

UNIVERZITA KARLOVA V PRAHE

Právnická fakulta

Katedra práva životného prostredia

Rigorózna práca

Ochrana životného prostredia v banskom práve

Konzultant: Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Vypracovala: Mgr. Daniela Dupláková

Praha 2009

ČESTNÉ PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som predkladanú rigoróznú prácu vypracovala samostatne za použitia zdrojov a literatúry v nej uvedených.

V Prahe, dňa 15. februára 2010

Daniela Dupláková

Pod'akovanie

Ďakujem prof. JUDr. Milanovi Damohorskému, DrSc., konzultantovi rigoróznej práce, za cenné rady a pomoc, ktoré mi poskytol pri písaní tejto práce a za záujem, ktorý mi počas jej písania venoval.

Úvod.....	4
2. Postavenie banského práva v Českej republike	7
2.1 V rámci práva ústavného	7
2.2 V rámci medzinárodného práva.....	9
2.3 V rámci európskeho práva	11
2.4 Súčasná úprava banského práva	13
2.4.1 Banský zákon	14
2.4.2 Zákon o banskej činnosti	14
2.4.3 Zákon o geologických prácach	15
2.4.4 Zákon o nakladaní s ťažobným odpadom.....	15
2.4.5 Podzákonné právne predpisy	16
2.4.6 Úprava banského práva v Slovenskej republike	16
2.4.7 Úprava banského práva vo Francúzskej republike	17
Zhrnutie.....	17
3. Základné pojmy banského práva	19
3.1 Banský regál a banská sloboda	19
3.2 Nerast	20
3.3 Nerastné bohatstvo.....	22
3.4 Ložisko nerastov	24
3.5 Zásoby nerastov	25
3.6 Chránené ložiskové územie	26
3.7 Geologické práce	30
Zhrnutie.....	32
4. Vyhľadávanie a prieskum ložísk nerastov a ochrana životného prostredia pri tejto činnosti.....	34
4.1 Povolenie k vykonávaniu geologických prác	35
4.2 Povolenie k vyhľadávaniu a prieskumu ložísk banskými dielami.....	38
4.3 Projektovanie geologických prác.....	39
4.4 Vyhľadávanie a prieskum výhradných ložísk.....	41
4.5 Vyhodnocovanie výsledkov geologických prác	42
Zhrnutie.....	44
5. Dobývanie výhradných ložísk a ochrana životného prostredia pri tejto činnosti ...	46

5.1 Oprávnenie k dobývaniu a dobývací priestor	46
5.1.1 Predchádzajúci súhlas a prednostné právo.....	47
5.1.2 Dobývací priestor, jeho ohraničenie a evidencia	49
5.1.3 Konanie o určenie dobývacieho priestoru	50
5.1.4 Prevod oprávnenia z dobývacieho priestoru a výberové konanie.....	56
Zhrnutie.....	57
5.2 Povoľovanie banskej činnosti	58
Zhrnutie.....	63
5.3 Povoľenie trhacích prác.....	64
5.4 Ďalšie oprávnenia a povinnosti banskej organizácie pri dobývaní.....	65
5.4.1 Oprávnenia banskej organizácie	66
5.4.2 Riešenie stretov záujmov	67
5.4.3 Odpis zásob výhradného ložiska.....	71
5.4.4 Úhrady	72
5.4.5 Banské škody	75
5.4.6 Sanácia a rekultivácia pozemkov.....	78
5.4.7 Rezerva finančných prostriedkov	80
5.4.8 Likvidácia a zaistenie hlavných bankých diel a lomov	82
5.4.9 Likvidácia a zaistenie starých bankých diel a lomov	84
Zhrnutie.....	86
6. Činnosť vykonávaná bankým spôsobom a dobývanie ložísk nevyhradených nerastov	89
6.1 Činnosť vykonávaná bankým spôsobom	89
6.2 Dobývanie ložísk nevyhradených nerastov	90
6.3 Povinnosti organizácie pri činnosti vykonávanej bankým spôsobom.....	93
7. Výstavba baní a lomov	95
8. Osobitné zásahy do zemskej kôry.....	97
9. Orgány štátnej správy v oblasti baníctva	100
9.1 Ministerstvo životného prostredia ČR	100
9.2 Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR	101
9.3 Krajské úrady.....	101
9.4 Orgány štátnej banskej správy	102

9.4.1 Český banský úrad	102
9.4.2 Obvodný banský úrad	104
Zhrnutie.....	106
10. Úprava zákona o nakladaní s ťažobným odpadom.....	107
11. Problematika vlastníctva v banskom práve	114
11.1 Oddelenie vlastníctva ložiska nerastu od majetkového práva k pozemku.....	115
11.2 Prechod vlastníctva k vydobytým nerastom zo štátu na banskú organizáciu ...	117
11.3 Vyvlastnenie	119
Záver	121
Zoznam skratiek.....	129
Použitá literatúra	130
Abstrakt - Abstract.....	139
Résumé.....	140
Kľúčové slova – Keywords	142

Úvod

Dôvodom, pre ktorý som si vybrala túto tému rigorózneho práca je môj hlboký záujem o problematiku banského práva a ochranu životného prostredia. Tejto oblasti som sa venovala už v rámci mojej diplomovej práce. Banské právo je oblasťou nesmierne dôležitou pre všetky štáty, keďže každý štát sa snaží o svoju maximálnu sebestačnosť a nezávislosť vo vzťahu k nerastnému bohatstvu, ktoré je považované za základné bohatstvo štátu. Využívanie tohto nerastného bohatstva prináša mnoho pozitív, ale aj negatív. Medzi pozitíva patrí, ako som už zmienila sebestačnosť a nezávislosť štátu, politický a ekonomický vplyv. Tento fakt sa prejavil aj v neďalekej minulosti, v priebehu tzv. „plynovej krízy“ v januári roku 2009. Medzi nesporné negatíva ťažby patrí obmedzenosť zásob nerastov, t.j., že nerasty patria medzi neobnoviteľné zdroje a ich množstvo nie je nevyčerpatelné. Ďalším negatívom, ktoré je spojené s dobývaním je ohrozovanie a nenávratné poškodzovanie životného prostredia. Z tohto dôvodu, by mu právne predpisy mali poskytovať najvyššiu možnú mieru ochrany.

Jedná sa o oblasť práva, ktorá je špecifická svojim postavením v rámci práva verejného a svojimi väzbami na právo súkromné. Tejto problematike sa budem venovať v prvej časti mojej práce. Bude zmieňovať aj vzťah národného banského práva s právom medzinárodným a právom európskym, ktoré ponechávajú vo väčšine prípadov jednotlivým štátom voľnosť v tejto úprave. Každý štát má právo na svoju vlastnú úpravu banského práva, prostredníctvom ktorej sám upravuje podmienky dobývania a ochrany nerastného bohatstva. Z tohto pravidla existujú niektoré výnimky, na ktoré bude v tejto práci poukázané.

Vlastníctvo nerastného bohatstva je v rukách štátu, a preto by malo byť v jeho záujme, aby jeho právna úprava bola čo najkomplexnejšia a najjasnejšia. Niektoré princípy a pojmy banského práva sa v ňom vyskytujú od nepamäti a banské právo sa nimi riadilo ešte v dobách, kedy jeho úprava náležala panovníkovi. Objasneniu týchto princíпов a pojmov sa budem venovať v samostatnej kapitole, pretože tak ľahšie dôjde k pochopeniu ich použitia v rámci banského práva i praxe.

Ďalej sa budem zaoberať jednotlivými fázami procesu dobývania, a to od vyhľadávania a prieskumu ložísk nerastov, ich dobývania, až po následnú likvidáciu baní a lomov. Značný priestor bude venovaný prvej fáze procesu dobývania, a to

príprave dobývania. Jedná sa o etapu, v rámci ktorej dochádza k najefektívnejšiemu zaisteniu ochrany životného prostredia prostredníctvom stanovenia podmienok, na základe ktorých bude následná ťažba vykonávaná. Podrobne sa budem venovať jednotlivým oprávneniam a povinnostiam banskej organizácie, ktoré je povinná si plniť v priebehu celého procesu dobývania. Mnohé z nástrojov obsiahnutých v banskom práve sú viazané na ochranu životného prostredia, aj keď podľa môjho názoru nie vždy dostatočne a bolo by vhodné prijať ďalšie nástroje, resp. pozmeniť už tie existujúce, s cieľom zvýšenia úrovne ochrany životného prostredia pri dobývaní. Ochrana životného prostredia pri dobývaní nie je upravená len normami banského práva, ktorého primárnym cieľom je dobývanie nerastov, ale aj právnymi predpismi práva životného prostredia, stavebným právom a právnymi predpismi z ďalších oblastí, v rámci ktorých sú taktiež obsiahnuté inštitúty použiteľné na tento účel, a preto sa ich budem snažiť zahrnúť do tejto práce.

Samostatná kapitola bude venovaná dobývaniu ložísk nevyhradených nerastov a činnosti vykonávanej banským spôsobom, výstavbe baní a lomov a zvláštnym zásahom do zemskej kôry.

V tejto práci nebude opomenutá ani úprava postavenia a právomocí orgánov štátnej banskej správy, ktorá je vykonávaná prostredníctvom ministerstva životného prostredia, ministerstva priemyslu a obchodu, krajských úradov a orgánov štátnej banskej správy, a to Českým banským úradom a jednotlivými obvodnými banskými úradmi.

Špeciálna kapitola bude venovaná novej zákonnej úprave venujúcej sa nakladaniu s ťažobným odpadom. Keďže sa jedná o nový zákon, ktorý bol dňa 4. júna 2009 vyhlásený v Zbierke zákonov, tak je veľmi obtiažne odhadnúť, ako bude aplikovaný v praxi. Z tohto dôvodu som sa zamerala skôr na znenie samotného zákona a jeho súlad so smernicou, ktorú má transponovať do českého právneho poriadku.

Posledná kapitola bude venovaná problematike banského práva a vlastníctva. Jedná sa o najproblematickejšiu oblasť banského práva, keďže dobývaním dochádza k zásahu do ústavne chránených vlastníckych práv, pričom samotné nerastné bohatstvo sa nachádza vo vlastníctve štátu. V tejto oblasti vzniká množstvo sporov medzi štátom, banskými organizáciami a vlastníckymi dotknutých nehnuteľností. Jedná sa o

komplikovanú problematiku, ktorá zasahuje do života spoločnosti, a preto je potrebné, aby jej bola venovaná zvýšená pozornosť.

V rámci tejto práce porovnam úpravu niektorých problematík s obdobnou úpravou obsiahnutou v rámci slovenského, resp. francúzskeho práva, ktoré by mohli byť inšpiráciou alebo v niektorých prípadoch aj varovaním pre české banské právo.

Pri svojej práci použijem najmä metódu jazykového výkladu a metódu komparácie. Základom budú základné právne predpisy banského práva všetkých troch právnych úprav doplnené o predpisy nižšej právnej sily. Tieto znalosti som si doplnila vedomosťami získanými z literatúry, z komentárov k rôznym zákonom, z dôvodových správ k jednotlivým zákonom, zo stanovísk Českého banského úradu, z iných odborných článkov a z internetových stránok.

Čo sa týka systematiky usporiadania tejto rigoróznej práce, tak som postupovala podľa systému terajšieho usporiadania základných predpisov banského práva. V niektorých prípadoch, však nebolo jednoduché ju dodržať, a preto som ju modifikovala s cieľom dosiahnutia väčšej zrozumiteľnosti a prehľadnosti práce. Na záver som začlenila kapitolu týkajúcu sa zákona o nakladaní s ťažobným odpadom a kapitolu týkajúcu sa problematiky vlastníckeho práva, z dôvodu ich novosti a dôležitosti.

Cieľom tejto práce je podať výklad o základoch banského práva v Čechách, ako aj možnosti ochrany životného prostredia pri vykonávaní banskej činnosti. Pri postupnom preberaní jednotlivých okruhov sa bude snažiť poukázať na súčasné problémy banského práva, ako sa aj pokúsim navrhnúť ich prípadné riešenie, ktoré môže vyplývať z úpravy obsiahnutej v slovenskom, resp. francúzskom banskom práve.

2. Postavenie banského práva v Českej republike

Banské právo je právom verejným a je súčasťou správneho práva, aj keď v niektorých prípadoch výrazne zasahuje do práva súkromného, najmä čo sa týka vlastníckych vzťahov, resp. náhrady banských škôd. Do sféry finančného práva patrí napríklad povinnosť úhrad, vytvárania finančnej rezervy alebo prostriedkov na sanáciu a rekultiváciu.

2.1 V rámci práva ústavného

Dôležitosť ochrany prírodného bohatstva je vyjadrená v Preambule Ústavy ČR, v rámci ktorej je obsiahnuté odhodlanie „*spoločne strážiť a rozvíjať zdedené prírodné, kultúrne, hmotné a duchovné bohatstvo*“¹. Toto ustanovenie je podporené čl. 7 Ústavy², ktorý obsahuje záväzok štátu dbať na šetrné využívanie prírodných zdrojov a ochranu prírodného bohatstva. Pojem šetrného využívania prírodných zdrojov je určitým predchodcom koncepcie trvale udržateľného rozvoja³. Štát je povinný pri výkone svojich činností brať ohľad na ochranu všetkých zložiek životného prostredia, a teda aj na ochranu nerastného bohatstva. Štát nesie zodpovednosť za stav životného prostredia, pretože jedine on môže komplexne riešiť jeho ochranu. Výlučne štát má k dispozícii prostriedky, aby mohol túto funkciu vykonávať. Jedná sa o jediný článok Ústavy, ktorý reflektuje na ochranu životného prostredia.

Článok 35 Listiny základných práv a slobôd⁴ zakladá ústavnoprávnu rovinu ochrany životného prostredia. Prvý odstavec tohto ustanovenia zakotvuje právo každého – všetkých fyzických osôb na priaznivé životné prostredie. Je otázne, že či toto právo príslušní taktiež právnickým osobám⁵, týka sa to najmä občianskych združení, ktorých

---

¹ Sládeček V., Mikule V., Syllová J., Ústava Českej republiky, Komentár, 1. vydanie, Praha: C.H.BECK, 2007, str. 5.

² Ústavný zákon č. 1/1993 Sb., Ústava Českej republiky, v znení neskorších predpisov.

³ Sládeček V., Mikule V., Syllová J., Ústava Českej republiky, Komentár, 1. vydanie, Praha: C.H.BECK, 2007, str. 60.

⁴ Ústavný zákon č. 2/1993 Sb., Listina základných práv a slobôd, v znení neskorších predpisov.

⁵ Podľa uznesenie Ústavného súdu č. 2/1998 Sb., sv. 10 čl. 35 Listiny základných práv a slobôd, nie je možné vziať tieto práva na právnické osoby. Je zrejme, že práva vzťahujúce sa k životnému

predmetom činnosti je ochrana životného prostredia. Tohto práva je možné sa domáhať len v rámci zákonom vymedzeného rozsahu, ktorý by však mal byť taký, aby bol výkon práva zaistený, a to najmä prostredníctvom stanovenia povinností a medzi hospodárskej činnosti fyzických a právnických osôb. Právo na priaznivé životné prostredie obsahuje samo o sebe povinnosť každého predchádzať jeho znečisťovaniu alebo poškodzovaniu, a minimalizovať tak vplyv svojej činnosti na neho.

Na právo na priaznivé životné prostredie nadväzuje v druhom odstavci právo na včasné a úplné informácie o jeho stave a stave prírodných zdrojov. Tomuto právu odpovedá povinnosť všetkých štátnych orgánov a právnických a fyzických osôb takého informácie poskytovať. Právo na informácie umožňuje spoločnosti kontrolovať, či nedochádza k nekontrolovanej ťažbe alebo drancovaniu prírodných zdrojov. Komplexná úprava tohto práva je obsiahnutá v zákone o práve na informácie o životnom prostredí⁶.

Tretí odstavec tohto ustanovenia zakazuje pri výkone práv ohrozovať alebo poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje, druhové bohatstvo prírody a kultúrne pamiatky nad mieru stanovenú zákonom. *„Zakotvuje sa tak povinnosť každej fyzickej i právnickej osoby, štátnych i iných orgánov verejnej moci, vykonávať svoje práva iba spôsobom neohrozujúcim a nepoškodzujúcim uvedené verejné statky“*⁷. Dôležité je stanoviť povinnosti a zákazy, ktoré smerujú voči všetkým subjektom, aj keď to zasiahne do slobody podnikania a do podobných práv, a to z dôvodu záujmu na zachovaní práv a slobôd pre ostatných – obecného blaha (právo dýchať čistý vzduch, piť čistú vodu, používať nezávadné potraviny, žiť v nezdevastovanej krajine, neznečistenej odpadmi atď.)⁸.

S banským právom ďalej úzko súvisí čl. 11 odst. 3 Listiny, ktorý upravuje vzťah medzi vlastníckym právom a životným prostredím. Tejto problematike bude venovaná pre jej veľkú dôležitosť samostatná kapitola v závere tejto práce.

---

prostrediu náležia iba osobám fyzickým, pretože sa jedná o biologické organizmy, ktoré na rozdiel od právnických osôb podliehajú eventuálnym negatívnym vplyvom životného prostredia.

⁶ Zákon č. 123/1998 Sb., o práve na informácie o životnom prostredí, v znení neskorších predpisov.

⁷ Pavlíček V., Ústavné právo a štátoveda, diel II, Linde, Praha 2004, str. 231.

⁸ Pavlíček V. a kolektív, Ústava a ústavný poriadok Českej republiky – komentár: Práva a slobody, diel II, Linde, Praha 1999, str. 284.

Základy slovenského banského práva sú obsiahnuté v Ústave Slovenskej republiky⁹ (čl. 4), ktorá výslovne stanovuje, že: „nerastné bohatstvo, jaskyne, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje a vodné toky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky“. Obdobná úprava je obsiahnutá aj v samotnom banskom zákone. Z danej formulácie vyplýva, že štát považuje vlastníctvo k vymenovaným predmetom za natoľko dôležité, že ho prostredníctvom predpisu najvyššej právnej sily stanovuje. Úzky súvis s banským právom a ochranou životného prostredia majú aj ďalšie ustanovenia, a to čl. 44 a čl. 45 Ústavy, ktorých úprava sa takmer stotožňuje s českou úpravou obsiahnutou v čl. 35 Listiny, resp. čl. 7 Ústavy. Navyše je na Slovensku stanovené v povinnosť každého chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo. Jedná sa o všeobecnú povinnosť, ktorá sa vzťahuje na všetky subjekty, pričom podrobnosti sú stanovené prostredníctvom špeciálnych zákonov, ktoré chránia jednotlivé zložky životného prostredia. Ďalším špecifikom slovenskej úpravy je čl. 55 Ústavy, ktorý upravuje problematiku hospodárstva Slovenskej republiky. Podľa tejto úpravy je hospodárstvo založené na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky. Samozrejme slovenská Ústava obsahuje aj ochranu vlastníctva, ktorej je venovaný čl. 20.

Francúzska úprava obsahuje základy banského práva v rámci tzv. *Charte de l'environnement* z roku 2004, ktorá je súčasťou francúzskeho ústavného poriadku¹⁰. Upravuje základné práva a povinnosti týkajúce sa ochrany životného prostredia, ako napríklad všeobecné právo všetkých na priaznivé životné prostredie alebo povinnosť všetkých podieľať sa na ochrane a zlepšovaní stavu životného prostredia.

2.2 V rámci medzinárodného práva

Medzinárodné právo neobsahuje žiadnu konkrétnu úpravu banského práva, ktorá by bola aplikovaná v jednotlivých štátoch. Medzinárodná úprava sa vzťahuje na územia

---

⁹ Zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky.

¹⁰ Ústavný poriadok Francúzskej republiky je tvorený Ústavou zo dňa 4. októbra 1958, Preambuly k Ústave zo dňa 27. októbra 1946, Deklarácie práv človeka a občana zo dňa 26. Augusta 1789 a Charty životného prostredia z roku 2004.

mimo jurisdikcie štátov, a to na morské dno, kozmický priestor a nebeské telesá a Antarktídu¹¹.

Vykonávanie činnosti týkajúcej sa využívania prírodných zdrojov z morského dna je upravené Dohovorom OSN o morskom práve z roku 1982¹². Pôvodný text však bol pre mnohé krajiny neprijateľný, a tak došlo v roku 1994 k revízii tejto zmluvy práve v časti týkajúcej sa využívania zdrojov z morského dna (oddiel 3 časť XI Dohovoru a príloha č. III k tomuto dohovoru). Dohovor upravuje v článku 150 zásady činnosti na morskom dne, ktoré môžu byť vykonávané len takým spôsobom, aby riadne, bezpečne a racionálne zaobchádzali so zdrojmi nachádzajúcimi sa na morskom dne, a aby sa pri nich vyvarovalo zbytočných strát. Činnosť musí byť taktiež vykonávaná v súlade so zásadami zachovávanía zdrojov. Časť XII dohovoru je venovaná konkrétne ochrane a uchovávaníu morského prostredia. Štáty majú právo ťažiť prírodné zdroje, ale za podmienky dodržania povinnosti k ich ochrane a k zachovávaníu morského prostredia. Štáty sú povinné vykonať všetky opatrenia nevyhnutné k predchádzaniu, obmedzeniu a kontrole znečisťovania morského dna.

Činnosti týkajúce sa kozmického priestoru upravuje napríklad Dohoda o činnosti štátov na Mesiaci a na iných nebeských telesách z roku 1979, ktorá prehlasuje Mesiac a jeho prírodné zdroje za „spoločné dedičstvo ľudstva“. Ďalšou medzinárodnou zmluvou upravujúcou túto problematiku je Zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies z roku 1967.

Činnosti týkajúce sa vyhľadávania, prieskumu a ťažby nerastných zdrojov v Antarktíde sú upravené medzinárodnou Zmluvou o Antarktíde z roku 1959, ktorá sama o sebe ochranu životného prostredia neobsahovala. Tento nedostatok bol odstránený až tzv. Madridským protokolom¹³ z roku 1991, ktorý bol do českého právneho poriadku implementovaný zákonom č. 276/2003 Sb., o Antarktíde. Zmluvné strany sa v tomto protokole zaviazali k všestrannej ochrane životného prostredia a závislých pridružených ekosystémov. Súčasťou tohto protokolu je aj päť príloh, ktoré sa týkajú posudzovania vplyvov na životné prostredie, ochranu antarktíckej fauny a flóry, likvidácie odpadov a odpadového hospodárstva, prevencie znečisťovania mora

---

¹¹ Ondřej J., Právne režimy medzinárodných priestorov, Vydavateľstvo a nakladateľstvo Aleš Čeněk, 1. vydanie, Plzeň 2004, str. 143 a násl.

¹² Do právneho poriadku ČR bola tato zmluva transponovaná zákonom č. 240/1996 Sb.

¹³ Protokol o ochrane životného prostredia k Zmluve o Antarktíde z roku 1991.

a správy a ochrany zvlášť chránených arktických území. Čo sa týka využívania nerastných zdrojov nachádzajúcich sa na Antarktíde, tak táto problematika bola po rozsiahlych konzultáciách upravená prijatím Dohovoru o úprave činností týkajúcich sa nerastných zdrojov Antarktídy v roku 1988 vo Welingtone, ktorý bol neskôr nahradený Madridským protokolom¹⁴.

2.3 V rámci európskeho práva

Európske právo, tak ako aj právo medzinárodné nezasahuje vo veľkej miere do banského práva a úprava, ktorú obsahuje je skôr výnimkou. Táto problematika je ponechaná úpravám jednotlivých štátov, najmä z dôvodu strategického významu nerastného bohatstva pre jednotlivé štáty, avšak existuje niekoľko výnimiek.

Prvou výnimkou z tohto pravidla je Smernica 94/22/ES Európskeho parlamentu a Rady z 30. mája 1994, o podmienkach udeľovania a používania povolení na vyhľadávanie, prieskum a ťažbu uhl'ovodíkov. Táto smernica bola transponovaná do českého právneho poriadku zákonom č. 3/2005 Sb., a to najmä prostredníctvom zákona o geologických prácach a banského zákona (vis ďalej), aj keď neskôr ako bola stanovená lehota (pre transpozíciu v Českej republike bol záväzný dátum jej vstupu do Európskej únie, t.j. 1. mája 2004). Táto smernica obsahuje úpravu špeciálneho právneho režimu pre vydávanie povolení k vyhľadávaniu, prieskumu a dobývaniu uhl'ovodíkov, t.j. ložísk ropy a zemného plynu. Cieľom smernice je zabezpečiť rovný prístup k týmto činnostiam a k činnostiam s tým súvisiacimi. Dochádza aj k rozšíreniu pôsobnosti orgánov štátnej banskej správy, a to pri poskytovaní informácií, ktoré sú požadované touto smernicou.

Ďalšou výnimkou je Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/21/ES z 15. marca 2006, o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2004/35/ES¹⁵. Táto smernica mala byť transponovaná do českého právneho poriadku do 1. mája 2008, avšak do tejto doby nebol prijatý žiaden zákon, ktorý by ju transponoval, a tak bola Česká republika vystavená riziku postihu zo strany Európskej

---

¹⁴Vícha O., Antarktické právo: Medzinárodnoprávne a vnútroštátne aspekty ochrany životného prostredia Antarktídy, České právo životného prostredia, 9/2003, str. 73.

komisie podaním žaloby na porušenie Zmluvy, resp. následne procesom pred Európskym súdnym dvorom¹⁶.

Smernica stanovuje opatrenia, postupy a návody, ktorých účelom je predchádzanie nepriaznivým vplyvom na životné prostredie, ktoré sú spôsobené nakladaním s odpadom z ťažobného priemyslu, a z toho plynúcim rizikám ohrozenia ľudského zdravia. Ďalej stanovuje povinnosť najvyššieho možného obmedzenia takýchto vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia, a to najmä na vodu, ovzdušie, pôdu, rastlinstvo, živočíšstvo a krajinu.

V súčasnej dobe už Česká republika tejto hrozbe nie je vystavená, a to z dôvodu prijatia zákona č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom, ktorý bol prijatý s takmer ročným oneskorením. K tomu, aby bola smernica implementovaná bolo potrebné taktiež zmeniť banský zákon, vodný zákon¹⁷ a zákon o odpadoch¹⁸.

Ďalšou úpravou z rámca európskeho práva, ktorá môže zasiahnuť do banského práva je návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o geologickom ukladaní oxidu uhličitého¹⁹. Tento návrh je súčasťou tzv. klimaticko-energetického balíčka, ktorého hlavným cieľom je boj proti klimatickým zmenám. Politická dohoda ohľadom tohto balíčka legislatívnych aktov bola ujednaná v decembri roku 2008. Cieľom návrhu smernice je možnosť zachytávať CO₂ z priemyselných zariadení a ukladať ho v geologických formáciách, tak aby sa zabránilo nepriaznivým účinkom na životné prostredie a všetkým z toho vyplývajúcich rizík pre ľudské zdravie, resp. aby sa tieto účinky čo najviac znížili. Návrh sa zaoberá spôsobom výberu úložiska a povoleniami na prieskum, pričom jednotlivé členské štáty určujú oblasti, ktoré majú slúžiť na ukládanie, podmienky využívania úložísk, vrátane ustanovení, ktorými sa bude prieskum riadiť. Cieľom tohto návrhu je všeobecne prospešný pre životné prostredie, avšak výskum do súčasnej doby ešte nepokročil tak, aby bolo možné skonštatovať, že uskladňovanie oxidu uhličitého nebude mať negatívny vplyv na úložiska. Problémom je taktiež spôsob

---

¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES zo dňa 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd.

¹⁶ Svoboda P., Úvod do európskeho práva, C.H.BECK, prvé vydanie, Praha 2004, str. 98.

¹⁷ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o zmene niektorých zákonov (vodný zákon), v znení neskorších predpisov.

¹⁸ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadoch a o zmene niektorých ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov.

¹⁹ Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady č. KOM/2008/18, o geologickom ukladaní oxidu uhličitého, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 85/337/EHS, 96/61/ES, smernice 2000/60/ES, 2001/80/ES, 2004/35/ES, 2006/12/ES a nariadenie (ES) č. 1013/2006.

zaistenia, aby sa uložený, resp. prepravovaný oxid uhličitý neuvolňoval späť do atmosféry. Táto smernica by mala byť do českého právneho poriadku transponovaná jeden rok po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie.

Avšak európske právo, aj keď neobsahuje konkrétnu úpravu banského práva, tak môže svojou úpravou vplývať na jeho výkon, a to prostredníctvom úpravy ochrany životného prostredia. Týmito prostriedkami môžu byť legislatívne akty, ktoré upravujú ochranu jednotlivých zložiek životného prostredia alebo aj prierezové nástroje. Jedná sa napríklad o:

- smernicu Rady č. 92/43/EHS z 21. mája 1992, o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín;
- smernicu Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979, o ochrane voľne žijúceho vtáctva;
- smernicu č. 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva.

Dôležitým prierezovým nástrojom, ktorý môže ovplyvniť baníctvo je Smernica Rady z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, ktorá bola do českého právneho poriadku transponovaná prostredníctvom zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie č. 100/2001 Sb.

Ako som už spomenula, tak na úrovni komunitárneho práva sa so špecializovanými právnymi úpravami pre oblasť banského práva veľmi nestretávame, ale aj tak je možné nájsť niekoľko prepisov, ktoré tvoria tzv. quasi – banské právo²⁰, ktoré je najčastejšie tvorené smernicami.

2.4 Súčasná úprava banského práva

Súčasná úprava banského práva je sústredená v troch základných právnych predpisoch z roku 1988, ktoré boli v roku 2009 doplnené o ďalší zákon, a to o zákon o nakladaní s ťažobným odpadom. V súčasnej dobe sú platné tieto zákony:

---

²⁰ Urbanec V., České banské právo v kontexte európskej legislatívy, Hornická Příbram 16. – 17. októbra 2008.

- zákon č. 44/1988 Sb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 61/1988 Sb. o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 62/1988 Sb., o geologických prácach, v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom.

2.4.1 Banský zákon

Zákon č. 44/1988 Sb., zo dňa 19. apríla 1988 o ochrane a využití nerastného bohatstva (ďalej ako *banský zákon* – h.z.) stanovuje zásady ochrany a racionálneho využívania nerastného bohatstva. Tieto sa uplatnia najmä pri vyhľadávaní a prieskume, otváraní, príprave a dobývaní ložísk nerastov, úprave a zušľachtovaní nerastov vykonávanom v súvislosti s ich dobývaním. Práve pri týchto činnostiach dochádza k častému zásahu do životného prostredia, a preto tento zákon jeho ochrane venuje istú pozornosť, ktorá však podľa môjho názoru nie je vždy dostatočná.

Zákon upravuje aj základnú terminológiu banského práva, a to definovaním pojmov ako nerast, ložisko nerastov, nerastné bohatstvo, organizácia alebo výhradné ložisko, resp. ložisko nevyhradených nerastov.

K poslednej zmene tohto zákona došlo v súvislosti s prijatím zákona č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom.

Zákon obsahuje 45 paragrafov, ktoré sú rozdelené do jedenástich častí.

2.4.2 Zákon o banskej činnosti

Ďalším zákonom, ktorý je súčasťou úpravy banského práva je zákon č. 61/1988 Sb., zo dňa 21. apríla 1988 o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe (ďalej ako *zákon o banskej činnosti* – z.h.č.). Tento zákon upravuje výkon banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom, podmienky pre nakladanie s výbušninami a organizáciu a pôsobnosť orgánov štátnej banskej správy. Ďalej upravuje podmienky pre bezpečnosť a ochranu zdravia osôb, bezpečnosť prevádzky

a ochranu pracovného prostredia pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom.

Tak ako aj zákon o banskej činnosti, aj tento zákon definuje niektoré pojmy banského práva, ako napríklad banská činnosť, činnosť vykonávaná banským spôsobom alebo organizácia.

Poslednou novelou tohto zákona bola novela č. 274/2008 Sb., a to v súvislosti s prijatím zákona o Polícii Českej republiky č. 273/2008 Sb.

Zákon obsahuje 49 paragrafov rozdelených v piatich častiach.

2.4.3 Zákon o geologických prácach

Tento zákon je posledným z trojice zákonov tvoriacich základnú úpravu banského práva. Bol prijatý dňa 21. apríla 1988, ako zákon č. 62/1988 Sb., o geologických prácach (ďalej ako g.z.). Účel tohto zákona je obsiahnutý v jeho § 1, ktorý stanovuje podmienky pre projektovanie, vykonávanie a vyhodnocovanie geologických prác, ich koordináciu a kontrolu a samozrejme pre využitie ich výsledkov pre národné hospodárstvo, vedu a techniku.

Zákon definuje pojem geologických prác a v § 4d až § 4f g.z. transponuje značnú časť smernice o podmienkach udeľovania a využívania povolení k prieskumu, vyhľadávania a dobývania uhľovodíkov (vis vyššie).

Poslednou novelou zákona o geologických prácach je novela č. 124/2008 Sb., a to v spojitosti so zmenou zákona o Registre trestov č. 269/1994 Sb.

Tento zákon je členený na 28 paragrafov, ktoré sú obsiahnuté v piatich častiach.

2.4.4 Zákon o nakladaní s ťažobným odpadom

Zákon č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom transponuje do českého právneho poriadku smernicu EU týkajúcu sa tejto problematiky (vis vyššie). Podrobne bude o tomto zákone pojednané v samostatnej kapitole č. 10.

2.4.5 Podzákonné právne predpisy

Zákonná úprava banského práva je doplnená a upresnená rôznymi podzákonnými právnymi predpismi. Tieto predpisy nižšej právnej sily sú vydávané najmä Českým bankovým úradom²¹, Ministerstvom životného prostredia a Ministerstvom priemyslu a obchodu. Jedná sa napríklad o:

- vyhláška ČBÚ č. 72/1988 Sb., o používaní výbušnín, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška ČBÚ č. 104/1988 Sb., o racionálnom využívaní výhradných ložísk, o povoľovaní a ohlasovaní banskej činnosti a ohlasovaní činnosti vykonávanej bankovým spôsobom, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška ČBÚ č. 99/1992 Sb., o zriaďovaní, prevádzke, zaistení a likvidácii zariadení pre ukládanie odpadov v podzemných priestoroch, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška ČBÚ č. 172/1992 Sb., o dobývacích priestoroch, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška ČBÚ č. 175/1992 Sb., o podmienkach využívaní ložísk nevyhradených nerastov, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška ČBÚ č. 15/1995 Sb., o oprávnení k banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankovým spôsobom, ako i k projektovaniu objektov a zariadení, ktoré sú súčasťou týchto činností, v znení neskorších predpisov;
- vyhláška MŽP č. 364/1992 Sb., o chránených ložiskových územiach, v znení neskorších predpisov.

2.4.6 Úprava banského práva v Slovenskej republike

Banské právo na Slovensku je upravené, tak ako aj v Čechách prostredníctvom štyroch zákonov, pričom tie základné majú z dôvodu spoločnej minulosti rovnaký základ. Jedná sa o:

---

²¹ Zoznam platných vyhlášok je umiestnený na internetových stránkach Českého bankového úradu: <http://www.cbubs.cz/prehled-platnych.aspx>.

- zákon č. 44/1988 Zb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 51/1988 Zb., o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 569/2007 Zb., o geologických prácach (geologický zákon), v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 514/2008 Zb., o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu.

Tieto zákony sú doplnené a upresnené mnohými všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými vládou Slovenskej republiky, resp. ministerstvom hospodárstva vo forme nariadení alebo vyhlášok.

2.4.7 Úprava banského práva vo Francúzskej republike

Základ francúzskeho banského práva je položený prostredníctvom banského zákona tzv. *Code minier*²² (ďalej ako CMin) z roku 1956. Od jeho prijatia prešiel zákonník mnohými zmenami, ktoré boli vykonané prostredníctvom dekrétov, pričom posledná zmena bola vykonaná 29. mája 2009. Niektoré ďalšie otázky sú upravené aj prostredníctvom iných zákonov, ako napríklad zákonníkom životného prostredia tzv. *Code de l'Environnement*²³. Dobývanie nevýhradných nerastov podlieha samostatnej úprave, ktorá je založená na zákone č. 93-3 zo 4 januára 1993, tzv. *Loi relative aux carrières*²⁴.

Zhrnutie

Banské právo je upravované prostredníctvom právnych noriem rôznej právnej sily. Ústavná úprava ochrany životného prostredia je obsiahnutá najmä v čl. 7 Ústavy a v čl. 35 a čl. 11 odst. 3 Listiny základných práv a slobôd. Medzi základné úlohy štátu

---

²² http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=8EA10342AA9C5CC97E0A4861C5D165C7.tpdjo08v_2?cidTexte=LEGITEXT000006071785&dateTexte=20090729

²³ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006074220&dateTexte=20090729>

²⁴ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000178298&fastPos=1&fastReqlId=340435047&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte>

patrí povinnosť dbať na šetrné využívanie nerastných zdrojov a ochranu prírodného bohatstva. V Listine je zakotvené základné a prirodzené právo každého z nás, a to právo na priaznivé životné prostredie, právo na včasné a úplné informácie o jeho stave a stave prírodných zdrojov, ako aj zákaz ohrozovať vymenované hodnoty jeho výkonom.

Banské právo má svoje špecifické postavenie v rámci práva medzinárodného, ktoré vo väčšine prípadov ponecháva priestor národným právnym úpravám. Výnimku tvoria územia, ktoré sú mimo jurisdikcie jednotlivých štátov. Jedná sa o ťažbu vykonávanú na morskom dne, v kozmickom priestore a na nebeských telesách a v Antarktíde.

Európska legislatíva v mnohom nezasahuje do úpravy banského práve, keďže sa jedná o záujem, ktorý je prevažne národného charakteru. Existuje však niekoľko legislatívnych dokumentov, na základe ktorých boli novelizované aj české banské predpisy. Jedným z týchto dokumentov je napríklad smernica o podmienkach udeľovania a používania povolení na vyhľadávanie, prieskum a ťažbu uhl'ovodíkov. Najnovšia novelizácia banského zákona taktiež vyplýva z potreby transpozície smernice, a to smernice o nakladaní s ťažobným odpadom. Je pravdepodobné, že v prípade prijatia smernice o geologickom ukladaní oxidu uhličitého, bude novelizácia banských predpisov taktiež nevyhnutná. Európske právo obsahuje aj úpravu prierezových nástrojov slúžiacich na ochranu životného prostredia, ktoré zasahujú do banského práva. Pre príklad uvádzam smernicu o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie.

Základ českého banského práva je tvorený štyrmi hlavnými zákonmi, a to banským zákonom, zákonom o banskej činnosti, zákonom o geologických prácach a zákonom o nakladaní s ťažobným odpadom. Tieto zákony (okrem posledného vymenovaného) boli prijaté za podstatne rozdielnych spoločenských, hospodárskych a politických pomerov, a preto boli prispôsobené aktuálnemu vývoju prostredníctvom množstva noviel, ktoré však nie vždy reflektujú na aktuálnu potrebu ochrany životného prostredia pri výkone ťažobnej činnosti. Tieto základné zákony sú doplnené a upresnené kvantom predpisov nižšej právnej sily, a to vyhláškami vydanými napríklad ČBÚ alebo MŽP. Množstvo právnych predpisov tvoriacich banské právo ako celok má za následok jeho čiastočnú neprehľadnosť, čo komplikuje jeho praktickosť a aplikáciu v praxi.

3. Základné pojmy banského práva

„Banské právo je súbor právnych pravidiel, ktorými sa upravujú zvláštne pomery banské“²⁵. Banské právo je ako celok tvorené niekoľkými dôležitými inštitútmi a princípmi, ktoré spolu tvoria základ banského práva. Právna úprava týchto inštitútov a princíпов sa stále vyvíja a mení, tak ako aj ich obsah a ponímanie.

3.1 Banský regál a banská sloboda

Medzi základné princípy banského práva patrí banský regál a banská sloboda, ktoré bývajú súčasťou každého banského zákona.

R. Makarius uvádza, že „podstatou banského regálu je oddelenie vlastníctva vyhradených nerastov od vlastníctva k pôde“²⁶. Tento princíp má svoj pôvod už v 10. storočí, kedy existoval vo forme desiatku (naturálnej dávky). Jedná sa o právo panovníka privlastňovať si niektoré nerasty, a to najmä zlato a striebro, resp. rozhodovať o tom, že kto a za akých podmienok môže tieto nerasty dobývať²⁷.

V súčasnej dobe je „panovníkom“ štát, ktorý si zákonom vyhradzuje vlastníctvo k niektorým nerastom – vyhradeným. V českej právnej úprave sa vyjadrenie banského regálu nachádza v § 5 h.z., podľa ktorého je nerastné bohatstvo tvorené ložiskami vyhradených nerastov, pričom nerastné bohatstvo nachádzajúce sa na území Českej republiky je v jej vlastníctve.

Druhým základným princípom je banská sloboda, ktorá sa vyvíjala paralelne s banským regálom. Panovník, resp. štát, ktorý bol na základe banského regálu vlastníkom všetkého nerastného bohatstva, mal záujem na jeho čo možno najširšom a najefektívnejšom dobývaní. V súčasnej právnej úprave sa vyjadrenie banskej slobody nachádza v § 5a h.z., ktorý umožňuje organizáciám slobodný prístup k vyhľadávaniu,

²⁵ Ottův slovník naučný díl XI., Praha 1998, str. 615.

²⁶ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 22.

²⁷ Makarius R., Z dějin královské, císařské a štátní banské správy, Montanex, Ostrava 2004, str. 13.

prieskumu, dobývaniu výhradných ložísk a inej banskej činnosti v prípade, že splnia zákonom stanovené podmienky.

V rámci tejto problematiky obsahuje francúzska úprava isté špecifikum, a to možnosť, aby sám štát vykonával prieskum a dobývanie ložiska. V prípade, že sa rozhodne túto možnosť nevyužiť, tak predmetné právo postúpi na základe udelenia koncesie inému subjektu (čl. 21 al. 1 CMin). Špecifikum pozostáva v tom, že samotný zákon obsahuje ustanovenie, ktoré umožňuje štátu dobývanie ložísk vyhradených nerastov, a to buď priamo alebo prostredníctvom príslušnej správy. Štát je však povinný pri tejto činnosti dodržiavať všetky povinnosti obsiahnuté v banskom zákone, tak ako aj súkromný držiteľ koncesie (čl. 67 al. 1 CMin).

3.2 Nerast

Okrem už uvedených princípov banského práva je potrebné ozrejmiť aj ďalšie pojmy, ktoré tvoria jeho základ. Jedným z najdôležitejších je samozrejme nerast, ktorého zákonná definícia je uvedená v § 2 h.z.: „za nerasty sa považujú tuhé, kvapalné a plynné časti zemskej kôry“, a to bez ohľadu na to, v akom skupenstve sa v prírode nachádzajú. Druhý odstavec tohto paragrafu obsahuje taxatívny výpočet nerastov²⁸, ktoré banským zákonom nie sú považované za nerasty, a nebude sa na nich teda vzťahovať ani banský zákon (negatívna definícia nerastu).

Nerasty sa delia do dvoch základných kategórií, a to na nerasty vyhradené a nevyhradené (§ 3 h.z.). Ich odlišnosť spočíva v rozdielnej právnej úprave, obzvlášť čo sa týka vlastníctva k pozemku, na ktorom, resp. pod ktorým sa nerast vyskytuje.

---

²⁸ Taxatívny výpočet nerastov, ktoré nie sú banským zákonom považované za nerasty:

- vody, s výnimkou mineralizovaných vôd, z ktorých sa môžu priemyselne získať vyhradené nerasty;
- prírodné liečivé vody a prírodné stolné minerálne vody, aj keď sa z nich môžu získať vyhradené nerasty, ďalej liečivé bahná a ostatné produkty prírodných liečivých zdrojov;
- rašelinu;
- bahno, piesok, štrk a okruhliaky v korytách vodných tokov, pokiaľ neobsahujú vyhradené nerasty v dobývateľnom množstve;
- kultúrnu vrstvu pôdy, ktorá je vegetačným prostredím rastlinstva.

Vlastníctvo vyhradených nerastov je oddelené od vlastníctva k pozemku, keďže jeho vlastníkom je na základe zákona štát. Naopak vlastníctvo k nevyhradenému nerastu je totožné s vlastníctvom pozemku, na ktorom sa nerast nachádza. Zákon taxatívne vymenúva všetky vyhradené nerasty (§ 3 odst. 1 h.z.)²⁹, pričom ostatné označuje za nevyhradené.

Toto rozdelenie zákonom je zrejme a zrozumiteľné, ale v praxi často ťažko aplikovateľné a závislé na technických a technologických podmienkach. K tomu poznamenáva R. Makarius: „to platí napr. o granite, granodiorite, diorite, ktorý pokiaľ je v zmysle § 3 odst. 1 písm. i) h. z. blokovo dobývateľný a leštiteľný, je nerastom vyhradeným a v opačnom prípade, a to aj pri nesplnení hoc aj jednej z dvoch zákonných podmienok, nerastom nevyhradeným. Je zrejme, že ložisko týchto nerastov môže byť vo svojej určitej časti alebo niekoľkých častiach blokovo dobývateľné a v inej časti, resp. iných častiach však túto vlastnosť nemá. Rovnako tak aj podmienka leštiteľnosti je veľmi neurčitou, a možno vysloviť názor, že vo svojich dôsledkoch je každý z týchto nerastov leštiteľný. To je však záležitosť technologická a technická, a nie právna“³⁰. Obdobné problémy môžu vznikáť aj pri iných nerastoch a spôsobovať tým nemalé problémy, hlavne čo do rozdielnosti povoľovania ťažby vyhradených a nevyhradených nerastov. V prípade vzniku pochybností o povahe nerastu, rozhodne Ministerstvo priemyslu a obchodu (ďalej ako MPO), po dohode s Ministerstvom životného prostredia

²⁹ Vyhradenými nerastami sú podľa § 3 odst. 1 h.z.:

- rádioaktívne nerasty;
- všetky druhy ropy a horľavého zemného plynu (uhl'ovodíky), všetky druhy uhlia a bituminózne horniny;
- nerasty, z ktorých je možno priemyselne vyrábať kovy;
- magnezit;
- nerasty, z ktorých je možno priemyselne vyrábať fosfor, síru, flór alebo ich zlúčeniny;
- kamenná soľ, draselná, borová, brómová a jódomová soľ;
- tuha, baryt, azbest, slída, mastek, diatomit, sklársky a zlievárenský piesok, minerálne farbivá, bentonit;
- nerasty, z ktorých je možno priemyselne vyrábať prvky vzácnych zemín a prvky s vlastnosťami polovodičov;
- granit, granidiorit, diorit, gabro, diabas, hadec, dolomit a vápenec, ak sú blokovo dobývateľné a leštiteľné, a travertín;
- technicky využiteľné kryštály nerastov a drahé kamene;
- halloyzit, kaolín, keramické a žiaruvzdorné jily a jílovce, sadrovec, anhydrit, živce, perlit a zeolit;
- kremeň, kremenec, vápenec, dolomit, slín, čadič, znelec, trachyt, ak sú tieto nerasty vhodné k chemicko-technologickému spracovaniu alebo spracovaniu tavením;
- mineralizované vody, z ktorých sa môžu priemyslovo získavať vyhradené nerasty;
- technicky využiteľné prírodné plyny

³⁰ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 27.

(ďalej ako MŽP) (§ 3 odst. 3 h.z.). Je otázne, že či spôsob rozhodovania o vyhradenom/nevyhradenom ložisku je v súčasnej dobe vhodne upravený. Podľa môjho názoru by bolo vhodnejšie upraviť zákonné podmienky tak, aby nedochádzalo k nejasnostiam a rozporom o tom, o aký nerast sa jedná.

Táto problematika je na Slovensku upravená takmer totožným spôsobom, pričom rozdiel spočíva v príslušnom orgáne, ktorý je oprávnený rozhodnúť v prípade pochybností o povahe nerastu. Na Slovensku je ním MŽP, čo považujem za vhodné, najmä z titulu ochrany životného prostredia, ktorá je primárnym záujmom tohto ministerstva, a nie ako je to v Čechách, kde toto oprávnenie prináleží MPO, ktorého hlavným záujmom je dobývanie nerastu.

Francúzska úprava, na rozdiel od českej a slovenskej, obsahuje ustanovenie (čl. 3 CMin), na základe ktorého sa bude banský zákon vzťahovať taktiež na geotermálne ložiská, ktoré zákon prehlasuje za bane (*mines*). V Českej republike je táto problematika komplexne upravená tzv. lázeňským zákonom³¹ a na Slovensku tzv. kúpeľným zákonom³².

3.3 Nerastné bohatstvo

Pojem nerastného bohatstva je definovaný v § 5 h.z., ktorý hovorí o tom, že nerastné bohatstvo tvoria ložiská vyhradených nerastov (ďalej ako výhradné ložiská). Nerastné bohatstvo na území Českej republiky je vo vlastníctve Českej republiky. Problémom je, že tak dochádza k oddeleniu vlastníctva k nerastnému bohatstvu od vlastníctva k pozemku, na ktorom sa nachádza. Druhým problémom je otázka prechodu tohto vlastníckeho práva zo štátu na jednotlivé banské organizácie. Táto problematika bude pre jej veľkú dôležitosť popísaná v samostatnej kapitole č.11 tejto práce.

---

³¹ Zákon č. 164/2001 Sb., o prírodných liečivých zdrojoch, zdrojoch prírodnej minerálnej vody, prírodných liečebných kúpeľoch a kúpeľných miestach, v znení neskorších predpisov.

³² Zákon č. 538/2005 Z.z., o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách, v znení neskorších predpisov.

Ako som už uviedla, tak nerastné bohatstvo je vo vlastníctve štátu, a ten má preto za úlohu zabezpečiť jeho ochranu. Na tento účel slúži práve banský zákon, v ktorého § 1 je táto úloha výslovne stanovená, a podrobne upravená v štvrtej časti tohto zákona.

Cieľom je zamedziť na povrchu takej činnosti, ktorá by v budúcnosti znemožnila alebo sťažila možnosť dobývania ložiska. Jeho ochrana vychádza zo skutočnosti, že nerastné bohatstvo je nepremiestniteľné a jeho využitie je možné len v jeho ložisku, na rozdiel od iných hodnôt, ktoré je možno premiestniť (napr. stavieb)³³, a preto orgány územného plánovania a spracovatelia územnoplánovacej dokumentácie sú povinní vychádzať z podkladov o zistených a predpokladaných ložiskách. Pri plánovaní sú tieto orgány povinné navrhnúť také riešenia, ktoré budú najvýhodnejšie s ohľadom na ochranu a využitie nerastného bohatstva (§ 15 odst. 1 h.z.). MŽP, MPO, Český banský úrad (ďalej ako ČBÚ) sú povinné podávať svoje stanoviská k politike územného rozvoja a k zásadám územného rozvoja z hľadiska využitia a ochrany nerastného bohatstva. Z toho istého hľadiska uplatňuje MŽP, MPO a obvodný banský úrad (ďalej ako OBÚ) svoje stanoviská k vypracovaným návrhom územných a regulačných plánov (§ 15 odst. 2 h.z.). K ďalším spôsobom ochrany vyhradeného ložiska patrí inštitút chráneného ložiskového územia, o ktorom budem hovoriť v samostatnej časti 3.6 tejto práce.

Právna úprava nerastného bohatstva prešla na Slovensku mnohými zmenami oproti pôvodnému zneniu zákona. Zmena nastala prijatím niekoľkých noviel³⁴, pričom posledná z nich bola prijatá v roku 2009. Došlo k rozšíreniu ponímania pojmu nerastného bohatstva, ktoré je podľa v súčasnej dobe platného znenia tvorené ložiskami vyhradených nerastov, a v prípade splnenia stanovených podmienok taktiež prírodnými horninovými štruktúrami a podzemnými priestormi, ktoré vznikli dobývaním ložísk ropy, horľavého zemného plynu a soli (§ 5 odst. 2 b.z.). Vhodnosť týchto ložísk potvrdzuje ministerstvo hospodárstva a zároveň o nich vydáva osvedčenie. Jedná na základe vlastného podnetu, podnetu OBÚ alebo na základe návrhu podnikateľa, ktorý má záujem na ich využívaní. K tomuto rozšíreniu oprávnených subjektov došlo prostredníctvom poslednej novely banského zákona v roku 2009, pričom prijatie

---

³³ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 30.

takéhoto opatrenia je v priamej súvislosti so situáciou na trhu s plynom v januári toho roku. V prípade, že dotknuté ministerstvo koná z vlastného podnetu alebo z podnetu OBÚ, tak môže vo vzájomnej spolupráci s Hlavným bankovým úradom určiť oprávneného podnikateľa, ktorý bude prírodné horninové štruktúry alebo podzemné priestory využívať. Cieľom prijatej novely je zaistiť a uľahčiť prístup a uskladňovanie plynu v zásobníkoch. Súčasná úprava stanovuje novú kompetenciu ministerstvu hospodárstva, a to právomoc vyčleniť časť kapacity podzemného zásobníka k dispozícii s účelom predchádzania stavu núdze alebo jeho riešenia v plynárenstve (§ 5 odst. 3 b.z.). Prijatie tejto novely vplýva z kritickej situácie, v ktorej sa Slovensko ocitlo na začiatku roku 2009, a ktorá bola spôsobená odstávkou dodávok plynu.

3.4 Ložisko nerastov

Ďalším z dôležitých pojmov banského práva je nepochybne ložisko nerastov. Definuje ho § 4 h.z., a to ako:

- prírodné nahromadenie nerastov;
- základku v hlbinej bani, opustený odval, výsypka alebo odkalisko, ktoré vznikli banskou činnosťou a obsahujú nerasty.

Z geologického hľadiska je ložisko možné definovať ako priestorovo ucelené nahromadenie určitého nerastu alebo skupiny nerastov. V ponímaní banského práva sa však za ložisko považujú aj ďalšie útvary, ktoré vznikli banskou činnosťou a obsahujú nerasty. Z tohto pohľadu môžeme ložiská členiť na prirodzené – podľa geologického pojatia, a umelé – podľa pojatia banského.

Z delenia nerastov na vyhradené a nevyhradené vyplýva ďalšie delenie ložísk, a to na ložiská výhradné a nevýhradné. Ich rozdielnosť spočíva v rozdielnom právnom režime vlastníctva týchto ložísk. Ložiská vyhradených nerastov (ďalej len výhradné ložiská) tvoria nerastné bohatstvo Českej republiky (§ 5 odst. 1 h.z.). Osvedčenie o výhradnom ložisku vydáva MŽP, ktoré ho vydá pre také ložisko, ktoré obsahuje vyhradený nerast v takom množstve a akosti, že je možné dôvodne očakávať jeho nahromadenie. Osvedčenie sa zasiela MPO, krajskému úradu, OBÚ, orgánu územného

---

³⁴ Zákon č. 479/2005 Z.z., zákon č. 219/2007 Z.z. a zákon č. 73/2009 Z.z.

plánovania, stavebnému úradu a organizácii, pre ktorú bolo vyhľadanie alebo prieskum vykonaný (§ 6 h.z.). Ložiská nevýhradných nerastov tejto právnej úprave, až na výnimky nepodliehajú (jedná sa napríklad o § 7 h.z., § 36 odst. 1 h.z., § 37a h.z. a § 40 h.z., § 3 z.h.č., § 19 z.h.č., § 4c g.z.).

3.5 Zásoby nerastov

Za zásoby nerastov je považované zistené a overené množstvo vyhradených nerastov ložiska alebo jeho časti, ktoré odpovedá podmienkam využiteľnosti (§ 13 h.z.). Samozrejme, že sa jedná o množstvo bez ohľadu na stratu, ktorá vznikne jeho dobývaním. K tomu, aby tieto zásoby mohli byť vypočítané je potreba odborného podkladu, ktorého základom sú podmienky využiteľnosti ložiska. Tieto podmienky sú súborom niekoľkých ukazovateľov, ako napríklad ukazovateľ množstva a akosti nerastov, geologických, bansko-technických, ekologických a iných ukazovateľov. Podľa týchto ukazovateľov sa posudzuje vhodnosť a využiteľnosť zásob ložiska. Výpočet zásob sa vykonáva spravidla v konečnej etape vyhľadávania a prieskumu ložiska. Zásoby výhradného ložiska sa následne vyhodnocujú a klasifikujú na základe kritérií uvedených v § 14 odst. h.z., a to podľa:

- stupňa preskúmateľnosti výhradného ložiska, znalosti jeho úložných pomerov, akosti a technologických vlastností nerastov, a to na zásoby vyhľadane a preskúmané;
- podmienok využiteľnosti, a to na zásoby bilančné (tie, ktoré sú využiteľné v súčasnej dobe a vyhovujú technickým a ekonomickým podmienkam dobývania) a nebilančné (tie, ktoré sú v súčasnej dobe nevyužiteľné, ale existuje predpoklad ich možného využitia s ohľadom na ekonomický a technický vývoj);
- prístupnosti k dobývaniu, ktorá je podmienená technológiou dobývania, bezpečnosťou prevádzky a stanovenými ochrannými piliermi, a to na zásoby viazané (tie, kde sú zásoby viazané v ochranných pilieroch povrchových a podzemných stavieb, zariadení a banských diel, ako aj v pilieroch stanovených k zaisteniu bezpečnosti prevádzky a ochrany právom chránených záujmov) a voľné (tie zásoby, ktoré nie sú viazané). Ochranné piliere môžu byť tvorené

napríklad skalnými útvarmi, jaskyňami, liečivými prameňmi alebo vodnými tokmi, u ktorých je verejný záujem na ich ochrane väčší, ako záujem ich vyťažiť.

Banská organizácia výpočet zásob zabezpečí, tak ako aj jeho posúdenie, a odošle MŽP, MPO a OBÚ. Vo výpočte zásob (je súčasťou návrhu na povolenie banskej činnosti) organizácia uvedie vyťažiteľné zásoby (rozdiel medzi bilančnými zásobami a hodnotou predpokladaných ťažobných strát).

Nepovažujem za vhodné, že celý proces vykonania výpočtu zásob výhradného ložiska je ponechaný len na organizácii, ktorej hlavným záujmom je dobývanie ložiska v čo najväčšej miere. Podľa slovenského banského zákona je tento výpočet posudzovaný a schvaľovaný samotným MŽP bez toho, aby bol braný ohľad na zdroj financovania geologického prieskumu (§ 14 odst. 3 b.z.). Rozdiel v úpravách spočíva taktiež v ponímaní podmienok využiteľnosti zásob výhradných ložísk, ktoré sú podľa slovenského práva súborom geologických, banskotechnických a ekonomických ukazovateľov. Z uvedeného jasne vyplýva, že ekologické alebo environmentálne ukazovatele nehrajú v rámci týchto podmienok žiadnu rolu, čo považujem za veľké negatívum slovenskej úpravy, pretože dochádza k opomenutiu ochrany životného prostredia, ktoré bude podstatným spôsobom dotknuté prípadným dobývaním v budúcnosti.

3.6 Chránené ložiskové územie

Chránené ložiskové územie je v českom právnom poriadku novým inštitútom, ktorý bol zavedený až súčasným banským zákonom. Je upravený v § 16 h.z. a násl., pričom proces stanovenia, zmien a zrušení chráneného ložiskového územia je upravený aj vyhláškou MŽP³⁵.

Tento inštitút územnej ochrany má chrániť ložiská vyhradených nerastov proti možnému znemožneniu alebo sťaženiu ich dobývania. K tomuto môže dôjsť, ak sú na chránenom ložiskovom území stavby a zariadenia, ktoré nemajú súvis s banskou činnosťou a mohli by znemožniť alebo sťažiť dobývanie výhradného ložiska. Chránené ložiskové územie nie je tvorené len územím nachádzajúcim sa priamo nad ložiskom, ale

---

³⁵ Vyhláška MŽP č. 364/1992 Sb., o chránených ložiskových územiach.

aj územím nachádzajúcim sa v jeho okolí, na ktorom by sa mohli prejaviť dôsledky vyplývajúce z ťažby. Aby bolo možné predchádzať zriaďovaniu stavieb a zariadení na výhradnom ložisku, tak je chránené ložiskové územie stanovené už v období vyhľadávania ložiska, alebo po vydaní osvedčenia o výhradnom ložisku MŽP.

Podmienky na určenie chráneného ložiskového územia sú obsiahnuté v § 17 h.z. Toto územie je zriaďované MŽP po prejednaní s dotknutými orgánmi. Pri určovaní tohto územia ide o rozsiahlu problematiku, ktorá si vyžaduje súčinnosť rozdielnych orgánov a úradov. Napríklad MŽP, ktoré má na starosti ochranu nerastného bohatstva (§ 19 odst. 2 kompetenčného zákona³⁶), musí za istých podmienok posúdiť vplyv požadovanej stavby na životné prostredie. Tejto problematike sa venuje špeciálny zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie³⁷, podľa ktorého posúdeniu vždy podliehajú činnosti uvedené v prílohe č. 1, kategória I³⁸ tohto zákona. V praxi sa ohľadne týchto zámerov hovorí ako o tzv. *obligatórnom posudzovaní*³⁹. Zisťovaciemu konaniu ďalej podliehajú činnosti uvedené v kategórii II. Životné prostredie pri dobývaní a činnostiach s tým súvisiacimi, nie je takmer vôbec chránené predpismi banského práva, a preto, tak ako aj v tomto prípade je potrebné ho chrániť prostredníctvom nástrojov obsiahnutých v iných právnych predpisoch.

MŽP zaháji jednanie na návrh banskej organizácie alebo na základe podnetu orgánu štátnej správy. Začiatok konania oznamuje ministerstvo orgánom, s ktorými jedná v súčinnosti. V rozhodnutí musí byť presne stanovený zákaz, obmedzenie alebo spôsob možného zriaďovania stavieb na tomto území, ktoré by nemali slúžiť výkonu banskej činnosti. Táto úprava nie je dostačujúca, pretože stanovuje chránené ložiskové územie len ako povrch, a nie priestorovo ako dobývací priestor⁴⁰. V rámci zlepšenia ochrany nerastného bohatstva by bolo vhodné túto nedokonalosť odstrániť a zabezpečiť mu tak vyššiu úroveň ochrany. Odlišnú úpravu obsahuje slovenský zákon, ktorý za

---

³⁶ Zákon č. 2/1969 Sb., o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Českej republiky.

³⁷ Zákon č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene niektorých súvisiacich zákonov (zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie), v znení neskorších predpisov.

³⁸ Zámery vždy podliehajúce posúdeniu (príloha č. 1, kategória I zákona č. 100/2001 Sb.): ťažba ropy v množstve nad 50 t/deň a zemného plynu v množstve nad 50 000 m³/deň, ťažba čierneho uhlia – nový dobývací priestor, ťažba ostatných nerastných surovín – nový dobývací priestor, ťažba ostatných nerastných surovín nad 1 000 000 ton/rok, ťažba rašeliny na ploche 150 ha a viac, úprava hnedého a čierneho uhlia – nad 3 mil. ton/rok, urán – ťažba a úprava uránovej rudy.

³⁹ Dvořák L., Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie s komentárom, ABF – nakladateľstvo ARCH, Praha 2005, str. 25.

⁴⁰ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 61.

navrhovateľ a konania stanovuje taktiež obec, ktorá je v prípade podania takéhoto návrhu povinná odôvodniť, prečo takúto zmenu žiada, resp. uviesť dôvod, že doterajší rozsah chráneného ložiskového územia bráni v jej ďalšom rozvoji (§ 17 odst. 2 b.z.). Takýmto spôsobom môže sama obec podať kvalifikovaný návrh, na základe ktorého bude rozhodnuté o jej území. Česká úprava takúto alternatívu obci neposkytuje, a teda ju oberá o možnosť podieľať sa na rozhodovaní o vlastnom území.

Účastníkom konania je iba jeho navrhovateľ (§ 17 odst. 3 h.z.), čo považujem za nedostatočné, keďže týmto dochádza k odopreniu možnosť ochrany práv a právom chránených záujmov dotknutým osobám. Určením chráneného ložiskového územia dochádza k hrubému zásahu do majetkových práv k pozemkom, pričom ich vlastníkom nie je umožnené sa brániť v príslušnom konaní. Slovenská právna úprava rozširuje počet účastníkov ešte o obec, na ktorej území sa chránené ložiskové územie má nachádzať a obec, ktorej územia sa toto ložisko má dotýkať. Obce týmto majú postavenie účastníka, čo im umožňuje podávať pripomienky a návrhy, prostredníctvom ktorých majú možnosť chrániť svoje práva a zákonom chránené záujmy. Podľa môjho názoru je jedným z veľkých nedostatkov českej úpravy takto úzko vymedzené účastnenstvo, pretože tým nie je daná možnosť brániť sa dotknutým subjektom, či už vlastníkom pozemkov alebo obciam, ktorých sa toto konanie týka.

Podľa § 17 odst. 7 h.z. sa ustanovenia pre určenie chráneného ložiskového územia použijú aj na jeho zmenu a zrušenie. K zmene môže dôjsť v prípade zmeny základných údajov o ložisku ako druh nerastu, hĺbka alebo rozsah. MŽP po prejednaní s orgánom kraja (v prenesenej pôsobnosti) môže rozhodnúť aj o zrušení ochrany ložiska, a to ak pominuli dôvody na jeho ochranu (napr. vydobytie ložiska alebo odpis zásob výhradného ložiska). Avšak v prípade zrušenia dobývacieho priestoru z dôvodu vydobytia, nie je možné dovodiť, že dochádza aj k zrušeniu chráneného ložiskového územia. K tomu je potreba samostatného rozhodnutia, ktorým bude toto chránené ložisko zrušené. Podľa stanoviska ČBÚ sú nesprávne názory, podľa ktorých zrušením dobývacieho priestoru dochádza automaticky aj k zrušeniu chráneného ložiskového územia⁴¹.

V záujme ochrany nerastného bohatstva nie je možné zriaďovať na chránenom ložiskovom území stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s jeho dobývaním (§ 18 odst. 1

---

⁴¹ Stanovisko ČBÚ č.j. 2917/92 zo dňa 13. júla 1992.

h.z.). Výnimkou z tohto pravidla je, ak zriadenie stavby alebo zariadenia je nevyhnutné z dôvodu zákonom chráneného všeobecného záujmu. V tomto prípade je potrebné klásť dôraz na čo najmenšie narušenie využitia nerastného bohatstva. Pre niektoré nerasty⁴² je stanovená výnimka. Ich dobývanie je možné znemožniť alebo sťažiť len vo zvlášť odôvodnených prípadoch, a to:

- ak ide o mimoriadne dôležitú stavbu alebo zariadenie;
- ak bude stavbou alebo zariadením sťažené alebo znemožnené dobývanie len malého množstva zásob výhradného ložiska.

Novela banského zákona č. 186/2006 Sb. zasiahla najviac práve do oblasti úpravy chráneného ložiskového územia a povoľovania stavieb a zariadení, ktoré nesúvisia s dobývaním (§ 19 h.z.). Rozhodnutie o povolení stavby alebo zariadenia vydáva príslušný orgán podľa stavebného zákona. Žiadateľ sám musí doručiť príslušnému orgánu dané záväzné stanovisko orgánu kraja v prenesenej pôsobnosti, vydaného po prejednaní s OBÚ, ktorý navrhne podmienky pre umiestnenie, resp. pre prípadné prevedenie stavby alebo zariadenia. Rozdiel od predchádzajúcej úpravy spočíva najmä v tom, že po novele je na žiadateľovi, aby doložil svoju žiadosť záväzným stanoviskom vydaným orgánom kraja, kým v pôvodnej úprave si súhlas orgánu kraja vyžiadaval orgán príslušný pre samotné povoľovanie stavieb. Taktiež už nejde len o povoľovaciú činnosť, ale OBÚ je oprávnený stanoviť podmienky pre umiestnenie a prípadné prevedenie takejto stavby alebo zariadenia, čo umožňuje ešte vyššiu ochranu chráneného ložiskového územia.

V prípade, že výhradné ložisko nebude po ukončení vyhľadávania a prieskumu ďalej dobývané, MŽP stanoví jeho správcu, ktorým môže byť Česká geologická služba⁴³ alebo organizácia, ktorá vykonala prieskum.

De lege ferenda by bolo vhodné uvažovať o odstránení nedostatkov v rámci účastnenstva vlastníkov dotknutých nehnuteľností v konaní o určení chráneného ložiskového územia a ďalej považujem za potrebné stanoviť chránené ložiskové územie nie len ako povrch, ale aj priestorovo, tak ako dobývací priestor.

---

⁴² Podľa § 18 odst. 2 h.z. a § 3 odst. 1 písm. a) sa jedná o:

- rádioaktívne nerasty;
- všetky druhy ropy a horľavého zemného plynu (uhlíkovodíky), všetky druhy uhlia a bituminózne horniny;
- nerasty, z ktorých je možno priemyselne vyrábať kovy;
- magnezit.

Hlavná odlišnosť slovenskej úpravy pozostáva v oprávnenom orgáne, ktorý určuje chránené ložiskové územie a jeho zmeny. Na Slovensku ním je OBÚ, a to po vyjadrení príslušného orgánu ochrany prírody a na základe stanoviska stavebného úradu (§ 17 odst. 1 b.z.). Zákon však nestanovuje podmienku, aby sa OBÚ pri svojom rozhodovaní riadil vyjadrením orgánu ochrany prírody, a je teda ponechané na jeho vôľu ako rozhodne, a teda či sa ním bude riadiť alebo nie.

3.7 Geologické práce

Geologickými prácami sa rozumie geologický výskum a geologický prieskum, ktorý zahŕňa činnosti⁴⁴ uvedené v § 2 odst. 1 g.z. Tento zákon sa nevzťahuje na projektovanie, vykonávanie a vyhodnocovanie geologických prác českými subjektami na území cudzích štátov, resp. v tzv. medzinárodných priestoroch (voľné more, resp.orské dno za hranicami národnej jurisdikcie, kozmický priestor, nebeské telesá a Antarktída)⁴⁵. Jeho pôsobnosť je obmedzená na územie Českej republiky.

Geologické práce je možné členiť na: práce založené na skúmanie geologickej stavby, ložiskové geologické práce, hydrogeologické práce, inžiniersko-geologické práce, environmentálne geologické práce a sanačné geologické práce⁴⁶.

---

⁴³ Česká geologická služba je poverená výkonom štátnej geologickej služby na území Českej republiky.

⁴⁴ Geologický výskum a geologický prieskum zahŕňa (§ 2 odst. 1 g.z.):

- skúmanie, hodnotenie, dokumentovanie a zobrazovanie vývoja a zloženie geologickej stavby územia a jej zákonitostí;
- vyhľadávanie a prieskum ložísk nerastov, overovanie ich zásob a spracovanie geologických podkladov pre ich využívanie a ochranu;
- vyhľadávanie a prieskum zdrojov podzemných vôd vrátane prírodných vôd liečivých, stolových minerálnych a termálnych, overovanie ich využiteľných zásob, skúmanie negatívnych vplyvov na ich akosť a množstvo, ako aj spracovanie geologických podkladov pre ich využívanie a ochranu;
- zisťovanie a overovanie geologických podmienok pre zriaďovanie, prevádzku a likvidáciu zariadení na uskladňovanie plynov, kvapalín a odpadov v horninovom prostredí a podzemných priestoroch, pre priemyselné využívanie tepelnej energie zemskej kôry a pre zaisťovanie a likvidáciu starých banských diel;
- zisťovanie a hodnotenie geologických činiteľov ovplyvňujúcich životné prostredie;
- zisťovanie a odstraňovanie antropogenného znečistenia v horninovom prostredí.

⁴⁵ Šponar P, Vícha O., Zákon o geologických prácach a jeho prevádzacie predpisy s komentárom, ABF – nakladateľstvo ARCH, Praha 2005, str. 13.

⁴⁶ Vícha O., Ochrana životného prostredia pri vykonávaní geologických prác, České právo životného prostredia, 1/2005, str. 91.

Zákon delí geologické práce na:

- geologický výskum (§ 2 odst. 2 g.z.), ktorý zahrňuje súbor prác, prostredníctvom ktorých sa skúma vznik a pôsobenie geologických procesov, skúma, hodnotí a dokumentuje sa geologická stavba územia, jej prvky a zákonitosti. Jediným cieľom tohto výskumu je geologické poznanie;
- geologický prieskum (§ 2 odst. 3 g.z.), ktorý zahrňuje účelovo zamerané geologické práce. Je vymedzený dvoma znakmi: účelom prác, a že sa jedná o práce ktoré presahujú geologický význam. Geologický prieskum sa delí na ložiskový prieskum, prieskum pre zvláštne zásahy do zemskej kôry, hydrogeologický prieskum, inžiniersko-geologický prieskum a prieskum geologických činiteľov ovplyvňujúcich životné prostredie, a to podľa účelu práce.

Z týchto druhov prieskumov bude predmetom môjho záujmu predovšetkým ložiskový prieskum (§ 2 odst. 4 g.z.), ktorý sa člení na tri etapy. Prvou etapou je vyhľadávanie, t.j. vykonanie geologických prác za účelom zhodnotenia územia z hľadiska možného výskytu ložísk nerastov. V prípade nálezu ložiska je potrebné overiť jeho rozsah a význam, vykonať výpočet vyhľadaných zásob a prípadne vymedziť strety záujmov pre budúci prieskum. Vyhľadávanie sa vykonáva na území, na ktorom doposiaľ nebol nerast nalezený a evidovaný. Nasledujúcou etapou je prieskum na území, ktoré je už známe a evidované, ale nebol na ňom stanovený dobývací priestor. Prieskum sa vykonáva za účelom získania podkladov k spracovaniu dokumentácie podľa zvláštnych právnych predpisov, pre výpočet preskúmateľných zásob a k preukázaniu ich využiteľnosti a pre riešenie stretu záujmov súvisiacich s možnou ťažbou. Poslednou etapou je ťažobný prieskum, ktorý sa vykonáva už v stanovenom dobývacom priestore. Jeho účelom je získanie podrobností potrebných pre vydobytie ložiska.

Geologické práce sú na Slovensku členené obdobným spôsobom ako v Čechách, a to na geologický výskum a geologický prieskum. Rozdiel spočíva v ich ďalšom delení, ktoré je obsiahnuté v samotnom zákone. Cieľom tohto členenia je zatriediť okruh geologických prác do kategórii tak, ako sú zaužívané v odbornej geologickej praxi. Za geologické práce sú považované aj také, ktoré priamo nesúvisia s geologickým výskumom a prieskumom. Jedná sa napríklad o monitorovanie geologických faktorov

životného prostredia a sanačné práce (§ 2 odst. 5 z.g.p.). Ich výkon je realizovaný na základe výsledkov geologických prác uvedených v záverečnej správe geologickej úlohy, pričom je dôležité, aby boli vykonávané odborníkom s príslušným vzdelaním a praxou.

Zhrnutie

V rámci tejto kapitoly som popísala základné pojmy a princípy banského práva, ktorých znalosť a porozumenie je nevyhnutné k pochopeniu banského práva ako celku. Základy banského práva sú založené na dvoch princípoch, a to banskej slobode a banskom regály, ktoré sú jeho súčasťou už od dôb dávnej minulosti.

Základným termínom banského práva je nesporne pojem nerast a jeho delenie na nerast vyhradený a nevyhradený, ktoré v praxi často spôsobuje nemalé problémy. Aj napriek tomu, že banský zákon obsahuje taxatívny výpočet vyhradených nerastov, tak ich určenie je v niektorých prípadoch komplikované, a preto *de lege ferenda* považujem za potrebné stanoviť pravidlá tak, aby k týmto nejasnostiam a nepresnostiam nedochádzalo.

Podľa delenia nerastov členíme aj ich ložiská, a to na ložiská výhradné a nevýhradné. Ide o delenie zásadné, najmä pre vlastníkov pozemkov, na ktorých sa tieto ložiská nachádzajú. Rozdielnosť spočíva najmä odlišnom právnom režime vlastníctva týchto ložísk. Špecifické postavenie majú ložiska nevyhradených nerastov, ktoré sú na základe banského zákona považované za ložiska výhradné, a tým im je poskytnutá ochrana výhradných ložísk (§ 43a odst. 1 h.z.). Jedná sa o ložiská, o ktorých bolo rozhodnuté príslušnými orgánmi štátnej správy, že sú vhodné pre potreby a rozvoj národného hospodárstva.

Ďalším z dôležitých pojmov je termín chráneného ložiskového územia, ktorý je inštitútom územnej ochrany, ktorý je určený na ochranu výhradných ložísk. Toto územie je určované MŽP, čo je dôležité aj z hľadiska ochrany životného prostredia. Negatívom tejto úpravy je, že za účastníka konania o určenie tohto územia zákon považuje len navrhovateľa, a nereflektuje tak na potrebu chrániť iné záujmy, ako napríklad vlastnícke právo vlastníkov pozemkov, na ktorých má byť určené chránené ložiskové územie. Inšpiráciou na zmenu tejto úpravy, by mohol byť slovenský zákon, ktorý za navrhovateľa konania o určenie chráneného ložiskového územia stanovuje aj

obec, pričom táto bude účastníkom aj v prípade, že nie je navrhovateľom. Obci je týmto umožnené vyjadrovať sa k otázkam a problémom týkajúcim sa jej územia, resp. blízkeho okolia. Za ďalšie negatívum považujem vymedzenie chráneného ložiskového územia len ako povrchu, a nie priestorovo, z čoho vyplýva, že zvýšená úroveň ochrany sa nevzťahuje na podzemie, ale len na povrch.

Posledným pojmom sú geologické práce, a teda geologický výskum a geologický prieskum. Práve geologický prieskum je popísaný v nasledujúcej kapitole. Člení sa na tri základné časti, a to vyhľadávanie, prieskum územia a ťažobný prieskum. Oproti českej úprave, obsahuje slovenská úprava detailnejšie rozdelenie jednotlivých prác tak, aby zodpovedali geologickej praxi. Podľa môjho názoru stojí za úvahu, či by nebolo vhodné zaviesť obdobné delenie aj do geologického zákona v Čechách.

4. Vyhľadávanie a prieskum ložísk nerastov a ochrana životného prostredia pri tejto činnosti

Vyhľadávanie a prieskum ložísk je upravený zákonom o geologických prácach, ktorý tuto činnosť v § 2 odst. 2 písm. b) radí medzi geologické práce. Ďalej sa tejto činnosti venuje taktiež zákon o banskej činnosti, ktorý vyhľadávanie a prieskum ložísk radí medzi banské činnosti (§ 2 písm. a) z.h.č.), ak sa jedná o vyhradené nerasty a medzi činnosti vykonávané banským spôsobom, v prípade že sa jedná o nerasty nevyhradené (§ 3 písm. a) z.h.č.).

Vyhľadávanie a prieskum ložísk je počiatočnou fázou celého procesu dobývania. V rámci nej dochádza k zisteniu rozlohy a mocnosti konkrétneho ložiska, množstva zásob, tvaru, uloženiu a ďalších geofyzikálnych súvislostí. Pri zisťovaní týchto informácií nedochádza k závažnému poškodzovaniu životného prostredia, ale práve tento moment môže byť pre jeho ochranu zásadný, a to v prípade, že záujem na jeho ochrane je väčší ako záujem na vydobytí ložiska. Pri vyhľadávaní a prieskume môže byť s úspechom uplatnený tzv. nulový variant spočívajúci v ustúpení od zámeru ložisko dobývať, čo však samozrejme závisí od záujmu, ktorý ma byť chránený.

Ochrana životného prostredia pri vyhľadávaní a prieskume ložiska je realizovaná prostredníctvom piatich právnych prostriedkov⁴⁷, a to:

- konaním o povolenie vykonávania geologických prác;
- konaním o povolenie vyhľadávania a prieskumu ložísk banskými dielami;
- povinnosťami pri projektovaní geologických prác;
- povinnosťami pri samotnom vykonávaní geologických prác;
- vyhodnocovaním výsledkov geologických prác.

K týmto prostriedkom je možné zaradiť ešte jeden ekonomický, a to poplatok za oprávnenie vykonávať ložiskový prieskum. Všetky spomenuté nástroje sú však primárnymi nástrojmi, ktoré zaisťujú budúce dobývanie ložiska a nie ochranu životného prostredia, a preto túto funkciu plnia len okrajovo. K ochrane životného prostredia nie je v rámci geologického zákona určený priamo žiaden nástroj, a preto je jeho ochrana

---

⁴⁷ Bernard M., Právna ochrana životného prostredia v baníctve, České právo životného prostredia, 2/2007, str. 38.

v niektorých prípadoch zaist'ovaná prostredníctvom predpisov práva životného prostredia.

4.1 Povolenie k vykonávaniu geologických prác

Oprávnenie k projektovaniu, vykonávaniu a vyhodnocovaniu geologických prác sa realizuje prostredníctvom povolenia MŽP. Toto oprávnenie je vydávané na základe žiadosti žiadateľa, t.j. právnickej alebo fyzickej osoby, ktorá je vlastníkom oprávnenia k banskej činnosti. Žiadosť sa podáva iba v prípade, že sa jedná o vyhľadávanie a prieskum ložísk vyhradených nerastov alebo prieskum výhradných ložísk nevyhradených nerastov a musí obsahovať stanovené náležitosti⁴⁸ (§ 4 odst. 2 g.z.).

Pre vyhľadávanie a prieskum vyhradených nerastov, teda nie je potrebný súhlas vlastníka pozemku, čo je hrubým porušením vlastníckych práv. Vlastník pozemku nie je ani účastníkom konania o určenie prieskumného územia, čím mu je odoprená možnosť hájiť svoje práva, pričom výsledkom konania môže byť zásah do jeho vlastníckych práv. V prípade stanovenia prieskumného územia je vlastník pozemku nútený strpieť všetky činnosti súvisiace s prieskumom. *De lege ferenda* považujem za vhodné zmeniť geologický zákon tak, aby za účastníkov konania boli považovaný aj vlastníci dotknutých pozemkov, a aby im týmto bolo umožnené relevantným spôsobom hájiť

---

⁴⁸ Žiadosť musí podľa § 4 odst. 2 g.z. obsahovať:

- návrh prieskumného územia s jeho zákresom do mapy povrchovej situácie vo vhodnom merítku, nie však menšom ako 1:25 000 u území do 50 m² a 1:50 000 nad 50 m², s výpočtom plošného obsahu územia, a súradnice vrcholov prieskumného územia vymedzeného priamymi čiarami;
- nerast v prípade vyhľadávania a výhradné ložisko nerastu v prípade prieskumu;
- zákres hraníc dobývacích priestorov, chránených ložiskových území, poprípade iných chránených území alebo ochranných pásiem v navrhovanom prieskumnom území a výpočet týchto území;
- údaje o žiadateľovi a doklady o jeho oprávnení pre podnikanie v odbore banskej činnosti;
- etapu prác, cieľ, rozsah a spôsob vykonávania prác a dobu, na ktorú sa o určenie prieskumného územia žiada;
- u vyhľadávania alebo prieskume ložiska ropy alebo zemného plynu doloženie technickej a finančnej spôsobilosti žiadateľa;
- rozdelenie plošného obsahu území pre prieskum do území jednotlivých obcí. V prípade, že navrhované prieskumné územie výhradného ložiska nevyhradeného nerastu presahuje jeho rozsah vymedzený zvláštnym právnym predpisom (§ 43 h.z.), musí žiadosť obsahovať taktiež písomný súhlas vlastníkov dotknutých pozemkov (v súvislosti s § 7 h.z.).

svoje práva. Riešením by bolo aj zavedenie súhlasu vlastníka pozemku s vykonaním prieskumu.

Čo sa týka vyhľadávania a prieskumu ložísk nevyhradených nerastov, tak to nepodlieha povoľovaciemu konaniu, ale postačuje dohoda s vlastníkom pozemku (§ 4c g.z.), keďže vlastníctvo nevyhradeného nerastu sa stotožňuje s vlastníctvom pozemku. Táto dohoda nemusí byť obligatórne uzavretá v písomnej podobe, ale v rámci úvah *de lege ferenda* by táto úprava mala byť pozmenená s cieľom zabezpečenia vyššej právnej istoty. Samozrejme tento postup sa neuplatní v prípade, že sa jedná o ďalší prieskum ložiska nevyhradeného nerastu, ktoré bolo zákonom prehlásené za ložisko výhradné (§ 43a h.z.).

Žiadosť o určenie prieskumného územia na vyhľadávanie a prieskum ložiska sa podáva MŽP a účastníkmi konania podľa § 4a odst. 2 g.z. sú:

- žiadateľ;
- obec, na ktorej území je návrh prieskumného územia alebo jeho časť situovaná;
- poprípade osoba, ktorej zvláštny zákon postavenie účastníka priznáva. Takýmto zákonom je napríklad § 70 odst. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny⁴⁹ (ďalej ako z.o.p.k.), na základe ktorého miestne príslušné jednotky občianskeho združenia, ktorých hlavným cieľom je podľa stanov ochrana prírody a krajiny, môžu požadovať u príslušných orgánov štátnej správy informácie o všetkých zamýšľaných zásahoch a zahajovaných správnych konaniach, pri ktorých môžu byť dotknuté záujmy ochrany prírody a krajiny. Občianske združenie môže byť účastníkom konania za podmienky, že do ôsmich dní od doručenia oznámenia od príslušného správneho orgánu, svoju účasť písomne oznámi.

Rozhodnutím o určení prieskumného územia vzniká zadávateľovi výhradné právo na vyhľadávanie a prieskum ložiska. Toto rozhodnutie však nemá povahu územného rozhodnutia a nenahradzuje rozhodnutia orgánov štátnej správy alebo samosprávy ohľadom ochrany objektov alebo iných zákonom chránených záujmov. Určenie prieskumného územia môže zadávateľ previesť aj na inú osobu, ale iba na základe písomnej zmluvy a s písomným súhlasom MŽP. Takýmto prevodom dochádza

---

⁴⁹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov.

k prevodu všetkých záväzkov a povinností, ktoré vznikli od určenia prieskumného územia (§ 4 odst. 5 g.z.).

Ministerstvo môže žiadosť zamietnuť (§ 4 odst. 5 a odst. 6 g.z.), a to napríklad v prípade, že žiadateľ nepreukáže požadovanú bezúhonnosť, prípadne oprávnenie k banskej činnosti alebo žiadateľovi bolo v posledných desiatich rokoch zrušené prieskumné územie podľa § 21 g.z. (opakované porušenie činnosti alebo porušenie činnosti so závažným dôsledkom).

Za oprávnenie vykonávať ložiskový prieskum platí organizácia poplatok, ktorého výška závisí od plochy prieskumného územia. Jedná sa o jediný ekonomický nástroj týkajúci sa tejto problematiky. Poplatok činí 2 000,- Kč za každý i započatý rok a každý i započatý m². Poplatok sa každým rokom zvyšuje o 1 000,- za každý m². Tento poplatok je priamym príjmom obce, na ktorej území sa prieskumné územie nachádza. V prípade, nesplnenia tejto povinnosti v zákonom stanovenej dobe, je možné tento poplatok vymáhať na základe zákona o správe daní a poplatkov^{50, 51}.

Úprava geologického zákona, a teda aj povolenia k vykonávaniu geologických prác, resp. určenia prieskumného územia, je na Slovensku odlišná, pričom tento rozdiel je spôsobený tým, že sa jedná o pomerne novú úpravu z roku 2007, ktorá vyplýva aj z požiadaviek a návrhov odborných asociácií. V rámci úpravy problematiky určovania prieskumného územia zohrávajú význam aj úlohy vyplývajúce z „Akčného plánu boja proti korupcii“. Medzi takého ustanovenia patrí napríklad isté obmedzenie prevodu tohto územia, ktoré je možné previesť na inú osobu najskôr v druhom roku platnosti jeho určenia. K tomuto prevodu musí príslušné ministerstvo vydať svoj súhlas, pričom ho nevydá, ak v prvom roku držiteľ prieskumného územia nevykonal žiadne geologické práce podľa projektu geologických úloh (§ 22 odst. 3 z.g.p.). Taktiež úhrada za prieskumné územie musí byť uhradená pred jeho prevodom. Je to jedno z opatrení, ktorého cieľom je predchádzať špekulatívnemu obsadzovaniu pozemkov a bráneniu výkonu prieskumu serióznym žiadateľom. Ďalším z tohto druhu opatrení je povinnosť začať vykonávať tieto práce do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o určení prieskumného územia, pod možnosťou sankcie jeho zrušenia

⁵⁰ Šponar P, Vícha O., Zákon o geologických prácach a jeho prevádzacie predpisy s komentárom, ABF – nakladateľstvo ARCH, Praha 2005, str. 38.

⁵¹ Zákon č. 337/1992 Sb., o správe daní a poplatkov, v znení neskorších predpisov.

ministerstvom. V prípade, že práce nezačnú ani do konca druhého roka, tak ministerstvo prieskumné územie zruší. Za začaté práce sú považované také, na ktoré sa vynaložilo najmenej 10 % z plánovaného celkového finančného rozsahu prác (pre ropu a zemný plyn je stanovená hranica 5 %). Ďalším obmedzením, ktorého cieľom je predchádzať tzv. „*blokovaniu územia*“ je určenie doby platnosti prieskumného územia, ktoré môže byť určené maximálne na štyri roky, a o štyri roky taktiež predĺžené, resp. následne o ďalšie dva, ale k tomuto predĺženiu ministerstvom nemusí dôjsť, ak držiteľ nevynaložil minimálne 70 % projektovaných finančných prostriedkov v priebehu platnosti povolenia (§ 25 odst. 5 z.g.p.). Samostatné ustanovenie je venované právam a povinnostiam držiteľa prieskumného územia. Tieto opatrenia majú za hlavný cieľ predchádzať blokovaniu území, zabráňovať špekulatívnym dôvodom a dávať prednosť využívania spoľahlivým žiadateľom. Úhrady za prieskumné územie sú podľa slovenského práva z 50 % príjmom Environmentálneho fondu a z druhej polovice obce, na ktorej území toto územie leží.

Podľa môjho názoru, francúzska úprava obsahuje riešenie problému týkajúceho sa zásahu do majetkových práv vlastníka pozemku, na ktorom má prieskum prebiehať. V článku 69 CMin je výslovne stanovené, že nikto nemá právo prieskumu, vyhl'adávania a ťažby bez výslovného súhlasu vlastníka pozemku.

4.2 Povolenie k vyhl'adávaniu a prieskumu ložísk banskými dielami

Samostatná právna úprava je venovaná prípadom, kde k vyhl'adávaniu a prieskumu ložiska majú byť použité banské diela (§ 9 z.h.č.). Povolenie k vyhl'adávaniu a prieskumu ložísk banskými dielami, vrátane ich zaistenia alebo likvidácie je konaním o povolení banskej činnosti, ktoré vydáva obvodný banský úrad, po predložení príslušnej dokumentácie. Podrobnosti sú stanovené prostredníctvom obecne záväzného právneho predpisu ČBÚ, ktorým je vyhláška o racionálnom využívaní výhradných ložísk, o povoľovaní a ohlasovaní banskej činnosti a ohlasovaní činnosti vykonávanej

banským spôsobom⁵², ktorá presne definuje akých banských diel sa táto úprava týka. Jedná sa o zvislé banské diela, ktorých hĺbka je väčšia ako 40 metrov, vodorovné alebo úklonné banské diela, ktorých dĺžka je väčšia ako 100 metrov, alebo aj na uvedené diela kratšie, ak sú z nich razené ďalšie banské diela, ktorých dĺžka spolu s uvedenými dielami presiahne 100 metrov.

Tým, že konanie o povolenie k vyhľadávaniu a prieskumu ložiska banskými dielami je zaradené medzi konania o povolení banskej činnosti, vzťahujú sa na neho náležitosti tohto konania, ktorým sa budem venovať v časti 5.2 tejto práce.

Na rozdiel od povolenia k vyhľadávaniu a prieskumu ložísk, ktoré je udeľované MŽP, je toto povolenie udeľované OBÚ, ktorého hlavným záujmom je ťažba nerastov a nie ochrana životného prostredia. Nedostatkom je, že zákon neupravuje možnosť zamietnutia žiadosti o povolenie vyhľadávania a prieskumu banskými dielami z dôvodu ochrany verejného záujmu, a jeho prevýšenia nad záujmom ďalšieho prieskumu a prípadného budúceho dobývania ložiska.

4.3 Projektovanie geologických prác

Geologické práce môžu byť vykonávané len na základe schváleného projektu geologických prác (§ 6 g.z.). Tento projekt musí obsahovať metodický a technický postup odborného, racionálneho a bezpečného vykonávania týchto prác. Tento projekt taktiež vyjadruje ich sledovaný cieľ a obsahuje plánovaný rozpočet. Podrobnosti o geologických prácach, ich vykonávaní a hodnotení zásob stanoví vyhláška MŽP⁵³.

Pri projektovaní sa zisťuje, že či sa plánované geologické práce nedotýkajú záujmov chránených zvláštnym zákonom – potreba vyriešiť strety záujmov (§ 6 odst. 2 a odst. 3 g.z.). Najčastejšie dochádza k stretom s právnymi predpismi na úseku ochrany životného prostredia. V týchto prípadoch je potrebné postupovať v súlade s týmito zákonmi. Je to jediná možnosť, ako dosiahnuť ochrany životného prostredia už pri projektovaní geologických prác, a týmto chrániť životné prostredie aj pri ich výkone.

---

⁵² Vyhláška ČBÚ č. 104/1988 Sb., o hospodárnom využívaní ložísk, o povoľovaní a ohlasovaní banskej činnosti a ohlasovaní činnosti vykonávanej banským spôsobom, v znení neskorších predpisov.

⁵³ Vyhláška MŽP č. 369/2004 Sb., o projektovaní, vykonávaní a vyhodnocovaní geologických prác, oznamovaní rizikových geofaktorov a o postupe pri výpočte zásob výhradných ložísk, v znení neskorších predpisov.

V prípade, že projekt geologických prác obsahuje vrtné práce hlbšie ako 30 metrov alebo strojné vrtné práce, ktorých celková dĺžka presahuje 100 metrov, je organizácia povinná zaslať ho príslušnému krajskému úradu, a to najmenej 30 dní pred plánovaným začiatkom prác. Táto povinnosť je uložená organizácii, a nie investorovi prác, samozrejme iba ak investor nie je súčasne aj organizáciou. Krajský úrad sa do 30 dní vyjadrí ohľadom záujmov chránených zvláštnym zákonom, medzi ktoré samozrejme patria aj zákony na ochranu životného prostredia. V prípade potreby, môže krajský úrad uložiť žiadateľovi, aby zabezpečil odborné posúdenie od Českej geologickej služby, ako napríklad biologické hodnotenie⁵⁴ alebo iné expertné posúdenie alebo podklad, čo bude mať samozrejme za následok odloženie geologických prác o potrebnú dobu. Túto povinnosť je možné uložiť len v rámci konania, ktoré by príslušný krajský úrad zahájil.

Expertné posúdenie Českej geologickej služby môžu vydávať dve organizácie poverené MŽP, a to Česká geologická služba⁵⁵ a Česká geologická služba – Geofond⁵⁶. Biologické hodnotenie spočíva na preskúmaní prírodovedného zloženia dotknutých pozemkov a písomného zhodnotenia vplyvu plánovaných prác na faunu a flóru. Zaoberá sa celým procesom zásahu, najmä vykonávaním, užívaním a odstránením stavby, prípadne aj likvidáciou možných odpadov. Môže obsahovať aj porovnanie jednotlivých variant plánovaného zásahu s návrhom optimálneho riešenia, aby sa minimalizovali dopady na životné prostredie. Ak z biologického hodnotenia vyplynie potreba zaistiť primerané opatrenia na ochranu prírody, je investor povinný ich vykonať, a to na svoje vlastné náklady. Jedná sa napríklad o premiestnenie rastlín alebo živočíchov alebo vybudovanie technických zábran. Je to jeden zo spôsobov ako chrániť životné prostredie už v počiatočnom štádiu, kedy dochádza k projektovaniu možných geologických prác. Často práve takáto skorá ochrana býva aj najúčinnjšou.

Spracovateľ projektu geologických prác je povinný zisťovať, že či plánované práce nie sú v strete so záujmami chránenými zvláštnymi predpismi (§ 4 odst. 6 vyhlášky). Musí voliť také riešenie, ktoré je v súlade s ochranou týchto záujmov, a preto sa v projekte uvedú všetky zistené strety, ako aj príslušné orgány k ich riešeniu. V prípade zistenia takých záujmov, ktoré vylučujú možnosť dosiahnutia projektovaného

---

⁵⁴ Šponar P, Vícha O., Zákon o geologických prácach a jeho prevádzacie predpisy s komentárom, ABF – nakladateľstvo ARCH, Praha 2005, str. 45.

⁵⁵ <http://www.geology.cz/extranet>

⁵⁶ <http://www.geofond.cz/>

cieľa alebo realizáciu projektu, dôjde k prerušeniu prác na projekte a informovaniu zadávateľa o zistenej skutočnosti. Je paradoxom, že táto informačná povinnosť existuje iba voči zadávateľovi, ktorý má významný záujem na vykonaní geologických prác a následne na ťažbe. Táto povinnosť neexistuje voči orgánom, ktorých úlohou je ochrana záujmov podľa zvláštnych právnych predpisov, a teda ja orgánov ochrany životného prostredia. Právne predpisy neobsahujú úpravu žiadneho mechanizmu, ktorý by umožňoval kontrolu spracovateľov do akej miery si plnia túto svoju povinnosť, čo znásobuje nepoužiteľnosť tejto úpravy z titulu ochrany chránených záujmov.

V rámci slovenského práva je používaný termín geologická úloha, v ktorom je obsiahnuté vecné, miestne a časové vymedzenie okruhu otázok vyjadrujúcich hospodársky, vedecký alebo technický cieľ úlohy, ktorá má byť riešená prostredníctvom geologických prác (§ 12 z.g.p.). Slovenská úprava sa odlišuje od českej v možnosti, že projekt nemusí byť vypracovaný v prípade, že sa jedná o geologickú úlohu, ktorej hodnota nepresiahne 30 000 Sk alebo sa nepoužijú diela do väčšej hĺbky ako 10 metrov. Projekt je v tomto prípade nahradený zmluvou o dielo. Týmto opatrením má dôjsť k zjednodušeniu realizácie tzv. „prác menšieho rozsahu“, aby došlo k urýchleniu riešenia geologickej úlohy. Zákon zdôrazňuje potrebu zisťovania už pri tvorbe projektu, že či sa výkon prác nebude týkať záujmov chránených osobitnými predpismi (toto ustanovenie sa vzťahuje aj na práce menšieho rozsahu). V prípade kladnej odpovede musia byť v projekte navrhnuté opatrenia na ich ochranu. V praxi sa jedná najmä o zabezpečenie záujmov ochrany prírody a krajiny.

4.4 Vyhľadávanie a prieskum výhradných ložísk

Pre samotné vyhľadávanie a prieskum výhradných ložísk stanovuje banský zákon niekoľko povinností⁵⁷, z ktorých niektoré viac či menej súvisia aj s ochranou

---

⁵⁷ Organizácie sú povinné z hľadiska ochrany a racionálneho využitia nerastného bohatstva plniť tieto povinnosti (§ 11 odst. 3 h.z):

- overovanie výhradného ložiska tak, aby sa zistili a vyhodnotili všetky využiteľné nerasty ložiska a ich úžitkové zložky;

životného prostredia (§ 11 odst. 2 h.z.). Tieto činnosti je možné vykonávať len na prieskumnom území, ktoré bolo určené podľa geologického zákona (viď vyššie).

Z hľadiska ochrany životného prostredia je najdôležitejšou povinnosťou zistenie skutočností potrebných k posúdeniu možných vplyvov využívania výhradného ložiska na iné ložiská, vody a iné prírodné zdroje, na životné prostredie a iné chránené záujmy. Nedostatkom tejto úpravy je absencia povinnosti odovzdať takto zistené skutočnosti príslušným orgánom ochrany životného prostredia, ktoré by zabezpečili ich ochranu.

Tieto povinnosti obsiahnuté v banskom zákone sú doplnené ďalšími povinnosťami, ktoré sú obsiahnuté v geologickom zákone. Jedná sa napríklad o povinnosť viesť geologickú dokumentáciu podľa vyhlášky o geologickej dokumentácii⁵⁸, vykonávať geologické práce odborne, racionálne a v súlade s projektom geologických prác (§ 6 odst. 1 a odst. 2 g.z.) a dodržiavať podmienky a obmedzenia, ktoré vyplývajú zo zvláštnych právnych predpisov (§ 7 odst. 3 vyhlášky č. 369/2004 Sb.), medzi ktoré patria aj predpisy na ochranu životného prostredia.

4.5 Vyhodnocovanie výsledkov geologických prác

Na záver celého procesu vyhľadávania a prieskumu ložísk nerastov dochádza k vyhodnoteniu výsledkov geologických prác, ktoré je poslednou fázou tohto procesu. Vyhodnotenie je obsiahnuté v tzv. záverečnej správe, ktorá zahŕňa (§ 10 g.z.):

- prehľad jednotlivých prác;
- výsledky z hľadiska cieľa sledovaného v projekte;
- nové geologické poznatky, vrátane tých, ktoré priamo nesúvisia s cieľom projektu, predovšetkým ložíská nerastov a zdroje podzemných vôd.

-
- overovanie vývoja a úložných pomerov výhradného ložiska tak, aby sa výstavba baní a lomov, otváranka, príprava a dobývanie výhradného ložiska mohli projektovať a uskutočňovať podľa zásad banskej technológie, a aby sa zabezpečilo racionálne využitie zásob výhradného ložiska;
  - používanie takých metód a postupov, aby nedošlo k znemožneniu alebo sťaženiu využitia výhradného ložiska alebo jeho časti a k neodôvodneným stratám zásob výhradného ložiska;
  - zistenie skutočností potrebných k posúdeniu možných vplyvov využívania výhradného ložiska na iné ložiská, vody a iné prírodné zdroje, na životné prostredie a na ďalšie zákonom chránené obecné záujmy;
  - pri prerušení vyhľadávania alebo prieskumu vykonať opatrenia, aby sa nezmarila banské diela a nesťažilo vykonávanie ďalšieho prieskumu a vyžitie výhradného ložiska.

⁵⁸ Vyhláška č. 368/2004 Sb., o geologickej dokumentácii.

Záverečnú správu je potrebné spracovať, aj keď geologické práce neboli vykonané v stanovenom rozsahu, boli predčasne ukončené alebo nedosiahli v projekte stanoveného cieľa. Správa musí byť podpísaná štatutárnym zástupcom organizácie a zodpovedným spracovateľom geologických prác. V prípade, že by tieto náležitosti na záverečnej správe chýbali, tak by uvedené informácie nemali byť príslušným orgánom brané za podklad pre svoje rozhodnutie. Ostatné náležitosti záverečnej správy sú upravené prostredníctvom vyhlášky o geologickej dokumentácii.

Výpočet zásob nerastu je neoddeliteľnou súčasťou vyhodnotenia výsledkov geologických prác, pretože na jeho základe dochádza k rozhodnutiu o prípadnej ťažbe ložiska. Pri tomto výpočte sa vychádza z niekoľkých ukazovateľov⁵⁹. Podmienky využiteľnosti zásob ložiska môžu zohľadňovať potrebnosť ochrany danej lokality. Tieto podmienky sa skladajú z viacerých aspektov dôležitých pri ochrane životného prostredia. Súčasťou podkladov, by preto mali byť dokumenty o ochrane krajinného rázu krajiny, ochrane vyskytujúcej sa fauny a flóry a ekologickej funkčnosti dotknutého územia. Problémom však je, že podmienky využiteľnosti zásob ložiska, ako aj celý proces vypočítania zásob má na starosti organizácia, ktorá bude klásť dôraz najmä na ekonomickú stránku prípadnej ťažby.

Hodnotenie výsledkov geologických prác je dôležité pre rozhodovanie o ďalšej ťažbe. V tejto fáze dochádza k rozhodovaniu o dôležitosti jednotlivých záujmov, ktoré sú často protichodné. Rozhoduje sa medzi záujmami, ktoré vedú k následnej ťažbe a záujmami, ktoré predstavuje napríklad ochrana životného prostredia. Je dôležité si uvedomiť jednotlivé priority a ich možný následok do budúcnosti.

---

⁵⁹ Relevantné ukazovatele pre výpočet zásob nerastu sú (§ 18 odst. 1 vyhlášky MŽP č. 369/2004 Sb.):

- podmienky využiteľnosti zásob (celok ukazovateľov množstva, kvality nerastov, geologických, bansko-technických, ekologických a ďalších (§ 13 odst. 2 h.z.));
- výsledky vyhľadávania a prieskumu ložiska;
- povolenia, vyjadrenia, súhlasy, stanoviská alebo iné úradné akty správnych úradov vydané v správnom konaní, ktoré sa týkajú vyhľadávania, prieskumu alebo dobývania ložiska;
- vymedzenie záujmov chránených zvláštnymi právnymi predpismi, ktoré sú alebo môžu byť dotknuté ďalším prieskumom, otvárkou alebo dobývaním ložiska nerastov, a z výsledkov prejednávania stretov záujmov.

Zhrnutie

Fáza vyhľadávania a prieskumu ložísk nerastov je prvotnou fázou v rámci celého procesu dobývania, v priebehu ktorej ešte nedochádza k zásadným zásahom do životného prostredia, ale práve jeho ochrana v nej môže byť vykonaná najúčinnejším spôsobom, najmä v prípade, že konečný záujem na jeho ochrane bude prevyšovať nad záujmom dobývania, a z tohto dôvodu dôjde k upusteniu od tejto činnosti.

V tejto fáze je uplatňovaných niekoľko prostriedkov ochrany životného prostredia pri vyhľadávaní a prieskume ložiska, a to v rámci konania o povolení vykonávania geologických prác, konania o povolení vyhľadávania a prieskumu ložísk banskými dielami, stanovenia povinností pri projektovaní geologický prác, stanovenia povinností pri samotnom vykonávaní geologických prác a pri vyhodnocovaní ich výsledkov.

Za jeden zo základných nedostatkov tejto problematiky považujem neúčast' vlastníka pozemku na konaní o určení prieskumného územia na geologické práce, ktoré v prípade jeho určenia je vlastník povinný strpieť. *De lege ferenda* by bolo vhodné, v záujme zvýšenia ochrany vlastníckeho práva, povoliť účasť dotknutým vlastníkom na tomto konaní, aby mohli riadne hájiť svoje práva. Inšpiráciou na riešenie tohto problému by mohla byť aj francúzska úprava, ktorá požaduje k výkonu týchto prác súhlas vlastníka pozemku. Povolenie je vydávané MŽP, ktorého hlavnou úlohou je ochrana životného prostredia, a preto je pravdepodobné, že v priebehu konania budú riadne preskúmané všetky možnosti jeho ochrany. Naopak povolenie k vyhľadávaní a prieskumu ložísk banskými dielami vydáva OBÚ, ktorého záujem na ochrane životného prostredia je vedľajší, keďže jeho hlavným záujmom je zabezpečiť riadny priebeh prieskumu, tak aby ložisko mohlo byť v budúcnosti náležite dobývané. V zákone chýba úprava, ktorá by dovoľovala OBÚ zamietnuť žiadosť o takéto povolenie z dôvodu ochrany zákonom chráneného záujmu, avšak je mu umožnené stanoviť v rozhodnutí podmienky pre výkon tejto činnosti, ktoré by mohli aspoň čiastočne napomôcť ochrane životného prostredia.

Projektovanie geologických prác môže významnou mierou prispieť k ochrane životného prostredia, pretože sa v rámci neho zisťuje, že či sa plánované práce nebudú dotýkať záujmov chránených zvláštnym zákonom. Za pozitívum považujem, že v istých

prípadoch môže príslušný orgán stanoviť zadávateľovi projektu povinnosť, aby vypracoval expertné posúdenie, resp. biologické hodnotenie, ktoré slúži k zhodnoteniu vplyvu plánovaných prác na faunu a flóru. Spracovateľ projektu je za istých okolností povinný informovať zadávateľa o existujúcich stretoch. Bolo vhodné v rámci úpravy *de lege ferenda* stanoviť túto povinnosť aj voči orgánom ochrany životného prostredia (prípadne OBÚ), a to z dôvodu možnej odlišnosti záujmu na ochrane danej hodnoty zadávateľom a príslušným orgánom.

Pri vyhľadávaní a prieskume výhradných ložísk existuje niekoľko povinností viazaných na ochranu životného prostredia, ktoré musí organizácia splňovať. Za najdôležitejšiu pokladám povinnosť zistiť všetky relevantné skutočnosti, ktoré by mohli mať pri dobývaní vplyv na iné ložiská, vody alebo iné prírodné zdroje, na životné prostredia a na ďalšie zákonom chránené záujmy, pričom nedostatkom tejto úpravy je absencia povinnosti odovzdať takto získané informácie príslušným orgánom. Táto úprava je podľa môjho názoru „polovičatá“.

Poslednou fázou tohto procesu je vyhodnocovanie výsledkov geologických prác, ktoré je obsiahnuté v tzv. záverečnej správe. Mimo iného obsahuje aj výpočet zásob ložiska, ktorý je vykonávaný organizáciou, ktorej záujem je odlišný od záujmu na ochrane životného prostredia, pričom práve táto fáza je rozhodujúca pre jeho ochranu. Dochádza k hodnoteniu dôležitosti jednotlivých, niekedy aj protichodných záujmov. Je to moment, kedy môže dôjsť k upusteniu od zámeru dobývania, čo by bolo pre ochranu životného prostredia najpozitívnejším rozhodnutím.

5. Dobývanie výhradných ložísk a ochrana životného prostredia pri tejto činnosti

Dobývanie „značí banské výroby, ktoré sú účelom dolovania vôbec⁶⁰“. Dobývanie je základným cieľom banských organizácií, keďže naplňuje ich hospodársku funkciu. Právna teória banského práva rozoznáva tri základné štádia banskej činnosti, a to:

- otváрку : hĺbenie, razenie úvodných jám a štól;
- prípravu: razenie rozdeľovacích banských diel k príprave banských pracovísk;
- dobývanie: exploataciu ložiska, ktorá je prioritným cieľom dobývania ložiska.

Prvá z uvedených činností už bola podrobne rozobraná v predchádzajúcej kapitole, a tak nasledujúce časti budú venované príprave dobývania a následne samotnému dobývaniu.

5.1 Oprávnenie k dobývaniu a dobývací priestor

Oprávnenie organizácie k dobývaniu ložiska vzniká určením dobývacieho priestoru, avšak zahájiť dobývanie môže táto organizácia až po následnom udelení povolenia obvodným banským úradom (§ 24 odst. 1 h.z.). Dobývací priestor je v banskom práve pomerne novým pojmom, keďže sa po prvý krát objavil až v banskom zákone z roku 1957⁶¹, ale jeho podstata je oveľa staršia, a napríklad v minulosti bol pre neho používaný pojem „banská miera“.

---

⁶⁰ Ottov slovník naučný díl VII., Praha 1997, str. 745.

⁶¹ Zákon č. 41/1957 Sb., banský zákon.

5.1.1 Predchádzajúci súhlas a prednostné právo

Banská organizácia je oprávnená využívať dobývací priestor až po jeho určení. Pred podaním žiadosti o jeho určenie, vzniká organizácii povinnosť zabezpečiť si predchádzajúci súhlas ministerstva životného prostredia, ktorý môže byť závislý na splnení stanovených podmienok, ktoré sa viažu na tvorbu jednotnej surovinovej politiky, resp. na návratnosť prostriedkov vynaložených na vyhľadávanie a prieskum výhradných ložísk (§ 24 odst. 2 h.z.). Predchádzajúci súhlas nezakladá právo na dobývací priestor, ale len právo na podanie návrhu OBÚ na jeho určenie. Tento inštitút bol zavedený do banského zákona pomerne neskoro, a to až novelou č. 541/1991 Sb. v roku 1991. Podmienky žiadosti o predchádzajúci súhlas sú obsiahnuté v metodickom pokyne MŽP⁶², ktorý taxatívne určuje všetky potrebné náležitosti⁶³.

Jedná sa o úpravu, ktorá je často kritizovaná a označovaná za nadbytočnú, pretože dochádza k duplicitě jednania orgánov životného prostredia, ktoré vyjadrujú svoje stanovisko k prejednávanému zámeru aj v rámci konania o určenie dobývacieho priestoru, čo má za následok prebytočné zaťažovanie štátnej administratívy. Odstránenie predchádzajúceho súhlasu je jednou z možností skrátenia postupu pri získavaní oprávnenia k dobývaciemu priestoru.

Inštitút prednostného práva je dôležitý v prípade, že o predchádzajúci súhlas požiada MŽP viac organizácií. Prioritne toto právo patrí organizácii, pre ktorú bol prieskum vykonaný – zadávateľovi prieskumu. V prípade, že ním nárok nie je uplatnený, tak ďalej náleží organizácii, ktorá sa na výskume finančne podieľala. Nárok je možné

---

⁶² Metodický pokyn č. 1/1997 odboru geologickej správy MŽP k obsahu žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu k podaniu návrhu na stanovení dobývacieho priestoru podľa § 24 h.z.

⁶³ Žiadosť o predchádzajúci súhlas musí obsahovať:

- údaje o organizácii;
- údaje o ložisku (názov a číslo ložiska, obec, množstvo zásob nerastnej suroviny);
- návrh dobývacieho priestoru;
- údaje o úhrade geologicko - prieskumných prác;
- údaje nevyhnutné k doloženiu prednostného nároku, ak je uplatňovaný podľa § 24 odst. 3 h.z.;
- základné informácie o zámere dobývať výhradné ložisko;
- trh a predpokladaný objem výroby;
- technické riešenie a vzťah k životnému prostrediu;
- pozemok a strety záujmov;
- ekonomický rozvaha;
- stav ložiska po predpokladanom ukončení ťažby.

uplatniť v lehote do jedného roka od ukončenia platnosti rozhodnutia o stanovení prieskumného územia (§ 24 odst. 3 h.z.). V prípade, keď ministerstvo bude posudzovať žiadosti dvoch alebo viacerých uchádzačov bez uplatnenia prednostného práva, rozhodne v prospech toho, kto zaručí lepšie využitie výhradného ložiska a ochranu zákonom chránených verejných záujmov, medzi ktoré patrí nesporne aj ochrana životného prostredia. Je dôležité, že jedným z posudzovaných kritérií je práve ochrana životného prostredia, čo by malo umožniť MŽP vybrať toho záujemcu, ktorý zaručí najvyššiu možnú mieru ochrany týchto záujmov. Nevýhodou je, že banský zákon neupravuje formu informovania ohľadom možností podania žiadosti, pričom v prípade prihlásenia viacerých uchádzačov, by bola možnosť voľby takého, ktorý poskytne ochranu chráneným záujmom vo vyššej miere, ako ostatní uchádzači.

Po získaní predchádzajúceho súhlasu banskou organizáciou, môže táto podať návrh na určenie dobývacieho priestoru OBÚ.

Výhodou slovenskej úpravy banského práva je to, že organizácie nie sú povinné žiadať o predchádzajúci súhlas. Na základe absencie tejto povinnosti dochádza k skracovaniu procesu získavania oprávnenia k dobývaciemu priestoru, pričom nedochádza k znižovaniu úrovne ochrany chránených záujmov, keďže dotknuté orgány sa vyjadrujú aj v rámci samotného konania.

Čo sa týka prednostného práva, tak slovenská úprava prešla v roku 2007 mnohými zmenami, ktoré z nej učinili komplexnejší a jednotnejší celok. Prvým rozdielom je dĺžka lehoty, v rámci ktorej je možné uplatniť toto právo u príslušných orgánov. Na Slovensku činí táto lehota šesť mesiacov, kým český zákon ponecháva organizácii až jeden rok. Cieľom stanovenia kratšej doby, je zabrániť tomu, aby dochádzalo k blokovaniu pozemkov po vykonaní geologického prieskumu a schválení záverečnej správy.

Významnejší rozdiel medzi oboma úpravami spočíva v tom, že slovenská detailnejšie rieši situáciu, kedy oprávnená organizácia neuplatní svoje prednostné právo. V tomto prípade je OBÚ povinný vyhlásiť výberové konanie, ktoré musí byť zverejnené minimálne 90 dní pred dátumom ukončenia prijímania návrhov v Obchodnom vestníku (§ 24 odst. 4 b.z.). V istých prípadoch musí byť výberové konanie zverejnené taktiež

v Úradnom vestníku Európskej únie (ak sa jedná o všetky druhy uhlia, ropy a horľavého zemného plynu a bituminózne horniny, vhodné na energetické využitie). Zákon detailne upravuje informácie, ktoré musia byť uverejnené v Úradnom vestníku, dokumenty, ktoré je povinný doložiť účastník výberového konania, zloženie výberovej komisie, ako aj povinnosť mlčanlivosti jej členov (jeden člen z päť člennej komisie musí byť zástupcom obvodného úradu životného prostredia, čím má byť zaistená ochrana životného prostredia). Takáto komplexná úprava sa v českom zákone nenachádza a je otázne, že či by si v prípade jej prijatia, nenašla svoje uplatnenie aj v praxi. Výber z uchádzačov, ktorí podali žiadosť je podľa mňa značne obmedzený a nedovoľuje objektívne posúdiť, že či tieto organizácie sú tými, ktoré dokážu najlepšie využiť výhradné ložisko a ochrániť zákonom chránené záujmy.

Francúzska úprava obsahuje obdobnú úpravu prednostného práva, ktorá má za cieľ chrániť organizáciu, ktorá prieskum vykonala, pričom navyše obsahuje riešenie, ak „koncesia“ nebude udelená organizácii, ktorá prieskum vykonala. V tomto prípade bude v rozhodnutí o koncesii udelenej inej organizácii obsiahnuté aj rozhodnutie o výške odškodnenia určeného pre organizáciu, ktorá prieskum vykonala (čl. 26 CMin). Táto kompenzácia bude uhradená koncesionárom. Keďže slovenská a česká úprava riešenie tejto problematiky postrádajú, tak francúzska by mohla byť príkladom a poskytnúť solídny spôsob, ako v danom prípade postupovať.

5.1.2 Dobývací priestor, jeho ohraničenie a evidencia

Dobývací priestor je možné definovať ako presne geometrický vymedzený priestor, v ktorom je banská organizácia, po splnení zákonom stanovených podmienok oprávnená k dobývaniu výhradného ložiska⁶⁴. Dobývací priestor je určený obvodnými banskými úradmi pre určitý nerast alebo ich skupinu na základe výsledkov ložiskového prieskumu (t.j. podľa jeho rozsahu, uloženia, tvaru atď.). Pri určovaní majú banské úrady povinnosť:

- dbať na racionálnosť využitia ložiska (§ 30 h.z.);

---

⁶⁴ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 39.

- na stanovené chránené ložiskové územie (§ 16 a násl. h.z.);
- posúdiť vplyv na dobývanie susedných ložísk;
- zhodnotiť vplyv dobývania na chránené záujmy, napríklad dosah ťažby na životné prostredie (§ 25 odst. 1 h.z.).

Nie je nevyhnutné, aby dobývací priestor kopíroval hranice výhradného ložiska. Môže zahrnúť len jeho časť, prípadne obsiahnuť viacero výhradných ložísk. Zákon umožňuje určenie dobývacieho priestoru aj pre viacero vyhradených nerastov (§ 25 odst. 2 h.z.), resp. určiť vo vnútri dobývacieho priestoru tzv. zvláštny dobývací priestor pre ložisko určitého nerastu (§ 25 odst. 3 h.z.). K jeho určeniu dojde v prípade, že je dobývanie nerastu inou banskou organizáciou hospodárnejšie. Návrh na jeho určenie musí byť doložený vyjadrením organizácie, pre ktorú už bol dobývací priestor určený (§ 27 odst. 2 h.z.). OBÚ môže stanoviť aj nevyhnutné opatrenia (poradie a spôsob vydobytia ložiska), ak je to v záujme racionálneho využívania, ekologických vplyvov a bezpečnosti prevádzky nutné.

Pre určenie dobývacieho priestoru je nevyhnutné stanovenie jeho presných hraníc, ktoré sú na povrchu stanovené uzavretým geometrickým obrazcom s priamymi stranami, ktorého vrcholy sa určujú súradnicami, udanými v platnom súradnicovom systéme. Priestorové hranice pod povrchom sú stanovené zvislou rovinou od povrchovej hranice, výnimočne môže byť určená aj prirodzenou hranicou (tektonickou poruchou) alebo hĺbkovo (§ 26 odst. 1 h.z.). OBÚ môže nariadiť, aby hranice dobývacieho priestoru boli vyznačené aj na povrchu, hlavne ak je to potrebné na ochranu verejného záujmu, prípadne na ochranu chránených záujmov vlastníkov dotknutých nehnuteľností. Hranice sú zaznamenané aj v územnoplánovacej dokumentácii.

5.1.3 Konanie o určenie dobývacieho priestoru

Konanie o určenie, zmenu a zrušenie dobývacieho priestoru (ďalej ako konanie o určenie dobývacieho priestoru) upravuje banský zákon v § 28. Predmetné konanie má pre oblasť životného prostredia veľký význam, keďže v rámci neho dochádza k uplatňovaniu právnych predpisov, ktoré chránia jednotlivé zložky životného

prostredia, ako napríklad pôdu, les, vodu a iné⁶⁵. Jedná a o predpisy práva životného prostredia, ktoré suplujú chýbajúcu úpravu ochrany životného prostredia v banskom práve. Práve konanie o určenie dobývacieho priestoru je poslednou fázou, v rámci ktorej je možné efektívne chrániť životné prostredie a iné záujmy chránené zákonmi.

Dobývací priestor je určený OBÚ po dohode s orgánmi životného prostredia, orgánmi územného plánovania a stavebným úradom (§ 27 odst. 1 h.z.). Stanoviská orgánov ochrany životného prostredia, vydané v súvislosti s konaním o určenie dobývacieho priestoru môžu byť reálnym prostriedkom jeho ochrany. Jedná sa najmä o prípady, kedy je vydané nesúhlasné stanovisko, na základe ktorého dochádza k riešeniu stretov záujmov podľa § 33 h.z. (viď časť 5.4.2 tejto práce).

Konanie je možné zahájiť dvoma spôsobmi, a to na základe návrhu:

- banskej organizácie, ktorá má o dobývanie nerastu záujem;
- banského úradu. Jedná sa o výnimočný spôsob, ktorý sa uplatní skôr v teoretickej rovine, a to v prípade ochrany celospoločenského záujmu, ako je napríklad obrana štátu. Štát si takto zaisťuje prístup k ochrane svojich nerastov.

Návrh na zahájenie konania je potrebné doložiť zákonom a vyhláškou stanovenými dokumentmi⁶⁶ (§28 odst. 1 h.z., § 2 odst. 4 predmetnej vyhlášky). V prípade, že banskému úradu dané dokumenty nepostačujú na skutočné posúdenie situácie, tak má právo vyžiadať si od organizácie ďalšie podklady. Môže sa jednať napr. o posudky o predpokladanom vplyve dobývacieho priestoru na chránené objekty, ako prírodné útvary alebo historické pamiatky.

---

⁶⁵ Damohorský Milan a kol., Právo životného prostredia, 2 vydanie, C. H. Beck, Praha, 2007, str. 536.

⁶⁶ K návrhu na zahájenie konania je potrebné podľa § 28 odst. 1 h.z. doložiť:

- rozhodnutie o stanovení chráneného ložiskového územia;
- predchádzajúci súhlas MŽP, vydaný podľa § 24 odst. 2 h.z.;
- doklad, že organizácia môže vykonávať banskú činnosť;
- doklady a dokumentácia stanovená prevádzacím predpisom⁶⁶ k tomuto zákonu, poprípade zvláštnymi predpismi. OBÚ môže stanoviť, že sa k návrhu priložia ďalšie nevyhnutné doklady pre spoľahlivé posúdenie návrhu, predovšetkým z hľadiska ochrany a racionálneho využitia výhradného ložiska, dôsledkov jeho dobývania, ako aj z hľadiska dopadu na právom chránené všeobecné záujmy, vrátane životného prostredia;
- zoznam fyzických a právnických osôb, ktoré prichádzajú v úvahu ako účastníci konania a sú navrhovateľovi známy;
- u výhradných ložísk tiež žiadosť o povolenie otvárania, prípravy a dobývania, pokiaľ organizácia žiada súčasne o stanovenie dobývacieho priestoru a o povolenie banskej činnosti.

Návrh na určenie dobývacieho priestoru sa podáva OBÚ, v ktorého obvode sa tento dobývací priestor nachádza. OBÚ môže začať konanie aj v prípade, že mu nie sú predložené všetky dokumenty, a to podľa § 28 odst. 1 písm. d) a písm. e) h.z. V tomto prípade stanoví lehotu na ich doplnenie, a ak ani v jej priebehu nebudú náležitosti doplnené, tak OBÚ konanie o určenie dobývacieho priestoru zastaví.

Účastníkmi konania sú (§ 28 odst. 2 h.z.):

- navrhovateľ;
- fyzické a právnické osoby, ktorých vlastnícke a iné práva k pozemkom môžu byť rozhodnutím o určení dobývacieho priestoru priamo dotknuté;
- obec, v ktorej obvode sa dobývací priestor nachádza;
- obec, ktorej územný obvod môže byť rozhodnutím o určení dobývacieho priestoru dotknutý.

Nie je možné, si nevšimnúť rozdielnosť v zákonnej formulácii „dotknutý“ a „priamo dotknutý“. Podľa R. Makaria, je cieľom týchto rozdielnych formulácií vyjadrenie rozdielnej intenzity ovplyvnenia⁶⁷. V tomto konaní je síce obec považovaná za účastníka, ale stále absentuje možnosť obcí podať návrh na jeho začatie. Bolo by vhodné túto možnosť obciam poskytnúť, aby týmto spôsobom mohli ovplyvňovať využitie svojho územia, ako aj aktivity na ňom vykonávané. Účasť občianskych združení na tomto konaní nie je explicitne stanovená, ale v prípade splnení podmienok obsiahnutých v § 70 zákona o ochrane prírody a krajiny, je táto účasť možná.

OBÚ oznamuje zahájenie konania o určenie dobývacieho priestoru dotknutým orgánom štátnej správy a všetkým známym účastníkom (§ 28 odst. 3 h.z.). V prípade, že sa určenie dobývacieho priestoru týka rozsiahleho územia, vydá úrad verejnú vyhlášku minimálne 15 dní pred konaním ústneho jednania (§ 28 odst. 5 h.z.). Posúdenie rozsiahlosti územia závisí na úvahe OBÚ, keďže sa nejedná o zákonom definovaný pojem. Oznámenie prostredníctvom verejnej vyhlášky zvolí OBÚ aj v prípade, že mu nie sú známy účastníci jednania.

OBÚ hodnotí súlad návrhu na určenie dobývacieho priestoru s hľadiskom ochrany a využitia nerastného bohatstva a jeho dôsledkov. Taktiež posudzuje či je návrh:

- v súlade s rozhodnutím o stanovení chráneného ložiskového územia;

---

⁶⁷ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 45.

- či vyhovuje všeobecným technickým požiadavkám pre stavbu baní a lomov;
- či vyhovuje požiadavkám, ktoré stanovujú zvláštne zákony⁶⁸.

Požiadavky zvláštnych zákonov sú rozsiahle a pochádzajú z rôznych právnych oblastí, čo sa odzrkadľuje v zložitosti a zdĺhavosti rozhodovania banských orgánov. OBÚ v priebehu konania zabezpečí stanoviská dotknutých orgánov štátnej správy, ako aj posúdi pripomienky a návrhy účastníkov. Dotknuté orgány štátnej správy majú povinnosť vydať svoje stanovisko v lehote stanovenej OBÚ, ktorá však nesmie byť kratšia ako 15 dní. V prípade komplikovanejších otázok môže OBÚ túto lehotu na žiadosť štátneho orgánu primerane predĺžiť (§ 28 odst. 4 h.z.).

V rozhodnutí o určenie dobývacieho priestoru vymedzí OBÚ dobývací priestor a stanoví požiadavky, ktorými sa zabezpečí ochrana všeobecných záujmov a zároveň rozhodne o námietkach účastníkov konania. Obligátnou súčasťou rozhodnutia je aj termín započatia dobývania výhradného ložiska, jeho nedodržanie však nie je sankcionované zánikom povolenia a ani možnosťou jeho revízie. Absencia tohto opatrenia môže mať negatívny následok na životné prostredie alebo na iný zákonom chránený záujem, a to z dôvodu možnosti uplynutia príliš dlhej doby (od momentu udelenia rozhodnutia o určení dobývacieho priestoru a skutočným započatím dobývania), v priebehu ktorej mohlo dôjsť k zmene, na základe ktorej verejný záujem preváži nad záujmom dobývania ložiska. Platnosť rozhodnutia nie je časovo obmedzená, ak v ňom nie je stanovené inak.

Určením dobývacieho priestoru vzniká organizácii právo dobývať, ktoré však nemôže byť vykonávané bez povolenia banskej činnosti, ktoré udeľuje OBÚ. Novela zákona č. 315/2001 Sb. umožnila spojiť tieto konania, a to v prípade „*ak predloží organizácia súčasne so žiadosťou o určenie dobývacieho priestoru plán otvárania, prípravy a dobývania výhradného ložiska, vrátane dokladu o vysporiadaný stretu záujmov, a sú splnené ostatné zákonom stanovené podmienky, spojí OBÚ správne konanie o určenie dobývacieho priestoru so správnym konaním o povolenie banskej činnosti podľa zvláštného právneho predpisu*“ (§ 24 odst. 1 h.z.). Účelom prijatej novely je urýchliť a zjednodušiť proces vydávania rozhodnutí o povolení banskej

---

⁶⁸Napríklad zákon č. 128/2000 Sb., o obciach, zákon č. 334/1992 Sb., o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 20/1987 Sb., o štátnej pamiatkovej starostlivosti a rada ďalších právnych predpisov.

činnosti. Rozdelenie týchto dvoch konaní zaťažuje administratívu a prináša organizáciám problémy spôsobené predĺžením času potrebného na začatie ťažby. Ku konaniu na určenie dobývacieho priestoru nie je nutné doložiť vyriešenie stretu záujmu, kým na povolenie banskej činnosti áno. Medzi týmito dvoma jednaniami často dochádza k časovému posunu, a teda aj vzťahy dotknutých vlastníkov nehnuteľností prechádzajú zmenami. V rámci úvah *de lege ferenda*, by bolo vhodné uvažovať nad zavedením jedného spoločného konania, ktoré by ako celok umožnilo dobývanie vyhradeného ložiska a súčasne zabezpečilo maximálnu možnú mieru ochrany životného prostredia. Takéto rozdelenie administratívnych postupov spôsobuje zdĺhavosť v rozhodovaní a zníženie právnej istoty účastníkov konania, ktorých právne pomery sa môžu počas dlhého rozhodovania zásadne zmeniť.

Banský zákon upravuje aj možnosť odobratia oprávnenia k dobývaniu výhradného ložiska organizácii, a to v prípade, že do troch rokov od udelenia povolenia nepožiadala OBÚ o povolenie banskej činnosti.

Na konanie o zmene a zrušení dobývacieho priestoru sa analogicky použijú ustanovenia slúžiace na jeho určenie. Konanie sa zahajuje na návrh OBÚ alebo ťažobnej organizácie, čo znižuje pravdepodobnosť podania takéhoto návrhu z dôvodu ochrany životného prostredia. K zmene dobývacieho priestoru môže dôjsť na základe návrhu banskej organizácie alebo banského úradu v prípade, že sú k tomu vážne dôvody z hľadiska právom chráneného všeobecného záujmu (§ 27 odst. 4 h.z.). OBÚ môže zrušiť dobývací priestor, ak dobývanie výhradného ložiska skončilo alebo bolo trvale zastavené (§ 27 odst. 8 h.z.). ČBÚ doporučuje pristupovať k tomuto konaniu len vo výnimočných prípadoch, a to ak je takáto nutnosť vyvolaná vonkajšími okolnosťami⁶⁹. Ďalšie podrobnosti o zmene a zrušení dobývacieho priestoru stanovuje § 4 vyhlášky o dobývacích priestoroch.

V stavebnom zákone je obsiahnutá úprava, ktorá má súvislosť s rozhodovaním o určenie dobývacieho priestoru a s vykonávaním ťažobnej činnosti. Táto úprava obsahuje požiadavku, aby tomuto rozhodnutiu predchádzalo rozhodnutie o zmene využitia územia (§ 80 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb.). Spoločné stanovisko ČBÚ (číslo

---

⁶⁹ Stanovisko ČBÚ č.j. 55/96 zo dňa 14. apríla 1996.

1777/2007-81) a Ministerstva pre miestny rozvoj (číslo 0101/07)⁷⁰ obsahuje úpravu, podľa ktorej je miestne príslušný OBÚ oprávneným správnym orgánom, ktorý bude viesť územné konanie a bude vydávať rozhodnutie o zmene využitia územia.

Slovenská úprava banského práva je vo všeobecnosti ústretivejšia k postaveniu obcí, čo sa prejavuje aj v rámci úpravy tejto problematiky, keďže obec, na ktorej území sa dobývací priestor nachádza, resp. ktorej územia sa dobývací priestor dotýka, je oprávnená podať návrh na zmenu alebo zrušenie dobývacieho priestoru. Takýto návrh môže ďalej podať okrem organizácie a OBÚ taktiež orgán územného plánovania. Obec týmto môže ovplyvniť spôsob využitia jej územia, ako aj aktivity na ňom vykonávané. Obce v Čechách sú o túto možnosť ukrátené, aj keď môžu byť účastníkmi tohto konania.

Dobývanie nerastov vo Francúzsku sa vykonáva na základe koncesie, ktorá je vydávaná na základe dekrétu Štátnej rady, po vykonaní verejného šetrenia alebo priamo štátom. Udelenie koncesie je priamo podmieňované dostatočnými technickými a finančnými schopnosťami organizácie. Zákon počíta s možnosťou udelenia koncesie viacerým spoločnostiam, čo uľahčí zabezpečenie splnenia tejto podmienky (čl. 27 CMin). Český ani slovenský banský zákon podmienky takého zabezpečenia nestanovujú, čo môže byť pozitívom pre banské organizácie, ale na druhú stranu, keďže sa jedná o finančne a technicky veľmi namáhavú činnosť, tak môže byť veľmi ľahko neúspešná.

Francúzska úprava je špecifická časovým limitom, na ktorý je koncesia udeľovaná, a to maximálne na dobu 50 rokov, pričom môže byť predĺžená o ďalších 25 rokov. V súčasnej dobe sú však v platnosti aj koncesie, ktoré daný časový limit neobsahujú, a tak zákon stanovuje, že takéto koncesie vypršia 31. decembra 2018 s možnosťou predĺženia o 25 rokov. Podľa slovenského a českého právneho poriadku je dobývací priestor udelený bez časového obmedzenia.

---

⁷⁰ Stanovisko je dostupné na: <http://www.mmr.cz/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky?Page=2>.

5.1.4 Prevod oprávnenia z dobývacieho priestoru a výberové konanie

Možnosť zmeny vlastníctva je charakteristická pre dnešné obdobie a rozvoj podnikateľských aktivít, a nevyhýba sa ani oblasti banského práva. V tejto oblasti je zmena sťažená tým, že zmena oprávneného subjektu je spojená s nutnosťou zmeny držiteľa dobývacieho priestoru. Oprávnenie držiteľa dobývacieho priestoru je voľne prevoditeľné na základe zmluvy. Konanie o udelení tohto súhlasu sa riadi správnym poriadkom⁷¹. Prevod je podmienený predchádzajúcim súhlasom banského úradu (§ 27 odst. 7 h.z.), o ktorý je oprávnený požiadať jeho súčasný držiteľ, teda osoba, ktorá je oprávnená ním disponovať. V prípade, že by o súhlas požiadal iný subjekt, tak OBÚ by si najprv vyžiadal stanovisko držiteľa dobývacieho priestoru a až následne by mohol súhlas udeliť. Účastníkom konania o prevode oprávnenia z dobývacieho priestoru je aj osoba, ktorá má záujem stať sa jeho držiteľom. OBÚ pri vydávaní súhlasu skúma oprávnenie prevádzateľa a spôsobilosť nadobúdateľa. Už pri podaní návrhu musí byť zrejmé, že prevádzateľ, ako aj nadobúdateľ spĺňajú podmienky stanovené banským zákonom, obchodným zákonníkom⁷², prípadne inými právnymi predpismi. Z návrhu musí byť jasné, že nadobúdateľ sa stane právnym nástupcom, ktorý prevezme všetky práva a povinnosti vo vzťahu k banskej činnosti, hlavne v oblasti rekultivácie, sanácie, náhrady banských škôd, úhrad za dobývací priestor a iné⁷³. Pre ochranu životného prostredia je dôležité, že na nadobúdateľa prechádzajú všetky tieto povinnosti.

Prevádzajúca banská organizácia je povinná predložiť banskému úradu rovnopis zmluvy o prevode, na základe ktorej OBÚ nástupníckej organizácii dobývací priestor zaeviduje. Po zmene je nástupnícka organizácia vlastníkom oprávnenia k dobývaciemu priestoru, ale dobývať môže len v prípade, že má povolenie banskej činnosti. Banská organizácia je povinná zažiadať o toto povolenie do troch rokov od udelenia predmetného oprávnenia k dobývaciemu priestoru, inak mu môže byť po uplynutí lehoty OBÚ odňaté (§ 24 odst.11 h.z.).

Podľa slovenskej úpravy existujú dva spôsoby prevodu oprávnenia k dobývaciemu priestoru. Prvý je takmer identický s českou úpravou, a to na základe

⁷¹ Zákon č. 500/2004 Sb., správny poriadok, v znení neskorších predpisov.

⁷² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

zmluvy medzi držiteľom oprávnenia a organizáciou, na ktorú má byť prevedený. Druhý spôsob, ktorý je relevantný v prípade, že organizácii, ktorá vlastní právo na dobývanie, toto právo nečinnosťou zanikne (§27 odst. 13 b.z.). V tomto prípade bude na dotknutý dobývací priestor vyhlásené výberové konanie, pričom § 27a b.z. podrobne stanovuje postup obvodného banského úradu pri jeho vyhlásení. Zákon upravuje potrebné údaje pre zverejnenie v príslušnom vestníku. Čo sa týka výberovej komisie, tak odkazuje na použitie ustanovení týkajúcich sa určenie dobývacieho priestoru. Neúspešným organizáciám je dovolené podať v lehote 15 dní sťažnosť, po uplynutí tejto lehoty disponuje OBÚ lehotou 30 dní, aby previedla dobývací priestor a vykonala zápis do evidencie. Ak sa do výberového konania nikto neprihlási, obvodný banský úrad výberové konanie opakuje. Ak ani to nebude úspešné, tak OBÚ začne konanie ohľadom zrušenia tohto dobývacieho priestoru. Ide o úpravu z roku 2007, ktorá ešte nie je dostatočne vyskúšaná v praxi, ale už v súčasnej dobe je patrične kritizovaná. Napríklad D. Čellár sa k tejto úprave vyjadruje takto: „*znenie tohto ustanovenia, ako aj § 24 b.z. je výrazne ovplyvnené konaním záujmových združení a podnikateľov v procese prípravy novely banského zákona a výsledkom je znenie, ktoré v praxi bude veľmi diskutabilné a ťažko realizovateľné*“⁷⁴. V českom banskom zákone táto problematika upravená nie je a je ponechané na vôli OBÚ, ako bude v danom prípade postupovať, čo podľa môjho názoru ponecháva ešte väčší priestor na prípadné protiprávne jednanie.

Podľa francúzskeho práva sú už v dekrété Štátnej rady uvedené podmienky, na základe ktorých sa môže koncesionár vzdať koncesie, ktorá mu bola udelená (úplne alebo čiastočne).

Zhrnutie

K dobývaniu výhradných ložísk smeruje celý proces prieskumu a vyhľadávania ložiska. Jedná sa o komplikovaný povoloovací proces, na ktorého počiatku je udelenie predchádzajúceho súhlasu MŽP. Keďže tento súhlas nezahŕňa právo na určenie

---

⁷³ Makarius R., České horní právo, díel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 50.

⁷⁴ Dušan Čellár, Novela banského zákona a jej aplikácia v praxi, Seminár slovenskej baníckej spoločnosti pri OBÚ v Košiciach, 2007.

dobývacieho priestoru, ale len právo o toto určenie požiadať OBÚ, tak považujem túto procedúru za nadbytočnú. Spôsobuje neprimeranú administratívnu záťaž, keďže orgány ochrany životného prostredia vyjadrujú svoje stanovisko aj v rámci konania o určenie dobývacieho priestoru. Je potreba zvážiť možnosť odstránenia takejto duplicity, prípadne spojenia týchto konaní.

Samotné konanie na určenie dobývacieho priestoru môže byť zahájené na návrh OBÚ alebo banskej organizácie. Jedná sa o poslednú fázu celého procesu, v rámci ktorej môže byť životné prostredie efektívne chránené. Toto konanie nemôže byť zahájené na základe návrhu obce, ktorej je týmto zabránené podieľať sa na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa dotýkajú jej územia, aj keď je v rámci samotného konania považovaná za účastníka. Je otázne, že či takéto právo by nemalo obci náležať, aby týmto spôsobom mohla ovplyvňovať aktivity vykonávané na svojom území.

Určením dobývacieho priestoru nevzniká organizácii právo dobývať. K tomu je ešte nevyhnutné obdržať povolenie banskej činnosti. Tieto dve konanie je možné za splnenia určitých podmienok spojiť s cieľom zrýchlenia a zefektívnenia celého procesu, čo by v rámci úvah *de lege ferenda* mohlo viesť k obligátnemu zavedeniu spoločného konania, na základe ktorého by bolo možné dobývanie ložiska.

Existencia prevodu oprávnenia z dobývacieho priestoru odpovedá na aktuálnu potrebu rozvoja podnikateľských aktivít, ktoré sa úzko dotýkajú aj podnikania v oblasti banského práva. Tým, že sa jedná o špecifickú oblasť, je tento prevod podmienený súhlasom OBÚ a splnením ďalších podmienok. Nedostatkom je absencia úpravy postupu, ktorý sa uplatní v prípade, ak dôjde k zániku oprávnenia z dôvodu jeho nevykonávania. Návod na riešenie tohto nedostatku môže ponúknuť slovenský banský zákon, ktorý k tomuto využíva inštitútu výberového konania.

5.2 Povoľovanie banskej činnosti

Určením dobývacieho priestoru vzniká oprávnenie k dobývaniu vyhradeného nerastu, ale k tomu aby ho mohla organizácia vykonávať, je potreba ešte povolenie banskej činnosti, ktoré vydáva príslušný OBÚ. Priebeh konania o povolenie banskej činnosti upravuje zákon o banskej činnosti a vyhláška ČBÚ o racionálnom využívaní

ložísk. Tento pojem nie je v zákone definovaný, ale je v ňom obsiahnutý zoznam činností⁷⁵, ktoré sú za ňu považované (§ 2 z.h.č.).

Žiadosť o povolenie banskej činnosti podľa § 9 až 11 a § 13 h.z. predkladá banská organizácia OBÚ najneskôr tri mesiace pred začiatkom prác. Súčasťou žiadosti je aj doklad o vyriešení stretov záujmov (§ 33 h.z.), ak sú banskou činnosťou ohrozené právom chránené záujmy alebo objekty. K žiadosti je nevyhnutné priložiť aj ďalšiu dokumentáciu vymenovanú v § 6 odst. 3 spomínanej vyhlášky. Ak žiadosť neobsahuje všetky nevyhnutné dokumenty alebo neposkytuje potrebný podklad k vydaniu povolenia, tak OBÚ vyzve banskú organizáciu o jej doplnenie (§ 17 ods. 3 z. h. č.). Ak k doplneniu nedôjde, tak OBÚ konanie zastaví, v opačnom prípade do dvoch mesiacov od podania / doplnenia žiadosti vydá o nej rozhodnutie.

Banská činnosť negatívne vplyva na životné prostredie, a preto právna úprava vyžaduje od organizácie jeho ochranu, a to napríklad prostredníctvom predloženia dokladov o zaistení ochrany právom chránených záujmov a stanoviska o zhodnotení vplyvu banskej činnosti na povrchu, už pri podaní žiadosti o povolenie banskej činnosti (§ 6 ods. 3 písm. c) dotknutej vyhlášky. Účelom zákona je nielen chrániť životné prostredie, ale aj predchádzať prípadným škodám, ku ktorým by mohlo dôjsť obmedzovaním alebo zakázaním prevádzky už realizovaných stavieb, technológií a činností. Stanovisko o zhodnotení vplyvu banskej činnosti na povrchu vydáva príslušný úrad podľa zákona o vplyve na životné prostredie a zahŕňa najmä⁷⁶:

- zaistenie, popis a hodnotenie predpokladaných priamych a nepriamych vplyvov stavby, činnosti alebo technológie na:

---

⁷⁵ Banskou činnosťou sa rozumie (§ 2 z.h.č.):

- vyhľadávanie a prieskum ložiska vyhradeného nerastu;
- otváranka, príprava a dobývanie výhradných ložísk;
- zriaďovanie, zabezpečovanie a likvidácia bankých diel a lomov;
- úprava a zušľachťovanie nerastov vykonávané v súvislosti s ich dobývaním;
- zriaďovanie a prevádzka odvalov, výsypiek a odkalísk pri činnostiach uvedených v predchádzajúcich bodoch;
- osobitné zásahy do zemskej kôry;
- zabezpečovanie a likvidácia starých bankých diel;
- záchranná banská služba;
- banké meračské činnosti.

⁷⁶ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 117.

- klimatické pomery, ovzdušie, povrchové a podzemné vody, pôdu, horninové prostredie, spôsob využívania krajiny, chránené územie, rastlinstvo, živočíšstvo, funkčnosť a stabilitu ekosystému;
- využívanie prírodných zdrojov;
- kultúrne pamiatky a hmotný majetok;
- životné prostredie v obciach a mestách a na verejné zdravie;
- porovnanie navrhnutých variant a výber najvhodnejšej;
- návrh opatrení a podmienok, ktoré vylúčia alebo znížia nepriaznivé vplyvy;
- hodnotenie dôsledkov, v prípade že nedôjde k vyhotoveniu stavby, vykonaniu činnosti alebo postaveniu technológie.

Takto vypracované stanovisko je podkladom pre vypracovanie dokumentácie a vydanie rozhodnutia. Príslušný úrad poskytne stanovisko oznamovateľovi, dotknutým orgánom štátnej správy, ako aj dotknutým územnosprávnym celkom. Povinné je aj zverejnenie na internete. Účelom tohto zložitého administratívneho procesu je včasné posúdenie investičného plánu z hľadiska budúceho vplyvu na životné prostredie a na iné verejné záujmy chránené zákonom.

Okruh účastníkov jednania je uvedený v § 18 odst. 1 z.h.č. a sú nimi:

- žiadateľ;
- investor;
- vlastník banského diela;
- občania, ktorých práva a právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť povolením dotknuté;
- obec, v ktorej obvode má byť banská činnosť vykonávaná.

Za účastníka tohto konania je považovaná aj obec, ktorá môže mať dvojaké postavenie, a to v prvom prípade ako účastník konania podľa § 18 odst. 1 z.h.č. a v druhom prípade, ako účastník konania a zároveň aj právnickej osoby, ktorej objekty a záujmy chránenej podľa zvláštnych predpisov sú dobývaním výhradného ložiska ohrozené (§ 46 z.h.č, § 27 správneho poriadku). V prvom prípade, ak obec nepreukáže, že povolením banskej činnosti budú ohrozené jej záujmy, tak nemá ani nárok na vyriešenie stretov záujmov, a teda nemusí ani vydať súhlasné stanovisko s ťažbou. Opačným prípadom je druhý prípad, kedy sa obec stáva subjektom, s ktorým musí organizácia tieto strety vyriešiť, a predložiť dohodu OBÚ. Je možné sa dôvodne

domnievať, že účastníci konania podľa zákona o banskej činnosti sú aj účastníkmi konania v zmysle § 27 odst. 1 správneho poriadku⁷⁷.

Konanie musí byť spojené aj s miestnym šetrením, o ktorom musia byť upovedomení všetci účastníci, ako aj dotknuté orgány štátnej správy, a to najneskôr desať dní pred jeho konaním. Súčasne v záujme rýchlosti jednania OBÚ upovedomí účastníkov a dotknuté štátne orgány o možnosti podania námietok a stanovísk až do doby tohto konania. Na námietky podané neskôr nebude pri vydávaní rozhodnutia prihliadnuté, avšak v prípade, že niektorý orgán štátnej správy potrebuje na posúdenie otázky dlhšiu dobu, bude mu OBÚ predĺžená (§ 18 odst. 3 z.h.č.). Možnosť tohto predĺženia lehoty nie je daná účastníkom konania, ale iba orgánom štátnej správy, pričom práve pre jednotlivcov môže byť ťažšie posúdiť danú situáciu, a preto by im táto možnosť mala byť stanovená.

O prípadnom odvolaní bude rozhodovať odvolací orgán, ktorým je ČBÚ. Povolenie k banskej činnosti sa vydáva na časovo neobmedzenú dobu, v priebehu ktorej môže dôjsť k podstatným zmenám v zákonom chránených záujmoch, ktoré nebudú vo vydanom povolení reflektované. Toto rozhodnutie je záväzné aj pre ďalších právnych nástupcov účastníkov konania (§ 18a z. h. č.).

V rámci týchto banských činností je pre organizáciu k začiatku dobývania potrebné povolenie otvárk, prípravy a dobývania podľa § 10 z.h.č. So žiadosťou organizácia taktiež predkladá plán otvárk, prípravy a dobývania a stanovenú dokumentáciu. Súčasťou tohto plánu je aj vyčíslenie predpokladaných nákladov na vysporiadanie sa s očakávanými bankskými škodami a na sanáciu a rekultiváciu pozemkov dotknutých dobývaním. Plán ďalej musí obsahovať všetky náležitosti stanovené v prílohe č. 3 vyššie uvedenej vyhlášky, podľa ktorej sa delí na dve časti, a to na časť textovú a časť grafickú.

Samozrejme čo sa týka konania, tak sa na povolenie otvárk, prípravy a dobývania budú vzťahovať obecné ustanovenia určené konaniu o povolenie banskej činnosti, keďže povolenie otvárk, prípravy a dobývania je jedným z druhov banskej činnosti.

---

⁷⁷ Urbanec V., Správne konanie v pôsobnosti štátnej banskej správy po účinnosti zákona č. 500/2004 Sb.,

Čo sa týka vplyvu dobývania na životné prostredie, tak banské právo mu neposkytuje dostatočnú mieru ochrany. Táto chýbajúca zložka je nahradzovaná prostredníctvom jednotlivých predpisov práva životného prostredia.

Jedná sa napríklad o ochranu poskytovanú zákonom o ochrane prírody a krajiny, ktorý zakazuje ťažbu nerastov, hornín a humolitov na celom území národných parkov a národných prírodných rezervácií (§ 16 odst. 1 písm. m) a § 29 písm. c) z.o.p.k.). Výnimka je stanovená iba na ťažbu stavebného kameňa, ktorý môže byť dobývaný na stavby na území národných parkov. Pre chránené krajinné územia sú stanovené miernejšie kritéria, a to že je zakázané meniť dochované prírodné prostredie v rozpore s bližšími podmienkami ochrany tejto oblasti. Jedine v rámci prvej zóny chránenej krajinej oblasti je zakázaná ťažba nerastov a humolitov (§ 26 odst. 2 z.o.p.k.).

Ďalším dôležitým zákonom na ochranu životného prostredia pri dobývaní je vodný zákon, ktorý zakazuje v chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd ťažbu nerastov povrchovým spôsobom, ako aj ťažbu a spracovanie rádioaktívnych surovín (§ 28 odst. 2 písm. e) a písm. f). predmetného zákona). Pri zriaďovaní ochranných pásiem vodných zdrojov sú stanovené činnosti, ktoré môžu ohroziť alebo poškodiť výdatnosť, akosť alebo zdravotnú nezávadnosť vodného zdroja, a ktoré v tomto území nie je možné vykonávať. Medzi tieto činnosti môže byť nesporne zaradené aj dobývanie nerastného bohatstva. Obdobnú úpravu týkajúcu sa ochranného pásma obsahuje aj lázeňský zákon, ktorý v ňom zakazuje všetky činnosti, ktoré nie sú nutné na ochranu a využívanie zdroja (§ 22 odst. 4 dotknutého zákona).

Medzi environmentálne dôsledky ťažby nerastného bohatstva sa radia taktiež emisie znečisťujúcich látok a skleníkových plynov do ovzdušia. Povrchová ťažba predstavuje plošné zdroje znečisťovania prachom, ako napríklad pri vykonávaní odstrelov alebo aj pri samotnom spracovaní. Táto problematika je upravená prostredníctvom zákona o ochrane ovzdušia⁷⁸.

Medzi najdôležitejšie právne predpisy ochrany životného prostredia patrí stavebný zákon a zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorým je venovaná v rámci tejto práce pozornosť v častiach, ktoré sú dotknuté problematikou, ktorá je nimi upravená.

---

správny poriadok, Hornická Příbram, 16. – 17. októbra 2008.

Slovenská úprava banskej činnosti prešla v roku 2007 rozsiahlou novelizáciou, a to prostredníctvom zákona č. 577/2007 Z.z., ktorý do zákona včlenil nové ustanovenia, ktoré sú konkrétne venované: § 18a – druhy povolení banskej činnosti, § 18b – postup OBÚ v konaní o povolenie banskej činnosti a náležitosti rozhodnutia, § 18c – konanie o predĺženie doby platnosti rozhodnutia o povolení banskej činnosti a § 18d - konanie OBÚ vo veci zmeny povolenej banskej činnosti. Pôvodne bola časť tejto problematiky upravená prostredníctvom vyhlášky, ale keďže obsahovala práva a povinnosti, tak zákonodarca považoval za vhodnejšiu ich úpravu prostredníctvom zákona.

Ďalším rozdielom je výslovný zákaz vykonávania banskej činnosti bez povolenie OBÚ. V tomto prípade OBÚ zakáže rozhodnutím činnosti vykonávať, pričom odvolanie voči tomuto rozhodnutiu nemá suspenzívny účinok (§ 17 odst. 6 a odst. 7 z.b.č.). Cieľom tohto ustanovenia je predchádzať tomu, aby dochádzalo k nelegálnej ťažbe, ktorá môže spôsobiť škody na zákonom chránených hodnotách, medzi ktoré nesporne patrí aj životné prostredie, ktoré môže byť neoprávnenou ťažbou najviac dotknuté.

Úprava tejto problematiky sa bude podľa francúzskeho práva vzťahovať len na povolenia vydané pred 15. júlom 1994, resp. na tie, o ktoré bolo do tejto doby požiadané. Toto povolenie je vydávané prostredníctvom príslušného ministra, na základe súhlasného vyjadrenia generálnej banskej rady (čl. 50 a čl. 51 CMin). Na rozdiel od českej a slovenskej úpravy, kde je kompetentným orgánom OBÚ, vo Francúzsku sa jedná o rozhodnutie na úrovni ministerstva. Ďalšou zvláštnosťou je, že povolenie banskej činnosti je udeľované len na limitovanú dobu, t.j. piatich rokov a môže byť predĺžené vždy maximálne o ďalších päť rokov (čl. 53 CMin).

Zhrnutie

K tomu, aby banská organizácia mohla začať s ťažbou potrebuje ešte povolenie banskej činnosti, ktoré udeľuje OBÚ na základe zákona o banskej činnosti. Jedná sa o ďalšie konanie, ktoré je súčasťou celého dobývacieho procesu.

---

⁷⁸ Zákon č. 86/2002 Sb., o ochrane ovzdušia, v znení neskorších predpisov.

Konanie je spojené s miestnym šetrením, až do konania ktorého je možné podávať námietky. Orgánu štátnej správy je umožnené, aby požiadal o predĺženie doby potrebnej na riadne posúdenie. Zákon za účastníkov tohto konania považuje aj občanov, ktorých práva a právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť povolením dotknuté, tým však neumožňuje požiadať o odklad, pričom zabezpečenie relevantného posúdenia pre tieto osoby je neporovnateľne zložitejšie, ako pre orgány štátnej správy. Zákon by mal dávať rovnakú príležitosť na riadne posúdenie všetkým účastníkom, a preto by toto oprávnenie malo byť zavedené pre všetky dotknuté osoby.

Pri samotnom dobývaní dochádza k značnému zásahu do životného prostredia, pričom banské právo mu nezabezpečuje dostatočnú mieru ochrany. Na tento účel slúžia iné zákony, prostredníctvom ktorých je táto ochrana uskutočňovaná. Jedná sa napríklad o vodný zákon, zákon o ovzduší alebo lázeňský zákon.

5.3 Povolenie trhacích prác

S dobývaním je spravidla spojené aj používanie výbušnín na rozpájanie ťaženej horniny. Keďže sa jedná o práce, ktoré sú nebezpečné vo vzťahu k ľudskému životu, zdraviu, ale aj iným chráneným hodnotám, tak organizácia potrebuje povolenie na vykonanie týchto prác. Predmetné povolenie je vydávané OBÚ na základe žiadosti podľa § 27 a § 28 z.h.č. Jedná sa o povolenie na:

- trhacie práce pre banské činnosti;
- trhacie práce pre činnosti vykonávané bankským spôsobom;
- trhacie práce pre ostatné činnosti;
- ohňostrojnú prácu.

Povolenie OBÚ nie je potrebné iba v prípade, ak trhacie práce sú nevyhnutné k záchrane života alebo majetku, za podmienky, že hrozí nebezpečenstvo zmeškania.

Zákon rozlišuje trhacie práce veľkého rozsahu a trhacie práce malého rozsahu. Rozsah pre určenie o aké práce sa jedná je stanovený v § 34 vyhlášky o používaní výbušnín⁷⁹, ktorá obsahuje podrobnú úpravu problematiky trhacích prác. Žiadosť o prácu veľkého rozsahu musí byť doprevádzaná technickým projektom odstrelu, kým

---

⁷⁹ Vyhláška ČBÚ č. 72/1988 Sb., o používaní výbušnín, v znení neskorších predpisov.

k trhacím prácam malého rozsahu postačuje vypracovanie technologického postupu. V prípade, ak organizácia podá neúplnú žiadosť, tak OBÚ vyzve organizáciu, aby nedostatok odstránila v stanovenom čase. V prípade, že tak neučiní, tak OBÚ konanie o povolení zastaví.

Žiadosť o povolenie vykonania trhacích prác podáva organizácia, pre ktorú majú byť tieto uskutočnené alebo ten, kto ich vykoná, ale samozrejme iba so súhlasom organizácie, pre ktorú sa práce majú vykonať. K žiadosti sa prikladá:

- dokumentácia trhacích prác s návrhom technických podmienok k bezpečnému vykonaniu trhacích prác alebo ohňostrojných prác;
- návrh opatrení k ochrane práv a právom chránených záujmov organizácií a občanov;
- zoznam organizácií a občanov, ktorých práva alebo právom chránené záujmy by mohli byť ohrozené použitím výbušnín.

Tento zoznam je vypracovávaný organizáciou, v ktorej záujme je vykonať trhacie práce. K tomu, aby organizácie vedela určiť potenciálne dotknuté osoby a organizácie, slúži tzv. „*inštitút bezpečnostného okruhu trhacích prác*“, ktorý je určený pre každý dobývací priestor podľa intenzity a charakteru týchto prác. Osoby a organizácie, ktoré sa nachádzajú vo vnútri tohto okruhu sú zahrnuté do zoznamu, a tým považované za účastníkov konania. Je otázne, či takéto zúženie počtu účastníkov konania neodporuje obecným ustanoveniam správneho poriadku, podľa ktorého je za účastníka považovaný ten, ktorého práva alebo právom chránené záujmy môžu byť povolením priamo dotknuté (§ 27 odst. 2 správneho poriadku).

5.4 Ďalšie oprávnenia a povinnosti banskej organizácie pri dobývaní

K výkonu dobývacieho práva viaže banský zákon aj ďalšie oprávnenia a povinnosti. Medzi dôležité oprávnenia patrí možnosť zriaďovania stavieb a prevádzkových zariadení v dobývacom priestore, a v prípade potreby aj mimo neho, ako aj nadobúdať nehnuteľnosti/práva k nim na základe vyvlastnenia.

Medzi povinnosti patrí najmä:

- riešenie stretov záujmov;
- zaistenie sanácie a rekultivácie pozemkov dotknutých ťažbou;
- zaistenie likvidácie hlavných banských diel a lomov;
- povinnosť vytvárať finančnú rezervu.

Do tejto časti bude zaradený aj inštitút odpisu zásob výhradného ložiska, ktorý by nebolo vhodné v rámci tejto práce opomenúť.

5.4.1 Oprávnenia banskej organizácie

Banskej organizácii pri dobývaní ložiska náležia pomerne rozsiahle oprávnenia. Podľa § 31 ods. 4 písm. a) h.z. môže organizácia zriaďovať v hraniciach dobývacieho priestoru (a ak je to nevyhnutné, tak aj mimo neho) stavby a prevádzkové zariadenia pre účely dobývania vyhradeného nerastu, a to z dôvodu jeho úpravy, zušľachtovania alebo dopravy potrebných zariadení a hmôt.

Výkonu banskej činnosti napomáha aj § 31 odst. 4 písm. b) h.z., vďaka ktorému môže banská organizácia pre účely dobývania nadobúdať nehnuteľnosti alebo práva k nim na základe rozhodnutia o vyvlastnení, prípadne zriadením užívacieho práva. Toto ustanovenie je len hmotno - právnej povahy a odkazuje na všeobecnú úpravu vyvlastnenia, ktorou je zákon o vyvlastnení⁸⁰. Organizácia si môže podľa banského zákona uplatniť len nárok na vyvlastnenie, pričom samotné vyvlastňovacie konanie sa bude konať podľa už spomínaného vyvlastňovacieho zákona. Toto ustanovenie vzniklo v období, keď jedine štátne organizácie boli oprávnené dobývať. V dnešnej dobe je málo pravdepodobné, že podnikateľský zámer by sa stotožnil s verejným záujmom, ktorý je jednou z podmienok vyvlastnenia. Podľa § 3 dotknutého zákona je „*vyvlastnenie prípustné len pre účel vyvlastnenia stanovený zvláštnym zákonom a len ak verejný záujem na dosiahnutie tohto účelu prevažuje nad zachovaním doterajších práv vyvlastňovaného. Vyvlastnenie nie je prípustné, ak je možno práva k pozemku alebo stavbe potrebné pre uskutočnenie účelu vyvlastnenia získať dohodou alebo iným spôsobom*“.

Podľa francúzskeho práva je možné, aby banská organizácia využívala pozemok mimo stanoveného dobývacieho priestoru, a to v prípade, že to je vo verejnom záujme. Rozhodnutím, ktoré založí takéto obmedzenie je výnos prefekta (čl. 71 CMin). Na rozdiel o českej úpravy, ktorá obsahuje všeobecné oprávnenie, ktoré sa môže prispôbiť konkrétnym podmienkam, tak francúzska úprava presne vymenúva stavby, ktoré týmto spôsobom môžu vlastníka pozemku obmedzovať. Zvláštnosťou je, že na požiadanie vlastníka nehnuteľnosti, môžu byť tieto práce vykonané ním osobne. V prípade jeho nezájmu ich vykoná banská organizácia, ktorá je povinná odškodniť vlastníka pozemku za jeho užívanie a za obmedzenia, ktoré mu týmto užívaním spôsobuje (čl 72 al. 3 CMin). V krajnom prípade, ak by obmedzenie malo trvať dlhšie ako jeden rok alebo pozemok následne nebude vhodný na bežné užívanie, tak vlastník môže požadovať jeho odkúpenie banskou organizáciou (buď ako celku alebo časti)(čl. 71 – 1 CMin). Podľa môjho názoru je francúzska úprava najústretivejšia k vlastníkom dotknutých pozemkov, keďže upravuje aj možnosť ich odškodnenia, ako aj odkúpenia dotknutého pozemku. Poskytuje vzájomný kompromis medzi dvoma protichodnými záujmami, ako je záujem na dobývaní a záujem na ochrane vlastníctva.

5.4.2 Riešenie stretov záujmov

Riešenie stretov záujmov je upravené v § 33 h.z. Tento inštitút sa použije v prípade, ak sú využitím výhradného ložiska ohrozené:

- objekty a záujmy chránené podľa zvláštnych predpisov (verejné záujmy);
- objekty a záujmy fyzických alebo právnických osôb (súkromné záujmy).

Organizácie, orgány a fyzické a právnické osoby, ktorým náleží ochrana týchto objektov a záujmov sú povinné riešiť tieto strety záujmov a navrhnúť taký postup, ktorý umožní využitie výhradného ložiska a súčasne zabezpečí nevyhnutnú ochranu uvedeným záujmom a objektom. Tento inštitút chráni verejné záujmy, medzi ktoré nesporne patrí aj ochrana životného prostredia. Táto ochrana je vykonávaná prostredníctvom orgánov verejnej správy. Súkromné záujmy, ako je napríklad ochrana vlastníckeho práva osôb potenciálne dotknutých ťažbou, sú chránené predovšetkým ich

---

⁸⁰ Zákon č. 184/2006 Sb., o odňatí alebo obmedzení vlastníckeho práva k pozemku alebo ku stavbe (zákon o vyvlastnení).

nositeľmi. Prostredníctvom tohto inštitútu dochádza k ochrane jednotlivých zložiek životného prostredia, a to napríklad podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, alebo zákona o vodách, resp. zákona o ochrane ovzdušia, keďže samotné banské právo poskytuje ochrane životného prostredia len vo veľmi obmedzenej a okrajovej miere.

Kvalifikácia stretu spočíva v istom stupni potencionálneho dotknutia objektov a záujmov. Tento stupeň zákon charakterizuje ako „ohrozenie“. Ten kto je ohrozený, tak musí byť dotknutý intenzívnejšie, ako ten, čo môže byť iba dotknutý⁸¹. Z uvedeného vyplýva, že okruh osôb, ktoré sú ohrozené je užší, ako okruh osôb, ktoré sú iba dotknuté. Z hľadiska obsahového musí ísť o reálne riziko ohrozenia chráneného záujmu⁸². Môže dôjsť k:

- fyzickému poškodeniu alebo zničeniu veci;
- rušeniu fyzických alebo právnických osôb vo výkone vlastníckeho alebo obdobného práva;
- inému riziku poškodenia verejného záujmu (napr. zhoršeniu vodohospodárskych pomerov).

Dohoda o vyriešení stretov záujmov musí byť uzavretá pred tým, ako organizácia zaradí dotknuté práce do plánu otvárk, prípravy a dobývania. Dohoda obsahuje ujednanie o tom, či sa dotknutý objekt alebo záujem má chrániť, resp. v akom rozsahu, alebo po akú dlhú dobu. Dohoda sa predkladá krajskému úradu a vstupuje do platnosti, ak ten do jedného mesiaca nevyjadrí s dohodou nesúhlas. Jedná sa o tzv. *fikciu pozitívneho rozhodnutia*. Všeobecne je možné povedať, že v prípade tejto fikcie márnym uplynutím zákonom stanovenej lehoty pre rozhodnutie správneho orgánu platí rovnaký právny stav, ako keby správny orgán návrhu výslovne vyhovel⁸³. Tento inštitút posiluje postavenie fyzických a právnických osôb, voči ktorým smeruje výkon štátnej správy a uplatňuje sa najmä tam, kde je zvýšený záujem na ochrane ich práv pred nečinnosťou verejnej správy⁸⁴. V tomto konkrétnom prípade dochádza k posilneniu postavenia banských organizácií, a to bez ohľadu na skutočnosť, že takto môže dôjsť

---

⁸¹ ČBÚ č.j. 3485/98 zo dňa 6 októbra 1998.

⁸² Makarius R., Luks J., Banské právo – stanoviská k zákonu č. 44/1988 Sb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) a k zákonu ČNR č. 61/1988 Sb., o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskom správe, MONTANEX, Ostrava, 1999, str. 88.

⁸³ Hendrych D. a kol., Správne právo, Obecná časť, 6 vydanie, C.H. Beck, Praha 2006, str. 704, marg. 814.

⁸⁴ Hendrych D. a kol., Správne právo, Obecná časť, 6 vydanie, C.H. Beck, Praha 2006, str. 229, marg. 264.

k ohrozeniu zákonom chránených hodnôt, vrátane životného prostredia. Táto právna konštrukcia v úprave stretov záujmov je podľa môjho názoru nevhodná. *De lege ferenda* je potrebné túto úpravu zmeniť tak, aby bola konštrukcia pozitívneho rozhodnutia odstránená.

Ďalším z problémov tejto úpravy je, ako uvádza R. Makarius, že „*podľa súčasnej praxe organizácie predkladajú OBÚ doklady o vyriešení stretov záujmov, bez toho, že by si vyžiadali stanovisko krajského úradu*“⁸⁵. Pričom OBÚ neskúma, že či daná povinnosť bola organizáciou splnená, jeho povinnosťou je iba vyžadovať doklady o vyriešení stretov záujmov. Riešením by mohlo byť, ak by OBÚ požadoval súhlas krajského úradu, ako jednu z obligatórných náležitostí, čo by mohlo byť problémom vzhľadom na vyššie zmienenú právnu fikciu, a preto je podľa môjho názoru potrebné túto fikciu zrušiť, čím by mohla vzniknúť OBÚ povinnosť prieskumu stanoviska krajského úradu.

Povinnosť uzavrieť dohodu o stretoch záujmov nie je potrebné v prípade, ak boli strety vyriešené už pri určení chráneného ložiskového územia, určení dobývacieho priestoru, projektovaní, výstavbe alebo rekonštrukcii bane alebo lomu, alebo ak postup pri ich riešení stanoví zvláštne predpisy (§ 33 odst. 2 h.z.).

V prípade, že nedošlo k uzavretiu dohody, alebo ak s ňou krajský úrad nesúhlasí, tak rozhodne MPO po prejednaní s MŽP a ČBÚ v súčinnosti s ďalšími dotknutými ústrednými orgánmi štátnej správy (§ 33 odst. 3 h.z.). Pri tomto rozhodovaní sa bude prihliadať aj k stanovisku krajského úradu. V tomto ustanovení je prekvapivá formulácia, že MPO prejedná riešenie stretov záujmov s MŽP, z čoho vyplýva, že pri rozhodovaní nie je MPO viazané názorom MŽP a môže, ale nemusí sa ním riadiť. Je teda ponechané na jeho vôľu, ako rozhodne. Dokonca v prípade, ak nedôjde k uzavretiu dohody medzi organizáciou a fyzickou alebo právnickou osobou (vlastníkmi dotknutých nehnuteľností a pozemkov) a bude prevažovať verejný záujem nad ich súkromným záujmom, tak zákon upravuje možnosť využitia inštitútu vyvlastnenia, podľa už skôr spomínaného § 31. odst. 4 h.z.

Organizácia, ktorá žiada o povolenie otvárk, prípravy a dobývania výhradného ložiska, je povinná doložiť OBÚ, že všetky strety záujmov už boli vyriešené. Zákon týmto ponecháva absolútnu voľnosť organizácii riešiť strety záujmov. Je otázne, ako

seriózne si budú banské organizácie plniť túto povinnosť. V prípade jej opomenutia, je na konkrétnych správnych orgánoch a osobách, ktorých objekty a záujmy sú dotknuté, aby upozornili na existenciu stretov záujmov, ktoré neboli doposiaľ vyriešené, pričom dôkazné bremeno je nesené týmito subjektami. Po preukázaní stretu záujmov, správny orgán nariadi, aby ho banská organizácia s dotknutou osobou vyriešila.

Čo sa týka riešenia stretov záujmov, tak v rámci slovenského práva došlo k mnohým zmenám v súvislosti so zavedením pojmu všeobecného hospodárskeho záujmu štátu. Jedná sa o „*záujem na obmedzení práva každého, ak je možné očakávať, že toto obmedzenie prinesie v budúcnosti zvýšenie verejného blaha alebo predíde verejnej núdzi*“⁸⁵. Tohto inštitútu sa využije vtedy, ak nedôjde k uzavretiu dohody o vyriešení stretov záujmu medzi organizáciou a dotknutými subjektami, ktorým patrí ochrana objektov a záujmov. Záväzné stanovisko vydá príslušné ministerstvo v súčinnosti s ďalšími dotknutými orgánmi. V tomto stanovisku je obsiahnuté rozhodnutie o tom, že či prevažuje všeobecný hospodársky záujem na využití výhradného ložiska nad oprávneným záujmom vlastníka pozemkov a iných nehnuteľností, ktorého obmedzenie prinesie v budúcnosti zvýšenie verejného blaha alebo sa predíde verejnej núdzi z hľadiska surovinovej politiky štátu (§ 33 odst. 4 b.z.). V praxi to znamená, že ak prevažuje hospodársky záujem štátu, tak dôjde k obmedzeniu alebo trvalému zásahu do vlastníckeho práva v prospech banskej organizácie. Tento zásah môže byť uskutočnený buď formou vecného bremena alebo už spomínaného vyvlastnenia, ktoré by malo byť posledným možným riešením (§33 odst. 5 b.z., §31 odst. 3 b.z.). Jedná sa o relatívne novú právnu úpravu, pri ktorej až dlhodobá praktická aplikácia ukáže, že či nedochádza k prílišnému zásahu do vlastníckych práv z dôvodu uprednostnenia záujmu na dobývaní. Už teraz je však otázne, či práve hospodársky záujem je ten najdôležitejší, a či iné záujmy by pred ním nemali mať prednosť, a to vrátane ochrany životného prostredia.

Istou zvláštnosťou je aj úprava obsiahnutá v § 33 odst. 3 b.z., ktorý bude použitý v prípade, ak organizácia pri riešení stretov záujmov zistí, že nie sú známe osoby,

---

⁸⁵ Makarius R., Postavenie obci v procese povoľovania banskej činnosti, Hornická Příbram 16. – 17. októbra 2007.

⁸⁶ Dušan Vilim, Banské právo zajtra a dnes, Kongresové centrum academia Stará Lesná – zborník prednášok, 2007.

ktorým patrí ochrana objektov a záujmov, resp. nehnuteľností, ktoré nemajú v katastri nehnuteľností zapísaného vlastníka alebo vlastníctvo k pozemku alebo objektu je predmetom konania o dedičstve alebo súdneho konania. Zákon v tomto prípade určí osoby, ktoré budú považované za účastníkov dohody. Český banský zákon takúto úpravu neobsahuje, a tak dané osoby sú zbavené možnosti účastniť sa takejto dohody, a adekvátnym spôsobom brániť svoje práva, ktoré môžu byť následným dobývaním dotknuté.

5.4.3 Odpis zásob výhradného ložiska

Výpočet zásob výhradného ložiska je vykonaný na základe výsledkov geologického prieskumu. Tento výpočet nemusí byť presný a v priebehu dobývania sa môže meniť, a preto zákon upravuje inštitút odpisu zásob výhradného ložiska, ktorý upresní ich stav. R. Makarius vo svojej knihe uvádza, že najmenšiu presnosť vykazujú prieskumy rudných ložísk žilného typu a najväčšiu geologické prieskumy uhoľných ložísk⁸⁷. Za odpis zásob výhradného ložiska je považované ich vyňatie z evidencie zásob alebo ich prevod zo zásob bilančných do zásoby nebilančné. Táto úprava je obsiahnutá v § 14a, 14b a 14c h.z.

Podľa zákona je možné odpis zásob výhradného ložiska vykonať v týchto prípadoch:

- z dôvodu zvlášť zložitých bansko – technických, bezpečnostných alebo geologických pomerov súvisiacich s prírodnými podmienkami, alebo ktoré vznikli nepredvídateľnými udalosťami. V praxi sa jedná o ložiská umiestnené v častiach narušených tektonickými poruchami alebo v slojoch;
- ak ide o zásoby časti výhradného ložiska, ktorých vydobytie nie je hospodársky účelné. V týchto prípadoch je dôležitá ekonomickosť ťažby, napr. sa môže jednať o časti ložiska, ktoré obsahujú nízku kovanosť pri ťažbe rudy;
- ak ide o zásoby, ktorých dobývanie by ohrozilo zákonom chránené obecné záujmy, najmä ochranu životného prostredia a význam ochrany prevažuje záujem na vydobytí týchto zásob. Jedná sa napríklad o odpis hnedouhoľných

---

⁸⁷ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 36.

slojov na Sokolovsku, ktoré tvoria ochrannú vrstvu karlovarských liečebných prameňov.

Návrh k odpisu podáva:

- organizácia ak zistí, že nie je možné alebo účelné vyťažiť zásoby;
- príslušný orgán štátnej správy na úseku životného prostredia.

O tomto návrhu rozhoduje MPO so súhlasom MŽP, ak je návrh podaný v priebehu vyhľadávania a prieskumu ložiska. Ak je návrh podaný v priebehu projektovania výstavby baní a lomov a pri samotnom dobývaní ložiska, tak rozhoduje MPO po prejednaní s ČBÚ. K odpisom malého množstva zásob⁸⁸ sú oprávnené aj OBÚ, ktoré sú povinné rozhodnúť o predložených žiadostiach v lehote jedného mesiaca.

Právna úprava odpisov ložísk by mala napomáhať ochrane životného prostredia, keďže práve jeho ochrana je jedným z dôvodov pre ich uskutočnenie. Zvláštnosťou však je, že aj keď návrh na odpis podá príslušný orgán zaoberajúci sa ochranou životného prostredia, tak úplnosť tohto návrhu zaisťuje organizácia, ktorá nemusí byť vždy tomuto odpisu naklonená, keďže sa jedná o zásah do jej už určeného práva. Niektoré z potrebných údajov nie sú ani príslušným orgánom známe, ako napríklad v prípade, ak bol geologický prieskum vykonaný organizáciou a údaje o ložisku sa stávajú jeho vlastníctvom. V prípade ponechania súčasnej úpravy by bolo vhodné stanoviť v zákone sankciu, ktorá by bola uplatnená v prípade nedoplnenia žiadosti organizáciou, ak bol návrh podaný orgánom ochrany prírody.

5.4.4 Úhrady

Povinnosť úhrad bola do českého právneho poriadku zaradená až novelou banského zákona č. 541/1991 Sb., ktorý do neho zapracoval dva nové inštitúty, a to:

- úhradu z dobývacieho priestoru (§ 32a odst. 1 h.z.);
- úhradu z vydobytých vyhradených nerastov (§32a odst. 2 h.z.).

Úhradu z dobývacieho priestoru je banská organizácia povinná platiť vlastníčkovi ložiska vyhradeného nerastu - štátu, ktorý mu umožnil ťažbu. Organizácia je povinná

---

⁸⁸ Za malé množstvo zásob sa považuje množstvo, ktoré nepresahuje v kalendárnom roku 5 % plánovanej ročnej ťažby na ložisku, najviac však 100 000 ton alebo 50 000 m³ (u zemného plynu 500 000 m³) (§ 14c odst. 2 h.z.).

zaplatiť ročnú úhradu za každý započatý hektár na účet príslušného banského úradu. Výšku úhrady stanoví vláda nariadením (vyhláška MH ČR č. 617/1992⁸⁹) v rozmedzí od 100 Kč do 1 000 Kč za hektár na rok. Pri stanovení čiastky je braný ohľad na:

- stupeň ochrany životného prostredia dotknutého územia;
- charakter činnosti vykonávanej v dobývacom priestore a jej dopad na životné prostredie.

Povinnosť úhrady vzniká v kalendárnom roku, ktorý nasleduje po roku, v ktorom bol dobývací priestor určený a jej výška závisí podľa plochy stanovenej v poslednom právoplatnom rozhodnutí o jeho určení. Tento výnos z úhrad však netvorí súčasť štátneho rozpočtu, ale je prenechaný obci, na ktorej území sa dobývací priestor nachádza. V prípade, že sa nachádza na území viacerých obcí, tak je tento poplatok rozdelený podľa pomernej časti dobývacieho priestoru a územia obce.

Povinnosť organizácie zaplatiť úhradu z vydobytého nerastu na výhradnom ložisku vzniká z tých nerastov, pre ktoré bol stanovený dobývací priestor (§ 32a ods. 2 h.z.). Jej výška činí maximálne 10 % z tržnej ceny vydobytého nerastu, pričom je rozhodná priemerná tržná cena v roku, v ktorom bol nerast vydobytý. V prípade, že táto tržná cena nie je známa, tak MPO po prejednaní s MŽP a ministerstvom financií stanoví základ pre vymeranie tejto úhrady. Percentuálna sadzba pre jednotlivé nerasty je stanovená už v spomínanej vyhláške č. 617/1992 Sb.

Výnos z úhrad z vydobytých vyhradených nerastov je rozdelený medzi štátny rozpočet a obec (§ 32a ods. 4 h.z.). Len 25 % z tejto úhrady pripadá do štátneho rozpočtu. Tieto financie sú zákonom účelovo viazané, a to na nápravu škôd na životnom prostredí spôsobených dobývaním. Ostávajúcich 75 % prevedie OBU na účet obce, v ktorej území sa dobývací priestor nachádza. Je otáznou, či 25 % postačuje na nápravu spôsobených škôd, a že či nie je potrebné toto percento zvýšiť. Tieto financie sú v štátnom rozpočte viazané, ale podľa môjho názoru by bolo vhodné účelovo zriadiť samostatný špeciálny fond, ktorý by bol tvorený len týmito prostriedkami a jeho jediným účelom by bola náprava škôd na životnom prostredí, ktoré vznikli v súvislosti s dobývaním.

---

⁸⁹ Vyhláška č. 617/1992 Ministerstva hospodárstva Českej republiky o podrobnostiach platenia úhrad z dobývacích priestorov a z vydobytých vyhradených nerastov.

Platobná povinnosť úhrad vzniká kalendárnym rokom nasledujúcim po roku, v ktorom bol dobývací priestor stanovený. Platby prebiehajú zálohovo, a to za každý štvrtýrok, pričom celkové vyúčtovanie je splatné do 31. marca nasledujúceho roku. MPO po dohode s ďalšími orgánmi štátnej správy a so súhlasom obcí môže v odôvodnených prípadoch znížiť úhradu z vydobytých nerastov na základe žiadosti organizácie. V niektorých odôvodnených prípadoch môže povoliť aj oslobodenie od tejto úhrady.

Zákon nezabúda riešiť aj prípady, kedy organizácia nezaplatí úhradu z dobývacieho priestoru alebo z vydobytého nerastu včas. V tomto prípade je povinná zaplatiť za každý deň omeškania penále vo výške 0,1 % z výšky nedoplatku. Ak banská organizácia nezaplatí ani v náhradnej lehote stanovenej OBÚ, tak môže byť potrestaná aj odobrátím oprávnenia k dobývaciemu priestoru, čím však samozrejme nedôjde k jeho zrušeniu⁹⁰.

Úhrady sú kompenzáciou štátu za to, že prenechal banským organizáciám právo nakladať s vydobytými výhradnými nerastami, ako aj ostávajú nástrojom štátu ako ovplyvniť štátnu surovinovú politiku. R. Makarius poznamenáva, že *“zavedenie úhrad zďaleka nesplnilo svoj účel a môže sa stať vo svojej súčasnej podobe aj nežiadúcim nástrojom pre obmedzovanie ťažby určitých vyhradených nerastov“*⁹¹. Z môjho pohľadu je otázna skôr dostatočnosť týchto úhrad v porovnaní so ziskom, ktorý dobývanie prináša súkromným spoločnostiam. Tento ekonomický nástroj si tak nedostatočne plní svoju funkciu, a preto je na mieste potreba vziať do úvahy možnosť zvýšenia týchto úhrad.

Podstatným rozdielom slovenskej úpravy je výška úhrad, ktorá bola v roku 2001 zvýšená. Úhrada za dobývací priestor činí 20 000 Sk, za každý aj začatý km² plochy dobývacieho priestoru. Ide o cenu nepomerne vyššiu ako v Čechách. Táto úhrada je na rozdiel od českej úpravy z 20 % príjmom štátneho rozpočtu a z 80 % príjmom obce.

Na rozdiel od českej úpravy je výška úhrady za nerasty vydobyté z výhradného ložiska stanovená v závislosti od druhu nerastu. Je to maximálne 20 % z trhovej ceny výrobkov vyrobených z vydobytých rádioaktívnych nerastov alebo z nerastov, z ktorých sa dá priemyselným spôsobom vyrobiť drahý kov. Sadzba z iných nerastov je maximálne 10 % z už spomínanej trhovej ceny (§ 32a odst. 2 b.z.).

---

⁹⁰ ČBÚ č.j. 440/1992 zo dňa 28. januára 1992.

Slovenský banský zákon upravuje aj tretí druh úhrady, a to úhradu za uskladňovanie plynu alebo kvapalín v prírodných horninových štruktúrach alebo v podzemných priestoroch (ďalej už len ako uskladňovanie plynov a kvapalín) (§ 32a odst. 3 b.z.). Táto úhrada činí maximálne 0,02 za uskladnenie/zatlačenie 1 m³ plynu alebo kvapaliny. Príjmy z posledných dvoch úhrad sú príjmom Environmentálneho fondu (§ 32a odst. 6 b.z.), ktorý bol založený zákonom č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde. Tento fond slúži ako štátna podpora starostlivosti o životné prostredie a nie je priamo viazaný na štátny rozpočet. V Čechách slúži na náhradu škôd na životnom prostredí len 25 % z týchto úhrad, čo nie je na rozsiahlu ťažbu, ktorá prebiehala a stále prebieha dostatočné. Podľa môjho názoru, by zriadenie špecializovaného fondu v Čechách prispelo k zvýšeniu úrovne ochrany životného prostredia, resp. by tieto finančné prostriedky mohli slúžiť na náhradu škôd spôsobených dobývacou činnosťou.

Francúzsky zákonník upravuje len úhradu za pevninskú ťažbu kvapalných a plyných uhľovodíkov. Výška tejto úhrady je závislá od objemu ročnej produkcie. Zvláštnosťou je, že časť z tejto úhrady je poukazovaná aj do národnej pokladne sociálneho zabezpečenia pre bane, a teda použitie týchto prostriedkov je taktiež účelovo určené (čl. 31 CMin).

5.4.5 Banské škody

Banský zákon upravuje banské škody v § 36 a ich náhradu v § 37. Tieto škody boli na hmotnom majetku spôsobené

- vyhľadávaním a prieskumom výhradných ložísk, ak boli vykonávané banskými dielami;
- dobývaním výhradných ložísk, a to vrátane ich otvárania a prípravy;
- zriaďovaním, zaisťovaním a likvidáciou banských diel a lomov, vrátane ich zariadení;
- odvalovým, výsypkovým a kalovým hospodárstvom organizácií;

---

⁹¹ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 139.

- úpravou a zušľachtovaním nerastov vykonaným v súvislosti s ich dobývaním;
- osobitými zásahmi do zemskej kôry.

Dobývanie nerastov, ako aj iné banské činnosti vyvolávajú škody najmä na pozemkoch, povrchových stavbách a zariadeniach a ekológii a životnom prostredí ako takom. Pozemky sú najviac dotknuté pri povrchovej ťažbe, a to nie len pozemky, na ktorých ťažba priamo prebieha, ale taktiež pozemky okolité, na ktorých sa vplyv ťažby prejaví. Ku škodám na povrchových stavbách môže dôjsť pri všetkých spôsoboch dobývania. Pri povrchovom dobývaní je často nutné stavby premiestniť alebo odstrániť, a to ešte pre začiatkom týchto prác. Pri hlbinnom dobývaní je miera poškodenia stavieb rôzna a závisí od technických podmienok. Ďalším záujmom, na ktorom môže byť spôsobená banská škoda je životné prostredie. Dobývaním dochádza k poškodeniu jedinečných prírodných útvarov, lokalít s výskytom chránených živočíchov a rastlín, atď.

Banský zákon dodržiava princíp objektívnej zodpovednosti organizácie za spôsobené banské škody (§ 36 odst. 3 h.z.). To neplatí v prípade, že škoda bola spôsobená na stavbách alebo zariadeniach postavených v chránenom ložiskovom území alebo v dobývacom priestore bez stavebného povolenia, resp. bez dodržania podmienok v ňom stanovených (§ 37 odst. 7 h.z.). Zodpovednosť sa organizácia zbaví iba v prípade, že dokáže, že škoda bola spôsobená okolnosťou, ktorá nepochádzala z banskej činnosti. V oboch týchto prípadoch leží dôkazné bremeno na organizácii.

Na vysporiadanie banských škôd sa vzťahuje obecná úprava odškodnenia, ak banský zákon nestanoví inak. Touto obecnou úpravou je tá, ktorá sa nachádza v § 420 a nasledujúcich občianskeho zákonníka⁹². Podľa tejto úpravy poškodenému náleží náhrada skutočnej škody, ako aj to, čo mu ušlo – ušlý zisk. Škoda je hradená v peniazoch, ale v prípade, že o to poškodený požiada a je to aj možné a účelné, tak sa hradí uvedením do predošlého stavu (§ 442 občianskeho zákonníku).

Špeciálnym druhom banských škôd je strata povrchovej a podzemnej vody, podstatné zníženie výdatnosti jej zdrojov a zhoršenie jej kvality, ak k tomu došlo v dôsledku činností vyššie uvedených. Zodpovednosť za túto škodu je v banskom zákone upravená odlišne od všeobecnej úpravy, pretože organizácia, ktorá túto škodu spôsobila je povinná zaistiť poškodenému náhradný zdroj alebo dodávku vody,

poprípade nahraďiť škodu úhradou nákladov spojených s jej obstaraním (ak náklady poškodený vynaložil účelne a hospodárne) (§ 37 odst. 2 h.z.). Z uvedeného vyplýva, že organizácia má v prvom rade povinnosť naturálne reštitúcie.

Zákon obsahuje aj možnosť náhrady preukázateľných nákladov účelne využitých na preventívne zaistovacie opatrenia (§ 37 odst. 3 h.z.). Ich cieľom je odvrátiť alebo zmierniť následky banskej činnosti. Podľa nasledujúceho odstavca je možné v odôvodnených prípadoch poskytnúť plnenie aj vpred, a to až do výšky predpokladanej škody. Toto plnenie sa započítava na náhradu škody, a v prípade vzniku preplatku, sa tento vracia. Jedná sa najmä o prípady, kedy je potrebné riešiť bezpečnosť a plynulosť dopravy, prekládky rôznych ciest a sietí, atď.

Organizácia je povinná vykonať dočasné zaistenie objektu (§ 37 odst. 5 h.z.) ak:

- nie je možné stavbu alebo zariadenie uviesť do predošlého stavu, pretože leží na území stavebnej uzávery;
- leží na území, kde sa budú aj naďalej dlhodobo prejavovať vplyvy banskej činnosti.

Súčasne so zaistením sa organizácia dohodne s vlastníkom objektu na spôsobe odškodnenia (peňažné alebo poskytnutím náhrady) a na jeho výške. Ak strany nedospejú k dohode, tak výšku odškodnenia určí znalec. Výška odškodnenia nesmie byť krátená o koeficient predajnosti, ak je jeho hodnota nižšia ako jeden. Súčasťou náhrady je aj hnutelný majetok, ktorý sa stáva nepoužiteľným z dôvodu poskytnutia náhradného objektu. Účastníci sa samozrejme môžu dohodnúť aj na odlišnom spôsobe náhrady, ak ten nebude odporovať všeobecným predpisom a banskému zákonu. Toto ustanovenie je v praxi často uplatnené v prípade, kde by náklady na zaistenie objektu boli vyššie ako jeho hodnota.

Samotné rozhodnutie o tom, či ide o banskú škodu alebo nie, resp. v akej výške vznikla, môže riešiť iba súd. Zákon o banskej škode pojednáva ako so samozrejým sprievodným javom banskej činnosti. Je dôležité, aby táto činnosť bola vykonávaná takým spôsobom, aby došlo čo k najmenším škodám, ako na majetku, tak aj na životnom prostredí. K tomu, aby bolo týmto škodám zabránené, resp. aby boli obmedzené v čo najväčšej miere, zákon ukladá banskej organizácii také povinnosti, ktorých splnenie by to malo zaistiť. K tomu, aby mala organizácia dostatok peňažných

---

⁹² Zákon č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

prostriedkov na odstraňovaní banských škôd, je povinná vytvárať finančnú rezervu (časť 5.4.7 tejto práce).

Jedinou a zásadou odlišnosťou slovenskej úpravy je, že ak nedôjde k dohode medzi organizáciou a vlastníkom, tak sa podľa slovenského práva použije už skôr spomenutého inštitútu všeobecného hospodárskeho záujmu štátu (časť 5.4.2 tejto práce).

5.4.6 Sanácia a rekultivácia pozemkov

Banská organizácia je povinná zabezpečiť sanáciu (ktorá obsahuje aj rekultiváciu podľa zvláštnych zákonov⁹³) všetkých pozemkov priamo dotknutých ťažbou (§ 31 ods. 5 h.z.), na ktorých v dôsledku ťažby vznikla škoda na krajine, ktorá sa prejaví napríklad poddolovaním. Za nepriamy dosah sa považuje napríklad vplyv exhalácie, aj keď má pôvod v banskej činnosti. Škoda na pozemku môže mať ekologický, geomorfologický, ale aj estetický charakter⁹⁴. Pri hodnotení, či ide o pozemok dotknutý ťažbou je potrebné posúdiť dve otázky, a to:

- či došlo v dôsledku ťažby a s ňou súvisiacich činností k nejakej zmene na pozemku;
- či táto zmena spôsobila nejakú ujmu na výške hodnoty pozemku.

Existencia priamej príčinnej súvislosti medzi banskou činnosťou a škodou vylučuje možnosť, že škoda mohla byť spôsobená aj inými faktormi. Pre povinnosť sanácie je postačujúce aj spolupôsobenie ťažby na negatívnych dôsledkoch. Banská organizácia môže byť oslobodená od tejto povinnosti, ak dokáže, že k škode došlo výlučne z iných príčin.

Povinnosť sanácie a rekultivácie vzniká už na uvoľnených pozemkoch v priebehu ťažby a trvá aj po jej úplnom ukončení. Za sanáciu a rekultiváciu sú považované všetky práce, ktoré je organizácia povinná vykonať k náprave škôd na krajine, ktoré vznikli v dôsledku ťažobnej činnosti. Príkladom sanácie môže byť zasypanie alebo vyplnenie prepadlín pre hlbinné bane. Povinnosť rekultivácie vyplýva pre banské spoločnosti aj

⁹³ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, v znení neskorších predpisov alebo zákon č. 289/1995 Sb., o lesoch (lesný zákon), v znení neskorších predpisov.

⁹⁴ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 173.

z iných zákonov, napríklad zo zákona č. 289/1995 Sb., tzv. lesný zákon, ktorý hovorí o výsadbe náhradnej zelene.

Do sanačných a rekultivačných prác nie je možné zahrnúť likvidáciu a zaistenie hlavného banského diela, aj keď u lomov je veľmi problematické určiť hranicu medzi likvidáciou lomu a sanačnými prácami.

Technická dokumentácia, ktorá je potrebná k sanácii a rekultivácii je tvorená:

- súhrnným plánom sanácií a rekultivácií, ktorý rieši komplexne úpravy území a územných štruktúr dotknutých vplyvom dobývania;
- plánom sanácie a rekultivácie, ktorý obsahuje technický plán a harmonogram prác, vyčíslenie predpokladaných nákladov, návrh na vytvorenie potrebných finančných rezerv a nadčasový priebeh ich tvorby.

Organizácia na financovanie sanácie a rekultivácie je povinná vytvárať finančné rezervy, ktorým sa budem venovať v nasledujúcej podkapitole.

Veľkej kritike podlieha slovenská úprava banského zákona, čo sa týka problematiky sanácie a rekultivácie pozemkov dotknutých ťažbou. Táto povinnosť nie je organizáciám stanovená. Zákon hovorí iba o likvidácii a následnej rekultivácii poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov, a to len v prípade ukončenia alebo trvalého zastavenia prevádzky v hlavnom banskom diele alebo lome, a ešte je ponechaná možnosť dohody medzi organizáciou a vlastníkom nehnuteľnosti. Táto úprava je jednoznačne nedostatočná, a bolo by vhodné ju doplniť o určité opatrenia (napríklad inšpirované českou právnou úpravou) tak, aby bola zabezpečená vyššia úroveň ochrany dotknutých pozemkov pred vplyvom banskej činnosti.

Vo francúzskom práve na ochranu pozemkov v súvislosti s dobývaním slúžia rôzne ohlásenia a povolenia, ktoré sú vydávané štátnymi orgánmi, a ktoré nahrádzujú povinnosť sanácie a následnej rekultivácie.

5.4.7 Rezerva finančných prostriedkov

Finančnú rezervu tvoria finančné prostriedky, ktoré je organizácia povinná vytvárať na:

- vysporiadanie sa s bankskými škodami (§ 37a odst. 1 h.z.). Výška tejto rezervy musí zodpovedať potrebe na vysporiadanie sa s týmito škodami. Musí byť vytvorená v časovom priebehu podľa ich vzniku, a niekedy aj vopred (§ 37 odst. 4. h.z.). Zákon ju považuje za náklad na dosiahnutie, zaistenie a udržanie príjmu podľa zákona o daniach z príjmu⁹⁵;
- sanáciu a rekultiváciu pozemkov dotknutých ťažbou (§ 31 odst. 6 h.z.).

Proces tvorby týchto finančných rezerv je rozdielny, a nie je možné tieto rezervy spojovať. Ako som už uviedla, tak spôsob tvorby rezerv na vysporiadanie sa s bankskými škodami závisí na potrebách úhrad v časovom priebehu podľa ich vzniku, a teda nemusia byť vytvárané do konca životnosti bane alebo lomu, ale len dovtedy, dokedy bude potrebné vysporiadať tieto škody. Odlišne sú vytvárané finančné rezervy určené na sanáciu a rekultiváciu, ktoré musia byť tvorené počas celej životnosti bane alebo lomu⁹⁶. Zákon nerobí rozdiel medzi sanáciou vykonávanou priebežne na uvoľnených pozemkoch (vykonáva sa podľa plánu otvárania, prípravy a dobývania) a sanáciou po ukončení ťažby.

V oboch prípadoch musí tvorba finančnej rezervy vychádzať zo znalostí konkrétneho ložiska, predpokladaného postupu ťažobných prác a vecných potrieb sanačných a rekultivačných prác⁹⁷. Je na organizácii, aby už v žiadosti o povolenie banskej činnosti plánovala práce tak, aby čo najviac eliminovala negatívny účinok ťažby na krajinu, prípadne aby tieto práce umožňovali priebežnú sanáciu a rekultiváciu. Spôsob tvorby rezervy nie je v zákone upravený. Je ponechaný na výber banskej organizácii, ktorá ju môže vytvárať dvoma spôsobmi, a to:

- prostredníctvom pevne stanovených ročných splátok, a to až do plánovanej výšky;
- v závislosti na výške ťažby podľa metódy merných nákladov na jednotku ťažby v rozsahu povolenej banskej činnosti.

⁹⁵ Zákon č. 593/1992 Sb., o daniach z príjmu, v znení neskorších predpisov.

⁹⁶ ČBÚ č.j. 4053/93 zo dňa 3. januára 1993.

⁹⁷ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 179.

Oba spôsoby, ako aj výška rezervy finančných prostriedkov musia byť schválené príslušným OBÚ, ktorý týmto zaručuje dostatok týchto finančných prostriedkov. V prípade zistenia nedostatočnej výšky rezervy, môže OBÚ nariadiť jej zvýšenie tak, aby spĺňala zákonom stanovený účel.

Peňažné prostriedky určené na pokrytie finančnej rezervy musí organizácia uložiť na špeciálne viazaný účet, a to vždy najneskôr do 30. júna kalendárneho roku nasledujúceho po skončení príslušného účtovného obdobia. V prípade neuhradenia týchto prostriedkov ani v primeranej náhradnej lehote, môže OBÚ pozastaviť platnosť povolenie k dobývaniu.

Banská organizácia môže čerpať tieto peňažné prostriedky len na základe schválenej žiadosti OBÚ, a po jeho dohode s MŽP (§ 37a odst. 2 h.z.). Pred vydaním tohto rozhodnutia si OBÚ vyžiada vyjadrenie dotknutej obce. Žiadosť o čerpanie na vysporiadanie sa s bankými škodami musí byť doložená:

- výpočtom bankých škôd;
- odhadom na ich odstránenie;
- časovým programom.

Zákon oprávňuje OBÚ, aby si z dôvodu objektívneho hodnotenia vyžiadal posúdenie predložených žiadostí znalcom. Povolenie čerpania finančnej rezervy vydáva OBÚ vo forme rozhodnutia v správnom konaní. V tomto rozhodnutí OBÚ stanoví spôsob, akým bude organizácia vykazovať čerpanie a využívanie týchto financií.

Finančná rezerva je určená výlučne pre vysporiadanie bankých škôd a na sanáciu a rekultiváciu, a preto je dôležitá kontrola vysporiadania vytvorených finančných rezerv, v prípade že dôjde k prevodu práva k dobývaniu výhradného ložiska na inú organizáciu. Zamieňanie finančných rezerv medzi jednotlivými prevádzkami jednej organizácie je z povahy veci vylúčené, keďže tieto prostriedky sú plánované, utvárané a používané na základe plánu otvárk, prípravy a dobývania ku konkrétnemu výhradnému ložisku⁹⁸.

Vytváranie finančných rezerv je jedným z možných spôsobov ochrany životného prostredia, keďže sú prostriedkom financovania odstraňovania bankých škôd a napravovania krajinného rázu poškodeného ťažbou prostredníctvom sanácie a rekultivácie. Tento nástroj, na základe ktorého sú v priebehu celej dobývacej činnosti

zhromažďované prostriedky, pomáha predísť situácii, v ktorej by organizácii neostali žiadne financie na uskutočnenie krokov nevyhnutných k náprave škôd spáchaných na životnom prostredí.

Problematika vytvárania finančných rezerv nie je slovenským banským právom pokrytá, čo považujem za jeho nedostatok. Môže sa stať, že po ukončení banskej činnosti už organizácia nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na uskutočnenie sanácie a rekultivácie a tieto náklady musí hradiť štát. Považujem za nevyhnutné tento problém v čo najkratšej dobe primerane riešiť.

5.4.8 Likvidácia a zaistenie hlavných banských diel a lomov

Existuje potreba odlišovať sanačné a rekultivačné práce od likvidácie hlavných banských diel a lomov, resp. od zaistenia banských diel a lomov. Banské predpisy nariaďujú likvidáciu (§ 10 odst. 5 z.h.č.) alebo zaistenie (§ 10 odst. 4 z.h.č.) v prípade ukončenia ťažby alebo jej dlhodobého prerušenia s cieľom predísť možným negatívnym následkom banskej činnosti. Zaistenie je dočasným stavom, počas ktorého nebude dochádzať k vykonávaniu ťažby a cieľom je vytvoriť technické podmienky pre obnovenie ťažby po prerušení banskej činnosti⁹⁹.

Pojem banského diela nie je v celom zákone definovaný, ale s istotou môžeme povedať, že ide o podzemný priestor vytvorený ľudskou činnosťou. Z bansko-technického hľadiska ide najmä o jamy, štóly, vetracie vrty a komíny, za podmienky, že ústia na povrch. Za hlavné banské dielo sa pokladajú všetky banské diela, ktoré vyúsťujú na povrch a banské diela otvárajúce výhradné ložisko alebo jeho ucelenú časť (§ 10 odst. 8 z.h.č.).

Pred zastavením prevádzky hlavného banského diela alebo lomu je organizácia povinná vypracovať plán ich zaistenia alebo likvidácie. Tento plán posudzuje a schvaľuje OBÚ. Vyhláška č. 104/1988 Sb. v § 6 odst. 2 písm. d) určuje dokumenty, ktoré je banská organizácia povinná vyhotoviť a predložiť k tejto žiadosti. OBÚ môže

---

⁹⁸ ČBÚ č.j. 266/1998 zo dňa 12. decembra 1998.

⁹⁹ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 120.

nariadiť výkon zaist'ovacích a likvidačných prác až do výšky finančnej rezervy organizácie.

Pre danú problematiku však absentuje úprava niektorých dôležitých otázok, ako napríklad chýba ustanovenie, ktoré by obsahovalo dôvody, pre ktoré je možné ťažobné práce prerušiť, resp. na akú dlhú dobu. Nie je isté, či OBÚ má právomoc časovo obmedziť platnosť rozhodnutia o povolení zaistenia banského diela alebo lomu. Taktiež OBÚ nie je daná možnosť takúto žiadosť zamietnuť, a to najmä v prípade, keď organizácia predložila náležitú dokumentáciu (vyhláška ČBÚ č. 104/1988 Sb.). Práve týmto smerom by sa mohla uberať ďalšia legislatíva v tejto oblasti, ktorá by OBÚ dala širšiu právomoc pri schvaľovaní žiadostí na zaistenie banských diel a lomov.

Likvidácia hlavných banských diel a lomov je konečnou fázou ich existencie. Z pohľadu banského práva im je venovaná zvýšená pozornosť, pretože môžu predstavovať mimoriadne nebezpečenstvo pre osoby a majetok nachádzajúci sa na povrchu. Môže dôjsť napríklad k pádu, zrúteniu sa ústia diela, vytvoreniu krátera na povrchu alebo výstupu plynov na povrch. Likvidácia hlavných banských diel sa riadi vyhláškou č. 52/1997¹⁰⁰ Sb., v ktorej sú stanovené nároky na zaistenie starostlivosti bezpečnosti zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri likvidácii hlavného banského diela, avšak táto vyhláška sa nevzťahuje na banské diela, ktoré vznikli pri povrchovom dobývaní.

Zriaďovanie, zaist'ovanie a likvidácia hlavných banských diel a lomov je považovaná za jeden z druhov banskej činnosti (§ 2 písm. c) z.h.č), a preto sa na ňu vzťahuje rovnaká úprava ako na povoľovanie banskej činnosti.

Slovenská úprava likvidácie hlavných banských diel a lomov prešla v roku 2007 rozsiahlou novelizáciou. Nová úprava poskytuje možnosť ich následného využitia. Po roku 1990 došlo na Slovensku k oslabeniu pozície baníctva a k mnohým chybám, ktoré mali nepriaznivý dopad na životné prostredie. Zlikvidovali sa mnohé banské diela a lomy, ktoré mohli slúžiť na iný účel, ako napríklad na výrobu elektrickej energie,

---

¹⁰⁰ Vyhláška ČBÚ č. 52/1997 Sb., požiadavky k zaisteniu bezpečnosti a ochrany pri likvidácii banských diel, v znení neskorších predpisov.

skladovanie potravinových produktov alebo ako technicko – kultúrne pamiatky¹⁰¹. Nová úprava má predchádzať takýmto unáhleným rozhodnutiam.

V zákone sa táto nová úprava nachádza v § 31 odst. 4 – odst. 8 b.z., resp. § 10 odst. 5 z.b.č., ktorá umožňuje, že banské diela a lomy môžu byť využité na iný účel, a to po dohode orgánov štátnej správy s orgánmi vyšších územnosprávnych celkov a s orgánmi na ochranu Pamiatkového fondu. Tieto orgány stanovujú do akej miery má banská organizácia vykonať likvidáciu banského diela, pričom konečná likvidácia bude vykonaná až po ukončení jeho využívania určenou osobou. Cieľom tejto novely je podpora turizmu, a to prostredníctvom sprístupnenia banských diel verejnosti vo forme múzeí, skanzenov atď. Úspešnosť uskutočňovania tohoto cieľa sa ešte pre krátkosť doby nedá posúdiť, ale v konečnom dôsledku môže prispieť k väčšiemu záujmu verejnosti o banskú oblasť.

Organizácia vo Francúzsku je pri ukončení dobývacích prác povinná uviesť opatrenia, ktoré vykoná na ochranu bezpečnosti, zdravia zamestnancov a verejnosti a životného prostredia (čl 91 a čl 92 CMin). Tieto opatrenia môžu byť doplnené po dohode prefekta a dotknutej obecnej rady. Organizácia je povinná ich vykonať v stanovenej lehote, inak budú vykonané správnym orgánom na náklady osoby povinnej. Isté povinnosti organizácii plynú aj v prípade, že dôjde k zisteniu možných zosuvov pôdy alebo únikov plynu. Po vypršaní koncesie sú na štát prevedené všetky zariadenia slúžiace na prevenciu a sledovanie rizík. Organizácia musí uhradiť náklady na ich prevádzku na desať nasledujúcich rokov. Francúzsky zákon by nám mohol byť inšpiráciou v tom, ako podrobne upravuje postup prechodu povinností z banskej organizácie na štát, vrátane finančného vyrovnania.

5.4.9 Likvidácia a zaistenie starých banských diel a lomov

Za staré banské dielo a lom je považované banské dielo v podzemí, ktoré je opustené, a ktorého prevádzkovateľ alebo právny nástupca nie je známy alebo

---

¹⁰¹ Čellár Dušan, Novela banského zákona a jej aplikácia v praxi, Seminár slovenskej baníckej spoločnosti pri OBU v Košiciach, 2007.

neexistuje. Takýmto dielom je aj opustený lom po ťažbe vyhradených nerastov za rovnakých podmienok, ako banské dielo v podzemí (§ 35 odst. 2 h.z.).

MŽP je poverené zabezpečovaním a zisťovania starých banských diel. Vedením registra týchto diel je poverený Geofond Českej republiky¹⁰². Register obsahuje evidenčné listy starých banských diel (poprípade ich súbor), spisovú dokumentáciu k evidenčným listom a prehľadné mapy výskytu týchto diel, poprípade ich súborov. Túto problematiku upravuje aj vyhláška č. 363/1992¹⁰³ Sb. Ohlásené objekty Geofond rozlišuje do štyroch kategórií, a to:

- staré banské diela, ktorých je asi 85 % zo všetkých;
- opustené prieskumné banské diela, ktoré sú prevádzkované zo štátnych prostriedkov v rámci geologického prieskumu, a ktoré neboli po ukončení prác odovzdané na ťažbu;
- opustené banské diela, mimo prevádzku, ktoré majú svojho majiteľa alebo jeho právneho nástupcu;
- ostatné objekty, väčšinou podzemné priestory, ktoré boli vyrazené za iným účelom ako na ťažbu a prieskum nerastných surovín.

Zákon stanovuje povinnosť podávať informácie pre všetky osoby, ktoré zistia výskyt starého banského diela alebo jeho účinky na povrch MŽP.

Zaisťovanie a likvidáciu starých banských diel povoľuje OBÚ (§ 14 odst. 2 z.h.č.). So žiadosťou je predkladaný aj plán zaistenia alebo likvidácie (jeho náležitosti sú zakotvené v prílohe č. 11 vyhlášky č. 104/1988 Sb.) a predpísaná dokumentácia. Zaisťovanie a likvidácia starých banských diel je podľa zákona o banskej činnosti považovaná za činnosť vykonávanú bankým spôsobom, a preto sa toto konanie budú vzťahovať § 17 z.h.č. a § 18 z.h.č.

MŽP je poverené zabezpečiť zaistenie a likvidáciu starých banských diel a ich následkov, v prípade že ohrozujú zákonom chránený všeobecný záujem (napríklad záujem na ochrane životného prostredia). MŽP je taktiež poverené zaisťovať likvidáciu starých banských diel v nevyhnutnom rozsahu, ak existencia takýchto diel bráni ďalšiemu rozvoju územia a je v súlade s územným plánom veľkého územného celku.

---

¹⁰² www.geofond.cz

¹⁰³ Vyhláška MŽP č. 363/1992 Sb., o zisťovaní starých banských diel a vedení ich registru, v znení neskorších predpisov.

O tom, či takáto skutočnosť nastala, rozhodne MŽP v dohode s MMR a s MPO (§ 35 odst. 6 h.z.).

Zhrnutie

Organizácii náležia pri výkone banskej činnosti ďalšie oprávnenia a povinnosti, z ktorých sa niektoré viažu k ochrane životného prostredia, a prípadne aj k iným zákonom chráneným záujmom.

Medzi oprávnenia banskej organizácie patrí najmä zriaďovanie stavieb a prevádzkových zariadení v dobývacom priestore, a ak je to nevyhnutné, tak aj mimo neho. Ďalším oprávnením je, že organizácia môže nadobúdať nehnuteľnosti alebo práva k nim, na základe rozhodnutia o vyvlastnení, ktoré je podmienené verejným záujmom, a preto je v praxi využitie tohto ustanovenia obmedzené na minimum. Podľa môjho názoru, súkromný záujem na ťažbe nerastu môže byť len vo veľmi obmedzenom počte prípadov verejným záujmom.

Ďalším z dôležitých inštitútov banského práva, ktorý má úzky súvis s ochranou životného prostredia je riešenie stretov záujmov. Jedná sa o inštitút, ktorý sa použije v prípade, že sú využitím výhradného ložiska ohrozené objekty a záujmy chránené podľa zvláštnych predpisov a objekty a záujmy fyzických alebo právnických osôb. Dohoda o vyriešení stretov záujmu sa predkladá krajskému úradu na posúdenie, ktorému v danej veci náleží tzv. *fikcia pozitívneho rozhodnutia*. Cieľom tejto konštrukcie by malo byť posilnenie ochrany postavenia fyzických a právnických osôb pred nečinnosťou verejnej správy, avšak konkrétne v tomto prípade sa dostáva tejto ochrany banským organizáciám, ktoré môžu svojou činnosťou v závažnej miere ohroziť alebo aj poškodiť životné prostredie, resp. záujmy chránené zákonom, a preto by malo dôjsť k odstráneniu tejto konštrukcie. V rámci praxe dochádza aj k opomínaniu povinnosti predložiť túto dohodu krajskému úradu, pričom OBÚ jej absenciu neskúma a pokračuje v konaní ďalej, čo považujem za obchádzanie účelu tejto úpravy, a preto by malo dôjsť k náprave prostredníctvom stanovenia obligatórnosti tohto stanoviska. Pri riešení stretov záujmov je ponechaná značná voľnosť banským organizáciám, a záleží len na nich, ako si budú túto povinnosť plniť, pretože v prípade neplnenia tejto

povinnosti, je na dotknutých osobách aby dokázali stret záujmov. Takáto úprava stretov záujmov je zvláštna, keďže sa jedná o jeden z inštitútov zriadených na ochranu chránených záujmov, pričom na druhú stranu existuje veľká možnosť organizácií, ako túto povinnosť opomínať alebo neplniť riadnym spôsobom.

Ďalším zo špeciálnych inštitútov je odpis zásob výhradného ložiska, a teda vyňatie zásob z evidencie alebo ich prevod do zásob nebilančných. Návrh na odpis môže podať okrem organizácie, aj príslušný orgán štátnej správy na úseku ochrany životného prostredia, ktorý však nemá k dispozícii všetku potrebnú dokumentáciu nevyhnutnú k podaniu návrhu, pretože ju má organizácia, ktorá nemá zákonom stanovenú povinnosť ju vydať. Podľa môjho názoru, by organizácii takáto povinnosť mala byť stanovená, aby nedochádzalo k obštrukciám a bráneniu v tomto konaní, ktoré môže byť zásadné pre ochranu životného prostredia. Práve týmto smerom by sa mala vyvíjať budúca právna úprava v tejto oblasti.

Jednou zo základných povinností banských organizácií je povinnosť platiť úhrady, a to z dobývacieho priestoru a vydobytých vyhradených nerastov. Výška úhrady z dobývacieho priestoru je stanovená nariadením, pričom sa pri jej stanovení berie ohľad aj na stupeň ochrany životného prostredia na danom území. Táto úhrada je príjmom obce, na ktorej území sa dobývací priestor nachádza. Úhrada z vydobytých vyhradených nerastov činí 10 % z tržnej ceny vydobytého nerastu, ktoré sú z 25 % príjmom štátneho rozpočtu (jedná sa o účelovo viazané financie na nápravu škôd spôsobených na životnom prostredí dobývaním) a z 75 % príjmom dotknutej obce. Aj keď sú tieto finančné prostriedky účelovo viazané, tak stojí za úvahu zvážiť potrebnosť vytvorenia špeciálneho fondu, ktorý by zhromažďoval všetky tieto prostriedky, pričom jediným jeho účelom by bola náprava škôd na životnom prostredí, ktoré vznikli v súvislosti s dobývaním. Ďalším problémom týkajúcim sa úhrad je ich výška, a to že či odpovedá prínosu, ktorý majú organizácie z dobývania. Na Slovensku došlo k výraznému zvýšeniu týchto úhrad, čo spôsobilo vlnu nevôle organizácií, ale hodnota, ktorú dobývaním získavajú jednoznačne niekoľkonásobne prekračuje výšku úhrad, a preto si myslím, že stojí za zváženie ich zvýšenie aj v Čechách.

Banské škody sú spôsobené dobývaním na pozemkoch, povrchových stavbách a zariadeniach a ekológii a životnom prostredí. Jedná sa o objektívnu zodpovednosť organizácie. Na vysporiadanie sa s týmito škodami sa použijú obecné predpisy

o odškodnení, ak nie je banským zákonom stanovené inak. Na odstraňovanie banských škôd je organizácia povinná vytvárať finančnú rezervu.

Sanácia a rekultivácia pozemkov dotknutých ťažbou je jednou z hlavných povinností organizácie. Táto povinnosť vzniká už na uvoľnených pozemkoch v priebehu ťažby a trvá aj po jej ukončení. Je pozitívom, že táto povinnosť existuje už v priebehu dobývania, pretože je tak obmedzená možnosť, že organizácia ukončí svoju činnosť pred uskutočnením týchto prác. Organizácia je povinná na zabezpečenie týchto prác vytvárať finančnú rezervu, čo je ďalším pozitívom.

Finančná rezerva je organizáciou vytváraná na odstraňovanie banských škôd a na sanáciu a rekultiváciu pozemkov. Táto povinnosť existuje od počiatku, až do konca životnosti bane. Je dôležité, že tieto dve rezervy nie je možné spojovať a ani zamieňať. K ich čerpaniu potrebuje organizácia súhlas OBÚ, ktorý prekonzultuje žiadosť s MŽP. Vytváranie finančných rezerv je jedným z možných a vhodných ekonomických nástrojov ochrany životného prostredia pri dobývaní, keďže slúži na odstraňovanie banských škôd a na napravovanie krajinného rázu poškodeného ťažbou prostredníctvom sanácie a rekultivácie.

Likvidácia a zaistenie hlavných banských diel a lomov nastáva v prípade ukončenia ťažby výhradného ložiska, resp. jej dlhodobého prerušenia. Cieľom je predísť možným negatívnym dopadom banskej činnosti, resp. vytvoriť technické podmienky na obnovenie ťažby po jej prerušení. V zákone absentuje úprava niektorých dôležitých otázok, a to napríklad uvedenie dôvodov pre ktoré je možné dobývanie prerušiť, resp. stanovenie doby, na ktorú sa tak môže stať. OBÚ nie je taktiež umožnené takúto žiadosť zamietnuť. Práve týmto smerom by sa mohla uberať ďalšia úprava tejto problematiky. Slovenský banský zákon obsahuje navyše aj úpravu, ktorá rieši ďalšie možné využívanie baní a lomov v budúcnosti na vzdelávacie, turistické a iné účely. V oboch zmienených úpravách nie je upravený postup po likvidácii, ako je tomu vo Francúzsku, kde sú organizácii stanovené určité povinnosti.

V tejto časti som sa zamerala na jednotlivé oprávnenia a povinnosti banskej organizácie, ktoré je povinná plniť v priebehu celého procesu dobývania, resp. aj po jeho ukončení. Je v záujme celej spoločnosti a všetkých chránených záujmov, aby tieto povinnosti boli organizáciou dôsledne plnené a v prípade opaku, aby bol tento nedostatok primerane sankcionovaný.

6. Činnosť vykonávaná banským spôsobom a dobývanie ložísk nevyhradených nerastov

6.1 Činnosť vykonávaná banským spôsobom

Činnosti vykonávané banským spôsobom sú vymenované v § 3 z.h.č. Jedná sa o:

- dobývanie ložísk nevyhradených nerastov, vrátane úpravy a zušľachtovania nerastov vykonávaných v súvislosti s ich dobývaním a vyhľadávanie a prieskum ložísk nevyhradených nerastov vykonávaný k tomuto účelu;
- ťažbu piesku v korytách vodných tokov a štrkopieskov plávajúcimi strojmi, vrátane úpravy a zušľachtovania týchto surovín vykonávaných v súvislosti s ich ťažbou, s výnimkou odstraňovania nánosov pri údržbe vodných tokov;
- práce k zaisteniu stability podzemných priestorov (podzemné sanačné práce);
- práce na sprístupňovaní jaskýň a práce na ich udržiavaní v bezpečnom stave;
- zemné práce vykonávané za použitia strojov a výbušnín, ak sa na jednej lokalite premiestňuje viac ako 100 000 m³ horniny, s výnimkou zakladania stavieb;
- vŕtanie vrtov s dĺžkou nad 30 metrov pre iné účely ako k banským činnostiam a činnostiam uvedeným v tomto ustanovení;
- čerpanie prírodných liečivých a stolových minerálnych vôd v banskom diele v podzemí;
- práce na sprístupnení starých banských diel alebo trvalo opustených banských diel a práce na ich udržiavaní v bezpečnom stave;
- podzemné práce spočívajúce v hĺbení banských jám a studní, v razení štól a tunelov, ako aj vo vytváraní podzemných priestorov o objeme väčšom ako 300 m³ horniny.

Tieto činnosti (okrem činnosti dobývania ložiska nevyhradených nerastov) nepodliehajú schvaľovaciemu procesu OBÚ, keďže ich vykonávajú organizácie podľa zvláštnych predpisov (§ 20 odst. 1 z.h.č.). Banským úradom však aj naďalej ostávajú právomoci z oblasti štátneho dozoru, ktorý vykonáva nad banskými organizáciami na základe zákona o banskej činnosti.

6.2 Dobývanie ložísk nevyhradených nerastov

V minulosti bola pozornosť venovaná najmä dobývaniu vyhradených nerastov. Zmena nastala v 70. rokoch minulého storočia, kedy sa dobývanie nevyhradených nerastov začalo pomaly začleňovať do banského práva. Tento proces nastal najmä pre podobnosť používanej banskej techniky a technológie, ale prispel k tomu aj rovnaký spôsob likvidácie banských diel a lomov pre oba druhy nerastov. Vyhradené nerasty sú vo vlastníctve štátu a ich taxatívny výpočet sa nachádza v § 3 odst. 1 h.z. Ostatné nerasty sú nevyhradené (okrem nerastov, ktoré za ne banský zákone nepovažuje - § 2 odst. 2 h.z.). Tieto nerasty sú vo vlastníctve vlastníka pozemku, na ktorom sa nachádzajú, avšak ani to ho neopravňuje k svojvoľnému dobývaniu nerastu¹⁰⁴. Právo vlastníka pozemku je obmedzené podmienkami zákona o banskej činnosti, prostredníctvom ktorého je dobývanie nevyhradených nerastov upravené.

Dobývanie nevyhradeného nerastu vyžaduje splnenie niekoľkých podmienok, a to:

- osoba, ktorá má záujem nerast dobývať musí byť organizáciou podľa § 3a z.h.č., čo platí aj pre vlastníka pozemku, na ktorom sa nevyhradený nerast nachádza. Organizáciou je fyzická alebo právnická osoba oprávnená k podnikaniu, ak v rámci neho vykonáva niektorú z činností uvedených v druhej alebo tretej časti zákona o banskej činnosti;
- ak organizácia sama nie je vlastníkom pozemku, tak musí mať súhlas vlastníka tohto pozemku;
- organizácii musí byť udelený súhlas OBÚ, na základe ktorého môže zahájiť dobývanie nevyhradeného nerastu.

Na počiatku celého povoloňovacieho procesu dobývania nevyhradeného ložiska musí dôjsť k získaniu povolenia k takémuto spôsobu využitia územia, a to prostredníctvom rozhodnutia o zmene využitia územia podľa stavebného zákona. Toto rozhodnutie sa vydáva v územnom konaní, ktoré je zvláštnym druhom správneho konania. Príslušným povoloňovacím orgánom je stavebný úrad a konanie sa zahajuje na základe žiadosti banskej organizácie. Stavebný úrad vydá územné rozhodnutie o zmene

---

¹⁰⁴ Makarius R., České horní právo, diel II., Montanex, Ostrava 2000, str. 9.

vyžitia územia k dobývaniu nevýhradného ložiska alebo návrh na jeho vydanie zamietne. Toto rozhodnutie platí po dobu dvoch rokov od nadobudnutia právnej moci, ak nie je stanovená dlhšia lehota (§ 93 odst. 3 a odst. 4 stavebného zákona). Rozhodnutie stráca svoju platnosť, ak v stanovenej lehote nepožiadala organizácia o vydanie povolenia o dobývanie ložiska nevyhradeného nerastu. V rámci tohto konania stavebný úrad posudzuje taktiež súlad zámeru dobytela s požiadavkami zvláštnych právnych predpisov a so stanoviskami dotknutých orgánov. Týmito zákonmi sú napríklad vodný zákon, zákon o ochrane prírody a krajiny, zákon o ochrane ovzdušia, zákon o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, zákon o lesoch, zákon o prírodných liečivých zdrojoch atď. Keďže banské právne predpisy nevenujú životnému prostrediu veľkú pozornosť, tak základná ochrana mu je poskytovaná aspoň prostredníctvom iných právnych predpisov. Územné konanie je jedným z prostriedkov, s pomocou ktorého môže byť zabezpečená vyššia miera ochrany životného prostredia pri dobývaní nevýhradných nerastov.

Postup povoľovania dobývania nevyhradeného nerastu je upravený v § 19 z.h.č. a konkrétne požiadavky obsahuje vyhláška č. 175/1992¹⁰⁵ Sb. Oprávneným orgánom na povolenie dobývania takéhoto ložiska je OBÚ. Konanie sa zahajuje na žiadosť organizácie, v ktorej sú uvedené základné údaje o nej a katastrálnom území, na ktorom sa ložisko nachádza. V ustanovení § 2 uvedenej vyhlášky je uvedená dokumentácia, ktorú je potreba priložiť k žiadosti¹⁰⁶.

Žiadosť je potrebné podať dva mesiace pred začiatkom dobývania. OBÚ preskúma jej úplnosť, ako aj plán využívania a zaistenia ochrany zákonom chránených záujmov a objektov, medzi ktoré patrí aj ochrana životného prostredia (§ 3 predmetnej vyhlášky). V rámci tohto konania by mal OBÚ podrobne preskúmať vyjadrenia a požiadavky orgánov ochrany prírody k dobývacej činnosti a zohľadniť ich pri vydaní

---

¹⁰⁵ Vyhláška č. 175/1992 Sb., o podmienkach využívania ložísk nevyhradených nerastov, v znení neskorších predpisov.

¹⁰⁶ Podľa § 2 vyhlášky č. 175/1992 Sb. je organizácia povinná k žiadosti priložiť:

- územné rozhodnutie;
- doklad o oprávnení pre činnosť vykonávanú banským spôsobom;
- plán využívania ložiska podľa prílohy č. 1 tejto vyhlášky;
- doklady o tom, že je zaistená ochrana zákonom chránených záujmov a objektov, ak by dobývaním ložiska došlo k ich ohrozeniu, ak neboli vysporiadané už v rámci územného konania, vrátane podmienok a požiadavkou orgánov ekologického dohľadu nad ťažbou a doklady, ktorými organizácia preukáže svoje práva k pozemkom;
- názvy a adresy účastníkov konania o povolenie dobývania ložiska.

rozhodnutia, v ktorom môže stanoviť obmedzujúce podmienky z dôvodu ochrany životného prostredia, ako aj iných zákonom chránených záujmov. OBÚ musí rozhodnúť do dvoch mesiacov, odo dňa podania žiadosti, ktorá je záväzná aj pre právnych nástupcov konania (§ 19 odst. 3 z.h.č.).

Subsidiárne sa na toto konanie použijú aj ustanovenia § 17 a § 18 z.h.č. Otázkou je, ako bude vyložený a aplikovaný pojem „primerane“. R. Makarius uvádza, že *„postup OBÚ v konaní o povolení dobývania ložiska nevyhradeného nerastu, tak ako je uvedený, je iba fakultatívny a vyplýva iba z požiadaviek zákona na primeranosť postupu OBÚ s postupom pri povoľovaní banskej činnosti. Je teda na zvážení OBÚ, do akej miery v konaní uplatní požiadavky § 17 a § 18 z.h.č, ktoré pri povoľovaní dobývania ložiska nevyhradeného nerastu platia iba subsidiárne¹⁰⁷“*. Z tohto názoru vyplýva, že postup OBÚ bude záležať od zložitosti jednotlivého prípadu, čo však dáva OBÚ širokú právomoc správneho uváženia¹⁰⁸. Podľa týchto podporných ustanovení môže OBÚ zastaviť konanie, ak je mu predložená neúplná žiadosť alebo taká, ktorá neposkytuje potrebný podklad pre rozhodnutie a organizácia ju v stanovenej dobe nedoplnila.

Pri prerušení alebo zastavení dobývania ložiska nevyhradeného nerastu je organizácia povinná vypracovať plán zaistenia alebo likvidácie ložiska, tak ako aj pri dobývaní výhradného ložiska. Podrobnosti určuje už spomínaná vyhláška v § 5.

Z pohľadu ochrany životného prostredia sa za jednu z medzier súčasného zákona o banskej činnosti považujem neprítomnosť ustanovenia, ktoré by upravovalo povinnosť vytvárať finančnú rezervu pre potrebu sanácie a rekultivácie ložísk nevyhradených nerastov, pričom pri tejto činnosti dochádza vždy minimálne k zmene/poškodeniu vzhľadom krajiny.

Dobývanie ložiska nevyhradeného nerastu na Slovensku sa odlišuje najmä možnosťou vyvlastnenia. Tento prípad môže nastať, ak majiteľ pozemku nesúhlasí ani za primeranú náhradu s používaním pozemku na čas potrebný na dobývanie, a to za podmienky, že verejný záujem prevyšuje nad záujmom vlastníka pozemku. Vlastníkovi

---

¹⁰⁷ Makarius R., České horní právo, díl II., Montanex, Ostrava 2000, str. 13 a 14.

¹⁰⁸ Za správne uváženie podľa výkladu podaného právnou náukou a súdnou judikatúrou je považované, ak: *„správny orgán je oprávnený a povinný najmä pri udeľovaní oprávnení a ukladaní povinností postupovať podľa vlastného uváženia, ak a nakoľko mu zákon poskytuje oprávnenie rozhodnúť za určitého*

bude náležať primeraná náhrada za ložisko, ktoré je súčasťou tohto pozemku (§ 19 odst. 5 z.h.č.). Podľa môjho názoru sa jedná o ustanovenie, ktoré by nemalo byť príkladom pre iné právne úpravy, ale skôr opakom, keďže týmto spôsobom môže dôjsť k radikálnemu zásahu do majetkových práv vlastníkov pozemkov. Subsidiárne sa bude vzťahovať na túto problematiku § 17, § 18 a § 18b z.b.č, ktorý upravuje vydávanie povolenia banskej činnosti.

Vo Francúzsku je dobývaniu nevyhradených nerastov venovaná samostatná právna úprava¹⁰⁹, a to od roku 1993 (do prijatia tohto zákona bolo dobývanie týchto nerastov upravené banským zákonom). Nová právna úprava kladie dôraz na ochranu životného prostredia pri výkone tejto činnosti. Začiatok ťažby je podmienený udelením mnohých povolení a ohlásení, pričom nový lom musí zapadať do tzv. okresného náčrtu lomov¹¹⁰, ktorý je navrhovaný pre každý departement samostatne. Je to dokument, ktorý definuje podmienky a potrebnosť vybudovania daného lomu v departemente. Organizácia je povinná vytvárať povinnú bankovú rezervu, ktorá je bankou spravovaná, a to až do ukončenia činnosti lomu a je účelovo určená na odstránenie negatívnych následkov banskej činnosti na životnom prostredí¹¹¹. Aj z tejto povinnosti je zrejmé, že vo Francúzsku je venovaná veľká pozornosť ochrane životného prostredia v súvislosti s výkonom dobývacej činnosti.

6.3 Povinnosti organizácie pri činnosti vykonávanej banským spôsobom

Organizácie, ktoré vykonávajú činnosti banským spôsobom musia splniť požiadavky obsiahnuté v zákone o banskej činnosti, ako aj ďalšie povinnosti stanovené inými zákonmi, ako napríklad geologickým zákonom, stavebným zákonom a samozrejme zákonmi týkajúcimi sa ochrany životného prostredia.

---

skutkového stavu rôznym spôsobom“. Hendrych D. a kol., Správne právo, Obecná časť, 6 vydanie, C.H. Beck, Praha 2006, str. 553, marg. 660.

¹⁰⁹ Zákon č. 93 – 3 zo dňa 4. januára 1993, Relative aux carrières.

¹¹⁰ Les Schémas Départementaux de Carrières.

¹¹¹ <http://installationsclassees.ecologie.gouv.fr/Garanties-financieres.html>

Ťažba nevyhradených nerastov podlieha zákonnej ochrane, pretože sa jedná o neobnoviteľný a nepremiestniteľný zdroj surovín, a žiaden vplyv na túto skutočnosť nemá ani to, že tieto nerasty sú vo vlastníctve majiteľa pozemku. Organizácia pri ťažbe nevyhradeného nerastu je povinná dodržiavať podmienky hospodárneho dobývania ložiska, ktorých cieľom je čo najúplnejšie vydobytie ložiska za použitia čo najvhodnejších dobývacích metód.

Ďalšou povinnosťou organizácie je zabezpečiť bezpečné dobývanie ložiska. Jedná sa o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci osôb túto činnosť vykonávajúcich, ako aj bezpečnosť pri prevádzke. Pracovníci organizácie musia spĺňať požiadavky stanovené vo vyhláske č. 340/1992¹¹² Sb. Vyhláska kladie rovnaké požiadavky na pracovníkov, ktorí vykonávajú banskú činnosť, ako na tých, ktorí vykonávajú činnosť vykonávanú banským spôsobom.

---

¹¹² Vyhláska ČBÚ č. 298/2005 Sb., o požiadavkách na odbornú kvalifikáciu a odbornú spôsobilosť pri banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom, v znení neskorších predpisov.

7. Výstavba baní a lomov

K tomu, aby mohla organizácia po obdržaní všetkých povolení začať s ťažbou, potrebuje ešte vystavať lom alebo baňu. Jedná sa o finančne náročnú aktivitu, ktorá závisí od veľkosti ložiska a možností organizácie. Banský zákon obsahuje túto úpravu v § 23, ktorý určuje základné podmienky pre túto činnosť.

Na projektovanie, výstavbu, popřípade rekonštrukciu baní a lomov, vrátane výsypiek, odvalov a odkalísk sa vzťahujú obecné predpisy o investičnej výstavbe, samozrejme za podmienky, že banský zákon nestanoví inak. Základným obecným predpisom v oblasti stavebníctva je nesporne stavebný zákon, ktorý upravuje stavebnú činnosť predovšetkým v § 103 - § 157 tohto zákona. Tento zákon však explicitne uvádza v § 79 odst. 3 písm. l), že rozhodnutia o umiestnenie stavby a ani územný súhlas nevyžadujú banské diela, banské stavby pod povrchom a stavby v povrchových lomoch a skrývkach, ak podliehajú schvaľovaniu a dozoru štátnej banskej správy podľa banských predpisov.

Z hľadiska výstavby baní alebo lomov je dôležité umiestnenie stavby a jej prevádzkové funkcie, pretože podľa týchto dvoch kritérií môžeme rozdeliť stavby na¹¹³:

- banské diela a banské stavby pod povrchom a banské stavby slúžiace otvárke, príprave alebo dobývaniu výhradného ložiska v lomoch a skrývkach v hraniciach vymedzených čiarou skutočne vykonanej skrývky alebo vykonávanej ťažby, prípadne na území vystavenom priamym účinkom ťažby, ak nebola vykonaná rekultivácia pozemku. Tieto stavby povoľuje orgán štátnej banskej správy (§ 23 odst. 3 a odst. 4 h.z.) spravidla v rámci povoľovania otvárania, prípravy a dobývania výhradného ložiska. Medzi banské diela patria rôzne jamy, chodby, komíny a špeciálne banské diela ako sú napríklad banské prevádzky, čerpacie stanice, remízy lokomotív atď. Banskými stavbami sú napríklad hrádzové veterné objekty, veterné mosty alebo uzatváracie hrázde;
- sklady výbušnín;
- ostatné stavby v rámci výstavby baní a lomov, ktoré nie sú stavbami podľa predchádzajúcich dvoch bodov.

---

¹¹³ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 78.

Dokumentácia banských diel a banských stavieb musí obsahovať okrem náležitostí stanovených stavebným zákonom taktiež náležitosti vymenované v § 23 odst. 2 h.z.¹¹⁴. Z hľadiska ochrany životného prostredia pri výstavbe baní a lomov sú dôležité dva dokumenty, a to dokument o obmedzení nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a komplexné riešenie územia ovplyvneného banskou činnosťou, zvlášť riešenie vzťahov k iným národohospodárskym odvetviam, vlastníkom nehnuteľností a zákonom chráneným obecným záujmom, a to nie len z hľadiska priamych následkov pripravovanej investičnej výstavby, ale i z hľadiska následkov spojených s využitím výhradného ložiska, s uvedením objektov a zariadení, za ktoré bude nutné plánovať náhradu. Z uvedeného vyplýva, že banské stavby by mali byť umiestnené tak, aby čo najmenej škodili týmto chráneným záujmom.

Konanie a náležitosti žiadosti o udelenie povolenie k výstavbe bane a lomu sú uvedené v § 10, § 17 a § 18 z.h.č. a vo vyhláske č. 104/1988 Sb. Dá sa povedať, že OBÚ vystupuje ako špeciálny stavebný úrad pre tieto banské diela a banské stavby.

---

¹¹⁴ Dokumentácia banských diel a banských stavieb musí obsahovať (§ 23 odst. 2 h.z.):

- racionálne využívanie výhradných ložísk;
- optimálne rozmiestnenie povrchových a podzemných zariadení, stavieb a banských diel a použitie najvhodnejších dobývacích metód;
- ukladanie a uchovávanie vydobytých a dočasne nevyužívaných nerastov a ukladanie odpadov (výsypky, odvaly a odkaliská);
- ochranu pred zničením alebo znehodnotením zásob susedných výhradných ložísk;
- bezpečnosť prevádzky a bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, zaistenie banských diel, vetranie, čerpanie a odvádzanie banských vôd, ochranu proti výbuchom, prievalom, požiarom a otrasom, ako i proti prietrži hornín, uhlia a plynov;
- obmedzenia nepriaznivých vplyvov na životné prostredie;
- komplexné riešenie územia ovplyvneného banskou činnosťou, zvlášť riešenie vzťahov k iným národohospodárskym odvetviam, vlastníkom nehnuteľností a zákonom chráneným obecným záujmom, a to nie len z hľadiska priamych následkov pripravovanej investičnej výstavby, ale i z hľadiska následkov spojených s využitím výhradného ložiska, s uvedením objektov a zariadení, za ktoré bude nutné plánovať náhradu;
- upresňovanie zásob výhradného ložiska potrebným prieskumom.

8. Osobitné zásahy do zemskej kôry

Osobitné zásahy do zemskej kôry upravuje banský zákon v § 34. Podľa tohto zákona sa za takýto zásah považuje zriaďovanie, prevádzka, zabezpečenie a likvidácia zariadení na:

- uskladňovanie plynov alebo kvapalín v prírodných horninových štruktúrach a v podzemných priestoroch (podzemné zásobníky plynu a kvapalín);
- ukladanie rádioaktívnych a iných odpadov v podzemných priestoroch;
- priemyslové využívanie tepelnej energie zemskej kôry s výnimkou tepelnej energie vody vyvedenej na povrch.

Na povoľovanie osobitných zásahov do zemskej kôry sa vzťahuje postup podľa § 11, § 17 a § 18 z.h.č., keďže sa jedná o banskú činnosť (§ 2 písm. f)). Toto povolenie vydáva OBÚ a vyžaduje sa pre osobitné zásahy do zemskej kôry, vrátane vyhľadávania a prieskumu vykonaného banskými dielami pre tieto účely, za predpokladu, že sa jedná o zvislé banské diela o hĺbke väčšej než 40 metrov, vodorovné alebo úklonné banské diela o dĺžke väčšej ako 100 metrov alebo aj banské diela kratšie, za predpokladu, že sú s nich razené ďalšie banské diela, ktorých dĺžka spolu s uvedenými dielami presiahne 100 metrov (§ 5 písm. c) vyhlášky č. 104/1988 Sb.). Povolenie sa vyžaduje aj pre zabezpečenie a likvidáciu týchto banských diel. Potrebné náležitosti žiadosti sú stanovené vo vyššie uvedenej vyhláške, a to v § 6 odst. 2 písm. e). V prípade, že by osobitným zásahom došlo k znemožneniu alebo sťaženiu dobývania výhradného ložiska inej organizácie, tak je nutné k žiadosti pripojiť aj vyjadrenie takto dotknutej organizácie (§ 11 odst. 2 z.h.č.).

Banský zákon obsahuje taxatívny výpočet prípadov, na ktoré sa bude vzťahovať tento zákon. Jedná sa o tieto jeho ustanovenia:

- § 11 h.z., ktorý stanovuje podmienky pre vyhľadávanie a prieskum výhradných ložísk, ale pre osobitné zásahy do zemskej kôry budú použité iba tie časti úpravy, ktoré sa vzťahujú na prieskum vykonávaný prostredníctvom banských diel. Mimo iného stanovuje aj povinnosť zistiť skutočnosti potrebné k posúdeniu takéhoto zásahu na iné ložiská, vody alebo iné prírodné zdroje, na životné prostredie a na ďalšie zákonom chránené záujmy;

- § 16 h.z. až § 18 h.z., ktoré obsahujú úpravu chránených ložiskových území (jeho určenia, obmedzenia vykonávania niektorých činností na jeho území, ako aj umiestňovanie stavieb a zariadení na ňom);
- § 23 h.z., v ktorom sú stanovené povinnosti organizácie pri projektovaní, výstavbe a rekonštrukcii baní a zariadení slúžiacich na osobitné zásahy do zemskej kôry;
- § 32 h.z., ktorý obsahuje povinnosť organizácie vypracovať k plánovanej činnosti (osobitný zásah do zemskej kôry) dokumentáciu, ktorá je stanovená banským zákonom a vyhláškou č. 104/1988 Sb. (v prílohe č. 9 tejto vyhlášky).
- § 33 h.z., ktorý upravuje problematiku stretov záujmov medzi osobitnými zásahmi do zemskej kôry a záujmami chránenými zvláštnymi zákonmi, ktoré je organizácia povinná vysporiadať pred ich uskutočnením. Tento inštitút je najvýznamnejším nástrojom na ochranu životného prostredia pri vykonávaní osobitných zásahov do zemskej kôry;
- § 36 h.z. a § 37 h.z., podľa ktorých banská organizácia vykonávajúca osobitný zásah do zemskej kôry zodpovedá za škody touto činnosťou spôsobené;
- § 38 h.z., ktorý ukladá organizáciám vykonávajúcim osobitné zásahy do zemskej kôry povinnosť zaistiť pri nich bezpečnosť práce a prevádzky (vrátane havarijnej prevencie a plnenia úloh banskej záchranej služby);
- § 39 h.z., v ktorom je organizáciám stanovená povinnosť viesť bansko - meračskú a geologickú dokumentáciu pri činnosti vedúcej k zásahom do zemskej kôry. Na túto činnosť sa vzťahuje aj vyhláška o bansko – meračskej činnosti¹¹⁵ a vyhláška o geologickej dokumentácii.

Z činností, ktoré považuje § 34 h.z. za banské, sa v Českej republike najviac využíva zriaďovanie, zaistovanie a likvidácia zariadení pre uskladňovanie plynov alebo kvapalín v prírodných horninových štruktúrach a podzemných priestoroch. Takéto zásobníky sa momentálne vyskytujú napríklad v Tvrdoniciach, Lobodiciach a Štamberku. Túto problematiku ďalej upravuje aj vyhláška ČBÚ č. 239/1998¹¹⁶ Sb.

¹¹⁵ Vyhláška ČBÚ č. 435/1992 Sb., o bansko - meračskej činnosti a niektorých činnostiach vykonávaných banským spôsobom, v znení neskorších predpisov.

¹¹⁶ Vyhláška ČBÚ č. 239/1998 Sb., o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri ťažbe a úprave ropy a zemného plynu a pri vrtných a geofyzikálnych prácach a o zmene niektorých

Ďalšou takouto činnosťou je ukladanie rádioaktívnych a iných odpadov do podzemných priestorov. Táto činnosť môže mať veľmi negatívny dopad na životné prostredie, a preto je potrebné dbať pri jej vykonávaní na jeho ochranu. Vyhláška ČBÚ č. 99/1992¹¹⁷ Sb. obsahuje úpravu bezpečnosti pre túto činnosť.

Z titulu ochrany životného prostredia môže spôsobovať problémy inštitút tzv. zakladania banských diel. Jedná sa o technológiu pri banskej činnosti, ktorá sa vykonáva z hľadiska bezpečnosti, ako aj z dôvodu obmedzenia poklesu nadložných hornín. V rámci tejto technológie dochádza k zaplňovaniu týchto priestorov. V niektorých prípadoch aj za použitia druhotných surovín, pričom sa nejedná o ukladanie odpadov do podzemia. Z tohto dôvodu sa na tento prípad nebude vzťahovať zákon o odpadoch a ani vyššie uvedená vyhláška, ktorá obsahuje obmedzenia pre ukladanie odpadu z hľadiska ochrany životného prostredia¹¹⁸. Tento istý problém vzniká pri likvidácii hlavných banských diel hlbinej bane a jej zaplňovaní materiálom. Do budúcnosti je potrebné túto problematiku bezpodmienečne upraviť.

Všetky podzemné priestory, ktoré vznikli osobitnými zásahmi do zemskej kôry sú považované za banské diela (§ 34 odst. 3 h.z.). Z tohto ustanovenia vyplýva, že na ich zabezpečenie a likvidáciu sa použijú ustanovenia upravujúce zaistenie a likvidáciu banských diel a lomov (časť 5.4.8 tejto práce).

---

predpisov k zaisteniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosť prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banských spôsobom, v znení neskorších predpisov.

¹¹⁷ Vyhláška ČBÚ č. 99/1992 Sb., o zriaďovaní, prevádzke, zaistení a likvidácii zariadení pre ukladanie odpadov v podzemných priestoroch, v znení neskorších predpisov.

¹¹⁸ Makarius R., České horní právo, diel I., Montanex, Ostrava 1999, str. 113 a 114.

9. Orgány štátnej správy v oblasti baníctva

Pôsobnosť banskej správy v Čechách je rozdelená medzi štyri orgány, a to:

- Ministerstvo životného prostredia;
- Ministerstvo priemyslu a obchodu;
- krajské úrady;
- orgány štátnej banskej správy, a to Český banský úrad a jednotlivé obvodné banské úrady.

Konkrétne právomoci týchto orgánov sú stanovené v banskom zákone, zákone o banskej činnosti a v zákone o geologických prácach.

9.1 Ministerstvo životného prostredia ČR

Pôsobnosť Ministerstva životného prostredia ČR v rámci banského práva sa uplatňuje najmä v počiatočnom štádiu využívania nerastného bohatstva – v oblasti geologického prieskumu, kedy môže byť ochrana životného prostredia najefektívnejšia. Medzi právomoci MŽP patrí napríklad:

- vydávanie osvedčení o výhradnom ložisku (§ 6 h.z.);
- poverovanie právnických osôb zabezpečením ochrany ložiska, v prípade ukončenia jeho vyhľadávania a prieskumu, ak nebude následne dobývané (§ 8 h.z.);
- rozhodovanie o určení chráneného ložiskového územia (§ 17 odst. 1 h.z.);
- rozhodovanie o určení predchádzajúceho súhlasu k určeniu dobývacieho priestoru (§ 24 odst. 2 h.z.);
- vedenie evidencie uvedenej v § 29 h.z. (o výhradnom ložisku, o chránených ložiskových územiach, súhrnnú evidenciu zásob výhradných ložísk a bilanciu zásob ČR);

- rozhodovanie v pochybnostiach, či niektorá činnosť je alebo nie je geologickou prácou, prípadne či ide o geologický výskum/prieskum a o akú jeho etapu (§ 2 odst. 6 g.z.);
- rozhodovanie o určení prieskumného územia (§ 4a g.z.).

9.2 Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR

Ministerstvo priemyslu a obchodu rozhoduje vo veciach využívania prírodného bohatstva. V jeho kompetencii je najmä surovinová politika štátu a s tým úzko súvisiaca energetická politika. MPO má právomoc rozhodovať o:

- pochybnostiach, či niektorý nerast je nerastom vyhradeným alebo nevyhradeným (§ 3 odst. 3 h.z.);
- odpise zásob výhradného ložiska (§ 14c odst. 1 h.z.);
- stanovení úhrady za vydobytý vyhradený nerast (§ 32a odst. 2 h.z.);
- rieši prípadný stret záujmov (§ 33 odst. 3 h.z.);
- vydáva záväzné stanovisko k žiadosti o vydanie koncesnej živnosti na výskum, vývoj, výrobu, ničenie a ďalšie činnosti súvisiace s výbušnami (§ 23 odst. 1 z.h.č.).

9.3 Krajské úrady

Krajské úrady vykonávajú svoju pôsobnosť v prípadoch, kedy dochádza k obmedzeniu vlastníckych práv vlastníka alebo nájomcu nehnuteľnosti. Jedná sa o výkon právomoci v prenesenej pôsobnosti. Krajský úrad:

- sa vyjadruje k dohode o riešení stretu záujmu medzi subjektami (§ 33 odst. 2 h.z.);
- rozhoduje spory o jednorázovú náhradu, na ktorú má nárok vlastník nehnuteľnosti, v prípade jeho obmedzenia z dôvodu realizácie činností spojených s dobývaním výhradných ložísk (§ 16 odst. 4 z.h.č.);

- ukladá vlastníkom alebo nájomcom dotknutých nehnuteľností povinnosť strpieť vykonanie geologických prác (§ 14 odst. 2 g.z.).

9.4 Orgány štátnej banskej správy

Orgánmi štátnej banskej správy sú podľa banského zákona:

- Český banský úrad v Prahe, ako ústredný orgán;
- obvodné banské úrady.

Hlavnou úlohou týchto orgánov je vykonávanie vrchného dozoru nad dodržiavaním banských predpisov, pokiaľ upravujú ochranu a využívanie ložísk nerastov, bezpečnosť prevádzky, zaistenie chránených objektov a záujmov pre účinkami banskej činnosti, výrobu výbušnín a ich používanie k trhacím a ohňostrojom prácam a bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (§ 39 odst. z.h.č.). Zákon výslovne stanovuje prípady, kedy orgány štátnej banskej správy nebudú vykonávať dozor, a to vtedy, ak stanovené činnosti alebo zariadenia podliehajú obdobnému dozoru orgánov ministerstva obrany, ministerstva dopravy a spojov, ministerstva spravodlivosti a ministerstva vnútra. Organizácie sú povinné banským orgánom poskytnúť potrebnú súčinnosť pri vykonávaní vrchného dozoru.

9.4.1 Český banský úrad

Ústredným orgánom českej banskej správy je Český banský úrad¹¹⁹, ktorý je zriadený tzv. kompetenčným zákonom ČNR č. 2/1969 Sb., o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Českej socialistickej republiky. Na jeho čele stojí predseda¹²⁰ menovaný a odvolávaný vládou Českej republiky, ktorej sa zodpovedá z výkonu svojej funkcie (§ 38 odst. 3 z.h.č.). Pri výkone tejto funkcie mu napomáhajú

---

¹¹⁹ <http://www.cbusbs.cz/cbu.aspx>

¹²⁰ V súčasnej dobe Ing. Ivo Pěgřímek.

dvaja námestníci v právno-ekonomickej a bansko-technickej sekcii¹²¹. ČBÚ sa delí na 3 základné odbory:

- odbor hlbinného dobývania a podzemných prác, elektrických a strojných zariadení;
- odbor povrchového dobývania, výbušnín a využívania nerastných surovín;
- odbor banského práva a legislatívy.

ČBÚ má za úlohu riadiť výkon štátnej banskej správy a činnosť OBÚ. Jeho úlohou je vykonávať vrchný dozor orgánov štátnej banskej správy nad banskou činnosťou, činnosťou vykonávanou banským spôsobom a nad výrobou výbušnín. Funguje ako druhoinštančný orgán pre odvolania voči rozhodnutiam OBÚ (§ 40 odst. 2 z.h.č.). ČBÚ má právomoc poveriť plnením niektorých povinností iný ako miestne príslušný OBÚ alebo plnenie týchto povinností sám prevziať. Taktiež môže poveriť OBÚ niektorými úlohami pôvodne náležiacimi ČBÚ, a to za účelom zhospodárnenia výkonu štátnej správy, prípadne kvôli inému dôležitému záujmu (§ 38 odst. 5 z.h.č.).

ČBÚ pri výkone vrchného dozoru (§ 40 odst. 3 z.h.č.):

- ukladá opatrenia k zaisteniu racionálneho využívania ložísk nerastov, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky a za týmto účelom organizuje, riadi a vykonáva zvláštne previerky;
- vykonáva previerky pracovísk, činností a technických zariadení a súčasne tým kontroluje plnenie si zákonných povinností OBÚ;
- dáva súhlas k zriadeniu, poprípade nariaďuje zriadenie hlavných banských záchranných staníc a vykonáva ďalšie právomoci týkajúce sa týchto staníc;
- ukladá opatrenia k zaisteniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri nakladaní s výbušnami.

ČBÚ taktiež zaisťuje vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov na základe zmocnenia v banskom zákone, zákone o banskej činnosti a v iných zákonoch. Jeho ďalšie povinnosti a oprávnenia sú vymenované § 40 v odst. 5 a 6 z.h.č., ako napríklad vedie evidenciu dobývacích priestorov a ich zmien, povoľuje jednotlivé druhy výbušnín pri ich prvom použití v rizikových podmienkach alebo prostredí, vyšetroje závažné banské havárie, povoľuje používanie jednotlivých typov vybraných banských

---

¹²¹ V súčasnej dobe je námestníkom právno-ekonomickej sekcie JUDr. Pavel Dvořák a bansko-technickej Ing. Dušan Havel.

zariadení, vydáva oprávnenie k výkonu funkcie technického vedúceho odstrelu a strelmajstra.

ČBÚ má isté právomoci aj v rámci medzinárodnej, resp. európskej spolupráce. Je povinný plniť si úlohy vyplývajúce z banských predpisov voči Európskej komisii, napríklad informovať ju o opatreniach prijatých v súvislosti s uskladnením výbušnín alebo zaisťovať transpozíciu európskeho práva do českého právneho poriadku. Z titulu svojho postavenia podriadeného vláde si taktiež plní aj ďalšie úlohy, ktorými ho vláda poverí.

Ústredným orgánom štátnej banskej správy na Slovensku je Ministerstvo hospodárstva (§ 38 odst. 1 b.z.), ktoré riadi výkon banskej správy, koordinuje a zabezpečuje medzinárodnú spoluprácu a rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam Hlavného bankého úradu, ktoré vydal v prvom stupni. Ministerstvo je oprávnené vydávať všeobecne záväzné predpisy, pri príprave ktorých úzko spolupracuje so Slovenskou banskou komorou¹²² a inými profesijnými združeniami.

Úlohou hlavného dozoru je poverený Hlavný banký úrad¹²³ so sídlom v Banskej Štiavnici, na ktorého čele je predseda, ktorého vymenúva a odvoláva minister hospodárstva. Je odvolacím orgánom voči rozhodnutiam vydaným OBÚ, ktorých činnosť riadi. Jeho kompetencie sú v porovnaní s ČBÚ značne oklieštené a minimalizované. Rovnocenným partnerom ČBÚ by malo byť podľa stanovených kompetencií ministerstvo hospodárstva, a teda všeobecný orgán, ktorý nie je špecializovaný na danú problematiku. Bolo by vhodnejšie, aby sa takto dôležitej problematike venoval odborne zdatnejší orgán, ktorý má možnosť pružne reagovať na potrebné a nevyhnutné zmeny spojené s vývojom a potrebami bankého práva.

9.4.2 Obvodný banký úrad

OBÚ sú prvoinštančné orgány, prostredníctvom ktorých sa bezprostredne plnia zákonné povinnosti štátnej banskej správy. Ich obvody pôsobnosti stanoví ČBÚ svojim všeobecne záväzným prepisom, tj. vyhláškou č. 102/2002 Sb., ktorou sa určujú obvody

---

¹²² www.hbp.sk/sbk/

¹²³ <http://www.hbu.sk/>

pôsobnosti obvodných banských úradov. Súčasné územné a vecné vymedzenie územných obvodov zodpovedá správne členeniu územia s ohľadom na nerovnomerný výskyt a dobývanie ložísk. V súčasnosti OBÚ sídlia v Kladne, Plzni, Sokolove, Trutnove, Brne, Moste, Ostrave, Příbrami a Liberci (§ 38 odst. 1 písm. b) z.h.č.). Na ich čele je predseda. ČBÚ zabezpečuje ich vecné a osobné potreby (§ 38 odst. 6 z.h.č.).

OBÚ majú pri výkone vrchného dozoru voči banským organizáciám mnoho práv a povinností, medzi ktoré patrí napríklad :

- vykonávanie obhliadky objektov, zariadení a pracovísk a súčasne vykonávanie kontroly dodržiavania zákonom stanovených povinností;
- zisťovanie stavu, príčin a následkov nehôd a závažných pracovných úrazov na ich mieste, ako aj závažných ohrození bezpečnosti prevádzky organizácie alebo zákonom chráneného všeobecného záujmu;
- nariadovanie odstránenia zistených závad a nedostatkov;
- poskytovanie bezplatného poradenstva zamestnávateľom a pracovníkom, ako vyhovieť predpisom o zaistení bezpečnosti práce;
- vykonávajú správu úhrad z dobývacích priestorov a z vydobytých vyhradených nerastov, vrátane penále.

Okrem týchto povinností vymenovaných v § 41 odst. 1 z.h.č., OBÚ taktiež stanovuje, mení alebo ruší dobývacie priestory a vedie ich evidenciu, povoľuje otváрку, prípravu a dobývanie výhradných ložísk a iné (§ 41 odst. 2 z.h.č.). Výpočet práv a povinností OBÚ nie je taxatívny, keďže vykonáva vrchný dozor nad dodržiavaním všetkých banských právnych predpisov. OBÚ je povinný využiť všetky legálne prostriedky na udržanie zákonného stavu, a to aj za pomoci sankcií, ktoré mu zákon k tomu určuje.

Čo sa týka OBÚ, tak ich kompetencie na Slovensku sú takmer totožné a odlišnosti vyplývajú len z rozdielnosti úpravy niektorých inštitútov, ako napríklad absencie povinnosti vytvárať finančnú rezervu organizáciami na Slovensku.

Povinnosti stanovené banskými zákonmi taktiež plnia ústrední bankší inšpektori a obvodní bankší inšpektori, ktorí sú do tejto funkcie ustanovovaní predsedom ČBÚ. Ich právomoci sú stanovené v § 42 odst. 2 z.h.č.

Zhrnutie

Pôsobnosť a právomoci orgánov štátnej správy v oblasti baníctva je rozdelená medzi ministerstvo životného prostredia, ministerstvo priemyslu a obchodu, krajské úrady a orgány štátnej banskej správy, a teda Český bankší úrad a obvodné bankšie úrady.

Pôsobnosť MŽP sa uplatňuje najmä v počiatočnom štádiu využívania nerastného bohatstva, a to vo fáze geologického prieskumu alebo pri rozhodovaní o určení chráneného ložiskového územia. Kompetencie MPO sa vzťahujú najmä na fázu využívania prírodného bohatstva. Rozhoduje napríklad o odpise zásob výhradného ložiska, alebo rieši prípadné stretы záujmov. Krajské úrady vykonávajú právomoc v oblasti bankšieho práva na základe prenesenej pôsobnosti. Jedná sa najmä o prípady, kedy dochádza k zásahu do vlastníckych práv alebo práv nájomcu nehnuteľnosti.

Štátna bankšia správa je vykonávaná na dvoch úrovniach. Ústredným orgánom je Český bankší úrad, na ktorého čele je predseda, ktorý je zodpovedný z výkonu tejto funkcie vláde. Jeho úlohou je vykonávať vrchný štátny dozor nad bankšou činnosťou, činnosťou vykonávanou bankšým spôsobom a nad výrobou výbušnín. Ďalšou dôležitou funkciou je vydávanie všeobecne záväzných právnych predpisov, na základe zmocnenia v bankšých predpisoch. Prvoinštančným orgánom je OBÚ, ktorý vykonáva vrchný dozor nad bankšými organizáciami.

Delenie kompetencií medzi všeobecnú a špeciálnu správu spôsobuje ich značnú roztrieštenosť. Je otázne, že či takéto delenie právomocí medzi rôzne orgánmi nespôsobuje neprimeranú záťaž a problémy, ako jednotlivým orgánom, tak aj bankšým organizáciám a subjektom, ktorých cieľom je ochrana zákonom chránených záujmov. Je otázne, že či by kompetencie nemali byť v najvyššej možnej miere určené špecializovaným orgánom, ktoré sú odborne zdatné rozhodovať o takejto dôležitej oblasti.

10. Úprava zákona o nakladaní s ťažobným odpadom

Zákon o nakladaní s ťažobným odpadom má za úlohu komplexne transponovať do českého právneho poriadku európsku úpravu obsiahnutú v smernici č. 2006/21/ES, o nakladaní s odpadmi z ťažobného priemyslu. Transpozičná lehota tohto predpisu uplynula dňa 1. mája 2008, takže Česká republika sa vystavila riziku postihu zo strany Európskej komisie. V súčasnej dobe je proti nej v tejto veci vedené konanie č. 2008/0383, ktoré bolo zahájené dňa 23. mája 2008, v rámci ktorého bol zaslaný dopis Komisie, ktorý obsahuje výzvu na odstránenie tejto nekompatibility.

Návrh zákona, ktorý túto smernicu transponuje, bol prijatý Poslaneckou snemovňou PČR dňa 26. marca 2009, a následne Senátom PČR dňa 7. mája 2009. Zákon bol podpísaný prezidentom republiky dňa 25. mája 2009 a následne publikovaný v zbierke zákonov pod číslom 157. V súčasnej dobe by malo dôjsť k zastaveniu prebiehajúceho konania, pričom nie je vylúčené, že voči Českej republike nebude započaté ďalšie konanie, a to z dôvodu neúplnej transpozície dotknutej smernice.

Cieľom tohto zákona je zaistiť v čo najväčšej možnej miere ochranu života, zdravia a životného prostredia pred negatívnymi dopadmi nakladania s odpadmi z ťažobného priemyslu. Zákon je členený na päť častí a obsahuje 29 paragrafov. Nakoľko sa jedná o úplne nový zákon, budem sa snažiť popísať jeho úpravu podľa jednotlivých ustanovení tak, aby som dodržala jeho základnú štruktúru.

Prijatý zákon upravuje (§ 1 odst. 1 z.n.ť.o.):

- pravidiel pre nakladanie s ťažobným odpadom;
- pravidiel pre predchádzanie nepriaznivým vplyvom na životné prostredie, spôsobené nakladaním s ťažobným odpadom, a z toho plynúcim rizikám ohrozenia životov a ľudského zdravia;
- pravidiel pre obmedzenie vplyvu na vodu, ovzdušie, pôdu, rastliny, živočíchy a krajinu, vyvolaného nakladaním s ťažobnými odpadmi;
- pôsobnosť orgánov verejnej správy v oblasti nakladania s ťažobnými odpadmi.

V rámci tohto ustanovenia sú obsiahnuté aj prípady, na ktoré sa tento zákon nebude vzťahovať. Podľa môjho názoru sú tieto výnimky koncipované širšie, ako uvádza predmetná smernica. Jedná sa najmä o úpravu obsiahnutú v písm. f), podľa

ktorej sa tento zákon nebude vzťahovať na: „*hmoty, ktoré boli získavané pri ťažbe a úprave nerastov podľa zvláštneho zákona, pri vyhľadávaní alebo skladovaní nerastov alebo pri ťažbe, úprave a skladovaní rašeliny a sú podľa plánu otvárania, prípravy a dobývania alebo plánu využitia ložiska určené na sanačné a rekultivačné práce (alebo sú ich súčasťou) alebo na zaistenie alebo likvidáciu banských diel*“. Táto výnimka nie je obsiahnutá v smernici (čl. 2 odst. 2 a odst. 3 smernice), čo znamená, že prijatá úprava nie je úplne kompatibilná s európskou legislatívou. Problémom prijatej úpravy je najmä to, že na začiatku ťažby, kedy sa pripravuje plán otvárania, prípravy a dobývania alebo plán využívania ložiska, ktorých súčasťou je aj plán sanácie a rekultivácie, ešte nie sú známe všetky vlastnosti nerastov, ktoré majú byť vyťažené. Pôsobenie prírodných vplyvov na vyťažený nerast môže mať za následok uvoľňovanie nebezpečných látok, ktoré môžu negatívne pôsobiť na ľudské zdravie a životné prostredie. V dôsledku tejto úpravy môže organizácia v príslušných plánoch stanoviť, že vyťažený nerast bude použitý na sanáciu a rekultiváciu, a tým pádom sa na neho vôbec nebudú vzťahovať ustanovenia tohto zákona, a týmto bude obídený účel zákona.

V § 2 tohto zákona sú definované jednotlivé pojmy. Najdôležitejším pojmom je nesporne „*ťažobný odpad*“, a teda akýkoľvek odpad, ktorého sa prevádzkovateľ zbavuje alebo má tento úmysel alebo povinnosť, a ktorý vznikol pri ložiskovom prieskume, ťažbe, úprave alebo skladovaní nerastu, a ktorý náleží podľa zákona o odpadoch¹²⁴ medzi odpad z ťažby alebo z úpravy nerastov. Za takýto odpad je taktiež považovaný odpad, ktorý vznikol pri ťažbe, úprave alebo skladovaní rašeliny. Ďalšími definovanými pojmami sú: prevádzkovateľ, hlušina, úložné miesto a opustené úložné miesto.

Všeobecná požiadavka na nakladanie s ťažobným odpadom je uvedená v § 3 z.n.č.o., a teda: nesmie dôjsť k ohrozeniu života osôb a ľudského zdravia, nesmú byť použité procesy a metódy, ktoré by mohli poškodzovať životné prostredie, najmä ak sa jedná o akosť vody, ovzdušia alebo pôdy, nesmie dochádzať k obťažovaniu hlukom alebo zápachom a nesmie dochádzať k nepriaznivému vplyvu na krajinu, rastliny, živočíchy, zvlášť chránené územia, pamiatkové rezervácie a zóny, prípadne iné chránené územia alebo ochranné pásma.

---

¹²⁴ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadoch, v znení neskorších predpisov. Jedná sa o § 3 odst. 1, ktorý obsahuje definíciu odpadu a odkazuje na prílohu č. 1, kde sa pod bodom Q 11 nachádzajú zostatky z úpravy surovín, napríklad z dolovania.

Ďalej sú v tomto ustanovení obsiahnuté všeobecné zásady nakladania s ťažobným odpadom. Prevádzkovateľ je povinný prijať opatrenia, ktoré budú spĺňať vyššie uvedené podmienky. Je však otázne, prečo zákonodarca prijatie týchto opatrení podmienil ich ekonomickou vykonateľnosťou. Z uvedeného vyplýva, že ekonomicky vykonateľné opatrenia majú prednosť pred opatreniami zameranými na predchádzanie nepriaznivým účinkom na ľudské zdravie a na životné prostredie. Takáto úprava je v rozpore s predmetnou smernicou, podľa ktorej je prevádzkovateľ povinný prijať všetky nevyhnutné opatrenia k naplneniu stanoveného cieľa (čl. 4 odst. 2 smernice). Nie je teda možné, považovať ekonomicky vykonateľné opatrenia za ekvivalent všetkých nevyhnutných opatrení. Jedná sa o ďalší nesúlad medzi európskou úpravou a úpravou obsiahnutou v dotknutom zákone. Ďalej zákon uvádza, že tieto opatrenia by mali byť založené na tzv. „najlepších dostupných technikách“¹²⁵, pričom výber tejto techniky ponecháva na prevádzkovateľovi.

Ďalšie ustanovenie zákona o nakladaní s ťažobným odpadom upravuje rozdelenie úložných miest a ich zaradovanie, podľa ich vplyvu na životy, ľudské zdravie a na životné prostredie (§ 4 z.n.č.o.). Zákon upravuje dve kategórie, a to kategóriu I pre závažnejšie objekty a kategóriu II pre objekty s nižším stupňom rizika. O zaradení bude rozhodovať OBÚ na základe žiadosti prevádzkovateľa, pričom účastníkom konaniu bude tento žiadateľ a obec, na ktorej území má byť úložné miesto zriadené.

Na základe tejto novej úpravy, bude súčasťou prevádzkovej dokumentácie aj plán pre nakladanie s ťažobnými odpadmi, ktorý bude schvaľovaný OBÚ (v prípadoch týkajúcich sa rašeliny – ministerstvom poľnohospodárstva) (§ 5 z.n.č.o.). Plán musí obsahovať stanovené podmienky¹²⁶. Účastníkom tohto konania je prevádzkovateľ

---

¹²⁵ Pojem najlepších dostupných techník je upravený zákonom č. 76/2002 Sb., o integrovanej prevencii a obmedzovaní znečistenia, o integrovanom registri a o zmene niektorých zákonov (zákon o integrovanej prevencii), v znení neskorších predpisov. V § 2 odst. f) je uvedené, že sa rozumie najlepšimi dostupnými technikami najúčinnnejšie a najpokročilejšie štádium vývoja technológií a činností a spôsobov ich prevádzkovania, ktoré ukazujú praktickú vhodnosť určitých techník navrhnutých k predchádzaniu, a ak to nie je možné, tak k obmedzeniu emisií a ich dopadu na životné prostredie.

¹²⁶ Podľa § 5 odst. 2 z.n.č.o. musí plán obsahovať podmienky pre:

- predchádzanie vzniku ťažobného odpadu a jeho škodlivosti alebo jeho obmedzovanie, obzvlášť prostredníctvom zohľadnenia stanovených bodov;
- zaistenie bezpečného ukladania ťažobného odpadu tým, že sa už vo fáze projektovania zohľadní takýto spôsob a zaisteniu bezpečného stavu po ukončení prevádzky;
- podporu využitia tohto odpadu, za podmienky, že takéto využitie je šetrné k životnému prostrediu;

a dotknutá obec. Aj táto zákonná úprava môže spôsobiť problém vo vzťahu k dotknutej smernici, keďže táto požaduje, aby plán nakladania s odpadmi bol preskúmaný každých päť rokov, a podľa potreby menený (čl. 5 odst. 4 smernice). Zákon takúto požiadavku prieskumu neupravuje.

Povoľovanie prevádzky úložného miesta je upravené v § 8 a § 9 tohto zákona. Prevádzku úložného miesta a jeho zmeny sú povoľované OBÚ, pričom zákon vymenúva všetky potrebné náležitosti, ktoré je potrebné pripojiť k obecným náležitostiam podania podľa správneho poriadku. Medzi týmito náležitostiam je zahrnuté napríklad stanovisko a dokumentácia k posúdeniu vplyvu na životné prostredie¹²⁷, ak je týmto predpisom požadovaná. Toto konanie je zahajované na základe návrhu prevádzkovateľa a jeho účastníkmi sú (§ 8 odst. 3 z.n.č.o.):

- prevádzkovateľ;
- obec, v ktorej územnom obvode má byť úložné miesto zriadené;
- osoby, ktorých práva a právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť povolením dotknuté.

OBÚ v rozhodnutí stanoví podmienky pre ukladanie tohto odpadu, spôsob riešenia tvorby finančnej rezervy, spôsob kontrol a sledovania úložného miesta a opatrenia na jeho sanáciu a rekultiváciu, v prípade ukončenia jeho prevádzky.

OBÚ môže povolenie vydať alebo žiadosť zamietnuť, a to najmä z dôvodu, ak prevádzkovateľ nespĺňa požiadavky stanovené zákonom, alebo nakladanie s ťažobným odpadom je v rozpore s Plánom odpadového hospodárstva kraja¹²⁸ (§ 9 odst. 3 z.n.č.o.). Toto konanie je možné spojiť s konaním o povolenie banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej banským spôsobom, čo je možné pozitívne vnímať najmä z toho dôvodu, že sa zabráni duplicitě konaní a viacnásobnému predkladaniu dokumentov, keďže sú niektoré zhodné pre viaceré konania.

Úprava z § 9 odst. 5 z.n.č.o. zapája do konania o povolenie prevádzky úložného miesta aj dotknutú verejnosť, ktorá má právo na informovanie prostredníctvom portálu verejnej správy o niektorých skutočnostiach, ako napríklad o žiadosti o takéto povolenie,

-
- umiestnenie úložného miesta (vrátane alternatívneho umiestnenia);
  - sanáciu a rekultiváciu územia dotknutého prevádzkou úložného miesta;
  - ukladanie tohto odpadu z hľadiska jeho druhu a vlastností.

¹²⁷ § 8 a § 10 zákona č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene niektorých súvisiacich zákonov (zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie), v znení neskorších predpisov.

o podkladoch pre vydávané rozhodnutie alebo o údajoch týkajúcich sa návrhu na zmenu povolení prevádzky úložného miesta alebo podmienok povolenia.

Ukončenie prevádzky úložného miesta je možné vykonať až po ukončení sanačných a rekultivačných prác, a to na základe povolenia OBÚ udeleného na žiadosť prevádzkovateľa. Účastníkmi konaniu sú prevádzkovateľ a dotknutá obec. Zákon upravuje ukončenie prevádzky úložného miesta tak, ako požaduje predmetná smernica, a teda že upravuje aj situáciu po ukončení prevádzky a stanovuje prevádzkovateľ isté povinnosti. Prevádzkovateľ je povinný predložiť raz za dva roky písomnú správu o výsledkoch monitorovania a o prevádzke úložného miesta s výnimkou prípadov, že sa jedná o odpad, ktorý nebol klasifikovaný ako nebezpečný. V tomto prípade môže OBÚ stanoviť iný interval predkladania správ. Problémom je, že smernica v čl. 12 odst. 6 takúto výnimku nepovoľuje, čiže táto časť zákona taktiež nie je plne kompatibilná s európskou legislatívou.

Prevádzkovateľ úložného miesta je povinný vytvárať rezervu finančných prostriedkov na činnosti súvisiace s nakladaním s ťažobným odpadom (§ 13 z.n.ř.o.). Ustanovenia pre tvorbu rezervy podľa banského zákona sa použijú obdobne (§ 37a h.z., časť 5.4.7 tejto práce). Výška rezervy sa upravuje jedenkrát za päť rokov prevádzkovateľom, a to so súhlasom OBÚ. Návrh na výšku finančnej rezervy je súčasťou žiadosti o povolenie prevádzky úložného miesta (§ 8 odst. 2 písm. b), pričom spôsob jej tvorby stanoví OBÚ v samotnom povolení.

Samostatne je upravené vkladanie ťažobných odpadov do vyťažených priestorov alebo do povrchových vôd (§ 16 z.n.ř.o.). Táto činnosť je povolená len za účelom rekultivácie alebo stavby. Prevádzkovateľ k nej musí prijať potrebné opatrenia, ktorých účelom bude zaistiť stabilitu ťažobného odpadu, predchádzať znečisteniu pôdy a povrchových a podzemných vôd a zaistenie monitorovania ťažobného odpadu a vyťažených priestorov.

Kompetentnými orgánmi v rámci tejto problematiky sú (§ 17 z.n.ř.o.):

- Český banský úrad
- obvodné banské úrady;
- Ministerstvo životného prostredia;

---

¹²⁸ Plán odpadového hospodárstva kraja je spracovaný krajom v samostatnej pôsobnosti na základe § 43 zákona o odpadoch.

- Ministerstvo poľnohospodárstva;
- krajské úrady.

Väčšina kompetencií pripadá ČBÚ a OBÚ. Niektoré úlohy sú plnené prostredníctvom MŽP alebo ministerstva poľnohospodárstva. Všetky tieto orgány vykonávajú v rámci svojich kompetencií taktiež kontrolnú činnosť. V prípade, že akýkoľvek orgán verejnej správy zistí deliktné jednanie podľa tohto zákona, tak má informačnú povinnosť voči OBÚ alebo orgánom činným v trestnom konaní.

Správnym deliktom v oblasti ťažobného odpadu sú venované ustanovenia § 19 až § 20 z.n.č.o. Upravené sú priestupky fyzických osôb, ako aj správne delikty právnických a podnikajúcich fyzických osôb. Tieto ustanovenia sú doplnené spoločným ustanovením, ktoré obsahuje základné zásady a mechanizmy pre správne trestanie.

Zákon o nakladaní s ťažobným odpadom je komplexnou úpravou tejto problematiky, ktorej cieľom je zvýšenie ochrany života, ľudského zdravia a životného prostredia pri výkone tejto činnosti. Ako negatívum musím uviesť, že aj napriek prijatiu tohto zákona, je možné predpokladať ďalší postup Európskej komisie proti Českej republike, a to z dôvodu nesprávnej transpozície smernice, resp. neúplnej transpozície niektorých ustanovení do národnej právnej úpravy.

Táto problematika je na Slovensku upravená zákonom č. 514/2008 Z.z., o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu. Pri porovnaní českého a slovenského zákona som sa zamerala najmä na problematické ustanovenia z hľadiska neúplnej, resp. nesprávnej implementácie, ktoré môžu v budúcnosti iniciovať voči Českej republike postihy zo strany Európskej komisie, resp. následne Európskeho súdneho dvora.

Čo sa týka širšieho vymedzenia výnimiek, ktoré stanovujú prípady, kedy sa tento zákon nebude aplikovať, tak slovenská úprava neobsahuje žiadnu výnimku, ktorá by odporovala pôvodnému textu dotknutej smernice (§ 1 odst. 2 z.n.o.č.p.).

Aj ďalší problematický bod českého zákona týkajúci sa základných povinností prevádzkovateľa, ktorý je podľa českej úpravy povinný prijať len ekonomicky vykonateľné opatrenia, je do slovenského zákona transponovaný správne, keďže § 3 odst. 3 tohto zákona stanovuje povinnosť prevádzkovateľa prijať opatrenia potrebné na predchádzanie nepriaznivým účinkom nakladania s ťažobným odpadom, bez obmedzenia ich ekonomickej náročnosti.

Taktiež povinnosť prevádzkovateľa preskúmať najmenej raz za päť rokov plán nakladania (§ 5 odst. 9 z.n.o.ť.p.) a výnimky týkajúcej sa odpadu, ktorý nebol klasifikovaný ako nebezpečný (§ 11 odst. 6 a odst. 7 z.n.o.ť.p.), sú do slovenského právneho poriadku riadne transponované, a preto je podľa mňa potrebné položiť si otázku, prečo sa tak nestalo v Českej republike. Všetky tieto body boli do návrhu zákona zapracované až na základe pozmeňovacích návrhov Hospodárskeho výboru Poslaneckej snemovne¹²⁹, takže neboli súčasťou pôvodného návrhu, ktorý vzišiel z vlády, resp. MPO, ktoré je za danú oblasť spolu s ČBÚ zodpovedné.

---

¹²⁹ [Http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?o=5&ct=548&ct1=1](http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?o=5&ct=548&ct1=1)

11. Problematika vlastníctva v banskom práve

M. Pekárek hovorí, že „*vlastníctvo je skupina spoločenských vzťahov sprostredkávajúcich človeku prisvojovanie si častí hmotného sveta, ktoré ho obklopujú*“¹³⁰. Vzájomná rovnosť práv jednotlivých vlastníkov je v súčasnosti samozrejmosťou, ale v období vzniku troch základných predpisov banského práva existovali rôzne hierarchicky usporiadané druhy a formy vlastníctva¹³¹. Tieto predpisy boli doplnené a pozmenené¹³² tak, aby boli aplikovateľné na v súčasnej dobe platné spoločenské, politické a ekonomické usporiadanie.

V súčasnej dobe, má vlastnícke právo v právnom poriadku špecifické postavenie, keďže sa jedná o právo, ktoré je zaručené na ústavnej úrovni, a to Listinou základných ľudských a občianskych práv. Článok 11 odst. 1 Listiny hovorí, že „*každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu*“. Rovnaká myšlienka je vyjadrená aj v § 124 občianskeho zákonníka, v ktorom je uvedené, že „*všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytujú sa im rovnaká právna ochrana*“. Takto vyjadrená rovnosť vlastníckeho práva znamená jeho rovnosť, čo sa týka jeho zákonného obsahu, ale aj čo sa týka zákonných prostriedkov jeho ochrany.

Ďalšia dôležitá úprava, dotýkajúca sa vlastníctva a ochrany životného prostredia, je obsiahnutá v odst. 3 uvedeného článku, ktorý stanovuje, že vlastníctvo zaväzuje. Vlastníctvo nesmie byť zneužitie na ujmu práv druhým, a ani v rozpore so zákonom chránenými záujmami. Ďalej sú uvedené konkrétne hodnoty, ktoré nesmie vlastníctvo poškodzovať, a to nad mieru stanovenú zákonom. Jedná sa o ľudské zdravie, prírodu a životné prostredie. Za zneužitie práva je pokladaný taký jeho výkon, ktorý úmyselne môže poškodiť spoločnosť alebo niekoho iného. Pre postavenie vlastníka je charakteristické, že všetky ďalšie subjekty sú povinné jeho vlastníctvo rešpektovať a nezasahovať do neho. V opačnom prípade, sa môže domáhať ochrany svojho práva.

Vlastníctvo všeobecne predstavuje jeden z najväčších problémov banského práva. Vlastnícke právo spôsobuje tri okruhy problémov, a to:

¹³⁰ Milan Pekárek, *Vlastníctvo a životné prostredie*, Zborník z konferencie „Právo životného prostredia“.

¹³¹ Jiří Mikeš, *Občianske právo hmotné*, 4 vydanie, ASPI, str. 314.

¹³² Túto zmenu priniesol najmä zákon č. 541/1991 Sb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 44/1988 Sb., o ochrane a využití nerastného bohatstva.

- oddelenie vlastníctva ložiska nerastu od majetkového práva k pozemku;
- prechod vlastníctva k vydobytým nerastom zo štátu na banskú organizáciu;
- vyvlastnenie na základe banského zákona - § 31 odst. 4 písm. a) h.z.

11.1 Oddelenie vlastníctva ložiska nerastu od majetkového práva k pozemku

Prvým problémom je rozdielnosť v osobe vlastníka pozemku a vlastníka nerastného bohatstva. Dochádza k oddeleniu vlastníctva k pozemku a k nerastnému bohatstvu. Banský zákon stanovuje, že výlučným vlastníkom nerastného bohatstva je štát (§ 5 odst. 2 h.z.). Táto úprava má aj svoj ústavný základ v už spomenutom čl. 11 odst. 2 Listiny základných práv a slobôd, podľa ktorého „*zákon stanoví, ktorý majetok nevyhnutný k zabezpečeniu potrieb celej spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu smie byť len vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb*“. Listina samotná neurčuje, konkrétne o ktorý majetok sa jedná, ale určuje účel, ku ktorému má tento majetok slúžiť. V oblasti banského práva je takáto úprava daná dôležitosťou, charakterom a neobnoviteľnosťou nerastných zdrojov, ktoré majú pre štát strategický význam.

Výkon vlastníckeho práva štátu je problematický, keďže vlastníctvo je oddelené od majetkového práva k pozemku, na ktorom sa toto nerastné bohatstvo vyskytuje. K tomu, aby štát mohol vykonávať svoje vlastnícke právo, musí obmedziť ústavne chránené vlastnícke právo náležiacie inej osobe. Majetkové právo vlastníka pozemku je obmedzené vlastníctvom štátu k výhradnému ložisku nerastov.

Pavel Dvořák tvrdí, že „*ani dnes platné právo v plnom rozsahu neumožňuje realizovať štátu svoje vlastnícke právo*¹³³“. Podľa jeho názoru, zákon sám vytvára prekážku využívania nerastného bohatstva, keď štátu umožňuje prístup k nemu, až po vyriešení stretu záujmov (ak neberieme do úvahy možnosť § 31 odst. 4 h.z., kedy by verejný záujem musel prevýšiť nad ten súkromný). Vysporiadanie stretu záujmov podľa § 33 h.z. s vlastníkom pozemku je nevyhnutné k možnosti využívania nerastného

---

¹³³ Pavel Dvořák, K niektorým problémom súčasného banského práva, Hornická Příbram, rok 2006, http://slon.diamo.cz/hpvt/2006/legislativa/1_02.htm

bohatstva. Štát však nemá zákonnú možnosť vlastníka pozemku „prinútiť“ k vyriešeniu tohto stretu a je ponechané na vlastníkovi, ako sa k danému problému postaví. Povinnosť uzavretia dohody o vysporiadaní stretu záujmov má organizácia, ktorá má záujem dobývať.

Ďalšou ťažkosťou pri vyriešení stretu záujmov môže byť stanovenie ceny pozemku, ktorá má byť vlastníkovi pozemku vyplatená, teda cena za jeho prenájom alebo predaj. Zistením nález nerastného bohatstva, môže cena pozemku neúmerne narásť. Dochádza týmto k jeho zhodnoteniu, a tým že nie sú stanovené hranice alebo spôsob výpočtu jeho ceny, môže dôjsť k prehnaným požiadavkám zo strany vlastníka pozemku. Bolo by vhodné určiť hranice týmto cenám, aby nedochádzalo k preceňovaniu, resp. umelému nadhodnocovaniu cien pozemkov.

Nemalým problémom je aj roztrieštenosť vlastníkov a nevysporiadanosť vlastníckych pomerov na jednotlivých pozemkoch, čo je dôsledkom kolektívneho vlastníctva pred rokom 1989. Mnohokrát je problémom aj samotné zistenie totožnosti vlastníkov, neukončené dedičské konania atď.

Bude dôležité, aby v novom banskom zákone bol tento problém vyriešený, keďže bráni štátu v realizácii jeho vlastníckeho práva. Nový zákon by mal súčasne vytvoriť aj podmienky pre stanovenie cenových hraníc pozemkov. Nová úprava by mala byť jasná a zrozumiteľná, aby nezaťažovala neúnosnou mierou banské organizácie, občanov, ale ani životné prostredie.

Čiastočné riešenie tohto problému ponúka slovenská úprava, aj keď k nej zastávam negatívny postoj, pretože zásadným spôsobom zasahuje do majetkových práv vlastníka dotknutej nehnuteľnosti. Jedná sa o úpravu, ktorá už bola zmienená v rámci kapitoly č. 5.4.2 tejto práce, a teda o zavedení inštitútu všeobecného hospodárskeho záujmu štátu. V prípade, že prevláda tento záujem na využití výhradného ložiska nad záujmom ochrany vlastníka pozemkov a iných nehnuteľností, tak môže dôjsť k tomu, že sa na základe vydaného záväzného stanoviska tieto nehnuteľnosti vyvlastnia. Pod týmto záujmom sa rozumie záujem na obmedzení práva každého, ak je možné očakávať, že toto obmedzenie prinesie verejné blaho alebo predíde verejnej núdzi (§ 33 odst. 4 a odst. 5 b.z.). Avšak nie je zákonom definované, čo má byť pod pojmom verejného blaha, resp.

verejnej núdze chápané. Je otázne, že či aplikáciou tejto úpravy nebude dochádzať jednoduchým spôsobom k zásadnému zásahu do vlastníckych práv.

Legislatívny plán vlády SR obsahuje záväzok vypracovať do roku 2010 nový bankský kódex, ktorý by mal riešiť aj problematiku spojenú s vlastníctvom, resp. stanoviť zásady obmedzenia vlastníckych práv.

Francúzske bankské právo je založené na teórii, v rámci ktorej je nerastné bohatstvo považované za *res nullius*, avšak štát má právo regulovať prieskum ložiska, ako aj jeho dobývanie prostredníctvom ním udeľovaných oprávnení a koncesií¹³⁴.

11.2 Prechod vlastníctva k vydobytým nerastom zo štátu na banksú organizáciu

Druhým problémom, ktorý bezprostredne nadväzuje na už vyššie popísanú oblasť je moment prechodu vlastníckeho práva k vydobytému nerastu zo štátu na banksú organizáciu.

Tento prechod nie je v bankských predpisoch výslovne upravený, ale je možné ho dovodiť z niektorých ustanovení bankského zákona¹³⁵, a to z:

- § 11 odst. 3. h.z., podľa ktorého je organizácia oprávnená nakladať s nerastami získanými pri vyhľadávaní a prieskume výhradných ložísk v rozsahu a za podmienok stanovených v povolení vydanom podľa geologického zákona;
- § 24 odst. 10 h.z., ktorý vyjadruje oprávnenie organizácie k nakladaniu s vydobytými nerastami v rozsahu a za podmienok stanovených v rozhodnutí o určení dobývacieho priestoru;
- § 32a h.z., na základe ktorého sú organizácie povinné platiť úhrady z dobývacieho priestoru a z vydobytého nerastu z výhradného ložiska.

Štát, ako vlastník nerastného bohatstva umožňuje organizáciám na základe udeľovaných povolení dobývanie výhradného ložiska, a to za neprimerane nízky poplatok. Vydobytý nerast sa takto stáva prínosom súkromných organizácií. Ako som

¹³⁴ Ceccaldi Michel, Aspects Juridiques de l'exploitation du pétrole en mer, Revue Juridique NEPTUNUS.

¹³⁵ Makarius R., České horní právo, díl I., Montanex, Ostrava 1999, str. 29.

už zmienila v rámci časti o úhradách, považujem za vhodné vziať do úvahy možnosť ich zvýšenia, pričom takto získané prostriedky by mohli byť používané v prospech ochrany životného prostredia.

Dohady existujú aj ohľadom momentu prechodu týchto práv. K tejto problematike existuje niekoľko názorov a postojov rozdielnych orgánov, ako napríklad ČBÚ, ktorý považuje už samotné oprávnenie k dobývaniu výhradného ložiska za oprávnenie k prisvojeniu si nerastov z výhradných ložísk. Podľa stanoviska ČBÚ¹³⁶ sa za okamih nadobudnutia vlastníckeho práva banskou organizáciou považuje moment oddelenia nerastu od ložiska, keďže vlastníctvom štátu sú výhradné ložiská a nie vyhradené nerasty ako také.

Ďalším argumentom na podporu tohto postoja je podľa ČBÚ existencia inštitútu úhrad. Podľa už spomínaného stanoviska ČBÚ platí, že „z toho, že organizácie sú povinné úhrady z vydobytých nerastov platiť je zrejmé, že štát si nemieni ponechať vlastnícke právo k vydobytým nerastom... Úhrady z vydobytých nerastov sú tak vlastne „cenou“, ktorú platia organizácie štátu za to, že im umožňuje privlastnenie si nerastov z výhradných ložísk“.

Obdobný názor zdieľa aj MŽP, podľa ktorého k prechodu vlastníctva dochádza v momente vydobytia nerastu, teda v momente kedy nerast prestáva byť súčasťou výhradného ložiska. Podľa ministerstva je tento záver možné dovodiť z ustanovení banského zákona, aj keď táto výslovná úprava chýba¹³⁷.

Odlíšny postoj zaujal Najvyšší kontrolný úrad, ktorý síce uviedol, že nie je kompetentný k podaniu záväzného výkladu k danej veci, ale aj napriek tomu svoj postoj k danej problematike prezentoval vo svojom stanovisku¹³⁸. Súčasná úprava vznikla v období, kedy všetky subjekty zaoberajúce sa ťažbou boli vlastnené alebo kontrolované štátom, a preto tento problém s prechodom vlastníctva neexistoval. Najvyšší kontrolný úrad uviedol, že „zoznámením sa s príslušnými predpismi a literatúrou je možné dojsť k záveru, že štát ako výhradný vlastník vyhradených nerastov dáva tieto *de facto* i *de jure* nerasty k dispozícii licencovaným, v drvivej väčšine neštátnym subjektom, a to za nepatrný alebo žiadny poplatok. Nakoľko je takáto hospodárska politika v súlade so záväzkami ČR v oblasti ochrany životného prostredia a krajiny, najmä napríklad

¹³⁶ Stanovisko ČBÚ č. 3285/05 vo veci prechodu vlastníctva zo štátu na skromný subjekt.

¹³⁷ Stanovisko MŽP č. 2431/660/05.

¹³⁸ Vyjadrenie Najvyššieho kontrolného úradu č.j. 895/05-120/10311/1431, zo dňa 5. októbra 2005.

v spojení s nákladmi na obnovu krajiny po ťažbe, je na posúdení príslušných zákonodarných a výkonných inštitúcií“.

De lege ferenda je nevyhnutné zákonne upraviť prechod vlastníckeho práva k vydobytému nerastu zo štátu na banské organizácie. Je potrebné, aby takáto dôležitá oblasť bola upravená presne a jasne, aby nedochádzalo k zbytočným stretom záujmov. Jedná sa o oblasť, ktorá je veľmi citlivá aj z dôvodu financií, ktoré sú prínosom súkromných spoločností, pričom ich náklad za nerast samotný často tomuto prínosu neodpovedá.

S týmto problémom sa potýka aj slovenské banské právo, pričom jeho riešenie by mal priniesť už vyššie spomínaný nový bankský kódex.

Čo sa týka francúzskeho práva, tak podľa neho je právo prechodu vlastníctva inkorporované do koncesie, ktorá je udeľovaná Štátnou radou. Je to jedno z možných riešení, ktoré by pripadalo v úvahu a mohlo by byť vzorom pre českú a slovenskú úpravu tejto problematiky.

11.3 Vyvlastnenie

Tretím problémom vlastníctva v banskom práve je zásah do vlastníckych práv vlastníka pozemku pri dobývaní výhradného ložiska, t.j. oprávnenie nadobúdania nehnuteľností alebo práva k nehnuteľnostiam rozhodnutím o vyvlastnení, alebo o zriadení užívacieho práva (§ 31 ods. 4 písm. a) h.z.).

Ústavný základ vyvlastnenia je položený čl. 11 odst. 4 Listiny základných práv a slobôd, ktorý stanovuje, že „*vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné vo verejnom záujme, a to len na základe zákona a za náhradu*“. Z tohto ustanovenia vyplýva, že k vyvlastneniu je potrebné splniť tri základné podmienky, a to:

- verejný záujem na vyvlastnení;
- vyvlastnenie musí byť vykonané na základe zákona;
- musí byť poskytnutá náhrada osobe, ktorej majetok je vyvlastňovaný.

Jedná sa o úpravu vyvlastnenia (núteného odňatia vlastníctva), resp. núteného obmedzenia vlastníckeho práva vo verejnom záujme. Tento záujem, nie je v zákone o vyvlastnení č.184/2006 Sb. definovaný, a preto je na vyvlastňovacom úrade, aby v každom konkrétnom prípade sám stanovil existujúcu prevahu verejného záujmu nad ochranou vlastníckeho práva, a to s ohľadom na účel vyvlastnenia. Tento účel nie je konkrétne stanovený, ale je obsiahnutý v jednotlivých zákonoch, ktoré takúto možnosť upravujú. Ako som už spomínala, tak medzi ne patrí aj banský zákon, ktorý možnosť vyvlastnenia stanovuje v § 31 odst. 4 písm. b) h.z., podľa ktorého „*je organizácia oprávnená nadobúdať pre plnenie úloh stanovených týmto zákonom nehnuteľnosti alebo práva k nehnuteľnostiam a rozhodnutiam o vyvlastnení, poprípade zriadením užívacieho práva; o vyvlastňovacom konaní platia zvláštne predpisy*“. Týmto zvláštnym zákonom je už spomínaný zákon o vyvlastnení, ktorý stanovuje konkrétne podmienky, kedy je vyvlastnenie prípustné (§ 3 až § 5 zmieňovaného zákona). Jedná sa o tieto podmienky:

- zákonný účel (pre oblasť banského práva je daný banským zákonom);
- preváženie verejného záujmu (musí byť preukázaný vo vyvlastňovacom konaní);
- vyvlastnenie v súlade s územným plánom (ak sú vyvlastnením sledované zmeny, využitia alebo usporiadania územia);
- proporcionalita (vyvlastnenie len v rozsahu, ktorý je nevyhnutný k dosiahnutiu účelu vyvlastnenia);
- informovanosť (vyvlastniteľ musí učiniť všetko pre to, aby vyvlastňovanému bol minimálne šesť mesiacov známy účel vyvlastnenia).

Samostatná časť zákona sa venuje náhradám pri vyvlastnení (§ 10 až § 14 predmetného zákona).

Z ústavnej ochrany vlastníckeho práva vyplýva, že v prípade, že postačuje obmedzenie vlastníckeho práva, tak to má prednosť pred prechodom vlastníctva prostredníctvom vyvlastnenia. Priebeh vyvlastňovacieho konania je upravený už skôr spomínaným zákonom o vyvlastnení.

V súčasnej dobe je však nepravdepodobné, že dôjde k naplneniu všetkých nevyhnutných podmienok k vyvlastneniu. Pre organizáciu by bolo nesmierne obtiažne preukázať verejný záujem, keďže dobývanie by prinieslo prospech najmä pre ňu, a teda by došlo skôr k naplneniu súkromného cieľa a nie verejného.

Záver

Dobývanie nerastného bohatstva bolo od nepamäti v centre záujmu štátu a ostalo ním aj v súčasnosti. Keďže sa jedná o takto významnú činnosť, je potrebné aby jej výkon bol upravený presnými a jednoznačnými pravidlami, ktorými sú v Českej republike predpisy banského práva. Táto úprava sa nachádza v troch základných zákonoch, a to v banskom zákone, zákone o banskej činnosti a geologickom zákone. Ustanovenia obsiahnuté v týchto zákonoch sú doplnené a upresnené prostredníctvom právnych predpisov nižšej právnej sily.

Pri banskej činnosti dochádza k hrubým zásahom do životného prostredia. Mnoho z týchto zásahov je nenávratnej povahy, a preto je nevyhnutné zabezpečiť ich obmedzenie bankými predpismi na minimum. V súčasnej dobe platné banké právo neupravuje nástroje špeciálne určené na ochranu životného prostredia pri dobývaní, a preto je nevyhnutné vykonávať túto ochranu prostredníctvom zákonov práva životného prostredia, stavebného práva a iných odvetví. Je otázne, že či by v samotnom banskom práve nemali byť obsiahnuté nástroje určené na predchádzanie a obmedzovanie zásahov do životného prostredia, keďže to je v najväčšej miere postihnuté ťažobnou činnosťou.

V banskom práve sú obsiahnuté inštitúty verejného práva, ale aj práva súkromného. Významnú úlohu pre banké právo má ústavná úprava, ktorá zaväzuje štát, aby dbal na šetrné využívanie prírodných zdrojov a ochranu prírodného bohatstva. Samozrejme sa nejedná o jedinú ústavnú úpravu, ktorá sa dotýka banského práva, pretože ďalšia úprava je obsiahnutá v čl. 35 Listiny základných práv a slobôd, ktorý zakladá ústavnoprávnu ochranu životného prostredia. Úzky súvis s bankým právom má taktiež čl. 11 Listiny, ktorý upravuje vlastnícke právo.

Medzinárodné a európske právo vo veľkej miere nezasahuje do národnej úpravy banského práva, avšak existujú isté výnimky. Čo sa týka práva medzinárodného, jedná sa najmä o úpravu vzťahujúcu sa na územia mimo jurisdikcie jednotlivých štátov, a to na morské dno, kozmický priestor a nebeské telesá a Antarktídu. Jedná sa o oblasti, ktoré môžu byť z hľadiska ťažby nerastného bohatstva nesmierne zaujímavé, a preto je dôležité prípadnú bankú činnosť v týchto územiach náležitým spôsobom regulovať. Ďalším špecifickým spôsobom do banského práva zasahuje európske právo. V súčasnej

dobe je do nášho právneho poriadku transponovaných niekoľko smerníc týkajúcich sa banského práva, pričom je možné predpokladať, že v platnosť vstúpi ďalší právny predpis, a to smernica o geologickom uskladňovaní oxidu uhličitého.

Nepopierateľnou súčasťou banského práva sú jeho základné princípy, ako aj potreba ozrejmenia jeho základných pojmov. Ich dôkladné vysvetlenie a porozumenie napomáha pochopeniu banského práva ako takého. Medzi základné termíny banského práva patrí pojem nerast a jeho základné delenie na nerasty vyhradené a nevyhradené. Zákon obsahuje taxatívny výpočet nerastov vyhradených, avšak v praxi takéto určenie niekedy spôsobuje obtiaže, ktorým je potreba sa vyvarovať, a to prostredníctvom jednoznačnejšieho stanovenia podmienok.

Jedným z najdôležitejších inštitútov, prostredníctvom ktorého je možná ochrana životného prostredia, a ktorý je obsiahnutý v banskom práve, je chránené ložiskové územie. Jedná sa o inštitút územnej ochrany, ktorého hlavným cieľom je ochrániť ložisko vyhradeného nerastu pred možným znemožnením alebo sťažením dobývania z dôvodu umiestnenia stavby alebo zariadenia, ktoré nemá s dobývaním žiaden súvis. Nedostatkou súčasnej úpravy je vymedzenie tejto ochrany iba ako povrchovej, a nie priestorovej, takže zvýšená úroveň ochrany je poskytovaná len povrchu, a nie tomu, čo sa nachádza pod ním. Je otázne, či okruh účastníkov konania na určenie chráneného ložiskového územia je dostatočný. Podľa zákona je ním len navrhovateľ, a tým môže byť banská organizácia alebo orgán štátnej správy. Zákon teda obchádza vlastníkov dotknutých pozemkov, o ktorých právach sa bude rozhodovať. Vlastníci nemajú možnosť účasti na tomto konaní, čo odporuje ústavne zaručenému právu. Čiastočnou inšpiráciou na zmenu tejto úpravy, by mohol byť slovenský banský zákon, ktorý za navrhovateľa konania považuje aj obec, ktorá bude jeho účastníkom aj v prípade, že nie je jeho navrhovateľom. Obci je takto umožnené vyjadrovať sa k záležitostiam dotýkajúcim sa jej územia.

Vyhľadávanie a prieskum ložísk nerastov a ochrana životného prostredia pri tejto činnosti je fázou, v rámci ktorej môže byť ochrana životného prostredia najúčinnějšía, a to najmä v prípade uplatnenia *tzv. nulového variantu*, a teda upustenia od zámeru dobývania. Pri zisťovaní relevantných skutočností v rámci tejto činnosti nedochádza k závažným zásahom do životného prostredia, a preto je dôležité, aby táto fáza prebehla riadnym a dôsledným spôsobom. Samotné banské právo neupravuje

žiaden nástroj, ktorý by v rámci tohto procesu priamo slúžil na ochranu životného prostredia. Túto funkciu plnia len okrajovo nástroje, ktoré sú určené na zabezpečovanie primárnej úlohy, a tou je budúca ťažba ložiska. Jedným z nástrojov je povolenie k vykonávaniu geologických prác. Problematika účastnenstva v rámci tohto konania nie je upravená dostatočným spôsobom, keďže zákon stanovuje, že ním je žiadateľ, dotknutá obec a prípadne osoba, ktorej zvláštny zákon takéto postavenia priznáva. Zákon opomína vlastníkov pozemkov, na ktorých má byť predmetný výskum vykonaný. Neposkytuje im žiadnu možnosť hájiť svoje práva, pričom v prípade určenia prieskumného územia sú povinní takéto obmedzenie svojho vlastníckeho práva strpieť. Príkladom na pozmenenie tejto úpravy môže byť francúzska úprava, ktorá umožňuje výkon geologických prác len v prípade súhlasu vlastníka dotknutého pozemku. Ďalším nástrojom je povolenie k vyhľadávaniu a prieskumu ložísk banskými dielami. V rámci tohto povoloacieho konania považujem za zvláštnosť, že je vydávané OBÚ a nie MŽP, ako v prvom zmieňovanom prípade. OBÚ navyše nedisponuje možnosťou odmietnuť toto povolenie z dôvod ochrany verejného záujmu, resp. jeho prevýšenia nad záujmom ďalšieho prieskumu a prípadného dobývania ložiska v budúcnosti.

Pri projektovaní geologických prác sa zisťuje, že či pri ich vykonávaní nedôjde k negatívnemu zásahu do záujmov chránených zvláštnymi zákonmi, a teda následne vzniká potreba vyriešenia stretov záujmov. Práve v tomto momente je dôležitý postoj orgánov ochrany životného prostredia k danému zámeru. Za istých podmienok sa ku projektu geologických prác vyjadruje taktiež krajský úrad, ktorý môže zadávateľovi uložiť povinnosť vykonania odborného posúdenia, biologického hodnotenia alebo iného expertného posúdenia, na základe ktorého môže byť zadávateľovi uložená povinnosť uskutočnenia navrhovaných opatrení zaisťujúcich ochranu životného prostredia. Spracovateľ je v stanovených prípadoch povinný informovať zadávateľa o existujúcich stretoch. Je nedostatkom zákona, že táto povinnosť nie je stanovená aj voči orgánom ochrany životného prostredia, keďže záujem zadávateľa sa môže zásadne odlišovať od záujmu zákonom chránenej hodnoty. Záver tejto kapitoly je venovaný problematike vyhodnocovania výsledkov geologických prác, ktoré je obsiahnuté v tzv. *záverečnej správe*. Jedná sa o štádium, ktoré je mimoriadne dôležité pre ochranu životného prostredia, pretože práve v rámci neho dochádza k vyhodnocovaniu využiteľnosti zásob ložiska a záujmu na ochrane životného prostredia.

Organizácia, ktorá má záujem dobývať vyhradené nerasty je povinná obdržať predchádzajúci súhlas od MŽP k tejto činnosti. Jedná sa o nadbytočnú úpravu, ktorá bezdôvodne predlžuje celý povoľovací proces a zvyšuje administratívnu záťaž, keďže orgány ochrany životného prostredia sú následne dotazované aj v rámci konaní, ktoré nasledujú po udelení tohto súhlasu. V slovenskej úprave banského práva sa daný inštitút nenachádza, čo je kladne vnímané ako orgánmi štátnej banskej správy, tak aj zainteresovanými subjektami.

Konanie na určenie dobývacieho priestoru je poslednou fázou, v rámci ktorej môže dôjsť k účinnej ochrane životného prostredia. V rámci tejto fázy podávajú príslušné dotknuté orgány svoje stanoviská, ktoré môžu byť reálnym prostriedkom jeho ochrany. Návrh na začatie tohto konania môže predložiť organizácia alebo OBÚ. Toto právo nenáleží obci, na ktorej území by mal byť tento priestor určený, aj keď následne v rámci samotného konania je obec považovaná za jeho účastníka. Bolo by vhodné stanoviť, aby obec mala právomoc podať podnet na zahájenie tohto konania, a tak sa zapájať do rozhodovania o využití svojho územia. V rozhodnutí OBÚ vymedzí dobývacie priestor a stanoví konkrétne požiadavky, prostredníctvom ktorých má byť zabezpečená ochrana zákonom chránených záujmov, ako aj určí termín započatia dobývania ložiska, ktorého nedodržanie však nie je sankcionované stratou platnosti rozhodnutia alebo povinnosťou jeho revízie. V niektorých prípadoch by bola revízia na mieste, a to z dôvodu možnosti zmeny pomerov záujmov, ktoré existovali v momente určenia dobývacieho priestoru a v momente skutočného započatia dobývania. K započatiu tejto činnosti je ešte nevyhnutné získať povolenie banskej činnosti. V určitých prípadoch zákon upravuje možnosť tieto dve konania spojiť. Takéto spojenie konaní by malo byť zákonom stanovené obligatórne, a to z dôvodu zrýchlenia povoľovacích procesov a zjednodušenia administratívy s tým spojenej. Zastávam názor, že by týmto nedošlo k zníženiu kvality ochrany životného prostredia, pretože súčinnosť dotknutých orgánov by ostala zachovaná. V konečnom dôsledku zákon už v súčasnej dobe takéto spojenie konaní upravuje, aj keď len na fakultatívnej báze.

Ďalším štádiom je konanie o povolení banskej činnosti. Toto povolenie vydáva OBÚ na základe žiadosti banskej organizácie, pričom účastníkmi konania sú aj občania, ktorých práva a právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť povolením dotknuté. Na námietky jednotlivých účastníkov OBÚ prihliada len do momentu

uskutočnenia miestneho šetrenia. Táto lehota môže byť na základe žiadosti orgánu štátnej správy predĺžená, ak je to nevyhnutné pre riadne posúdenie otázky. Táto možnosť by mala byť priznaná všetkým účastníkom konania, a nie len orgánom štátnej správy, keďže pre dotknutých občanov je nesporne komplikovanejšie riadne posúdiť skutočnosti, ktoré sú navrhované.

Trhacie práce sú také, ktoré môžu vážnym spôsobom ohrozovať nie len životné prostredie, ale najmä ľudský život a zdravie. Niekedy je obtiažne určiť potenciálne dotknuté subjekty, a preto k tomuto účelu slúži tzv. „*inštitút bezpečnostného okruhu trhacích prác*“, ktorý je individuálne určený pre každý dobývací priestor, a to podľa miery intenzity a charakteru trhacích prác. Stojí za zváženie, či pri takomto určení účastníkov nedochádza k porušeniu všeobecnej úpravy správneho poriadku o účastenstve, podľa ktorej je za účastníka považovaný ten, ktorého práva alebo právom chránené záujmy môžu byť povolením priamo dotknuté.

Po obdržaní všetkých povolení je organizácia oprávnená vykonávať dobývaciú činnosť, v rámci ktorej jej náležia viaceré oprávnenia a povinnosti. Medzi základné oprávnenia patrí možnosť zriaďovať stavby a prevádzkové zariadenia v dobývacom priestore, a v prípade potreby aj mimo neho a možnosť nadobúdať nehnuteľnosti, resp. práva k nim na základe rozhodnutia o vyvlastnení. Jedná sa iba o hmotno-právne zakotvenie tejto možnosti, pričom v prípade realizácie tohto práva sa bude postupovať podľa všeobecného zákona o vyvlastnení.

Jedným zo základných inštitútov banského práva, ktorý môže napomôcť ochrane životného prostredia je inštitút riešenia stretov záujmov, ktorý nesporne patrí medzi základné povinnosti organizácie. Dohoda o ich vyriešení je predkladaná krajskému úradu na schválenie. Ten disponuje tzv. *fikciou pozitívneho rozhodnutia*“, na základe ktorej vzniká predpoklad schválenia dohody, ak sa krajský úrad v lehote jedného mesiaca nevyjadrí. Vo všeobecnom ponímaní by tento právny inštitút mal napomáhať fyzickým a právnickým osobám brániť sa proti nečinnosti orgánov verejnej správy. Avšak v tomto konkrétnom prípade táto pomoc smeruje voči banským organizáciám, bez ohľadu na to, že orgány verejnej správy tak svojou nečinnosťou prispievajú k možnému ohrozeniu alebo poškodeniu zákonom chránených záujmov. Je nevyhnutné zvážiť vhodnosť tejto úpravy, a jej prípadnú zmenu. Problematickou je aj úprava týkajúca sa povinnosti organizácie predložiť dohodu o vyriešení stretov záujmov OBÚ.

Zákon ponecháva celý proces dohodovania na banskej organizácii, pričom nedochádza k žiadnej spätnej kontrole, či boli všetky strety riadnym spôsobom vyriešené. V prípade opomenutia, sú to samotné dotknuté subjekty, ktoré nesú dôkazné bremeno o tejto skutočnosti, a až po jej preukázaní je organizácii príslušným orgánom nariadené ich vyriešenie. Prax ukazuje, že organizácie úplne opomínajú povinnosť predložiť dohodu na schválenie krajskému úradu, pričom OBÚ jej absenciu neskúma a pokračuje ďalej v konaní. Takáto prax ukazuje na obchádzanie účelu zákona. Je otázkou, či by zavedenie obligatórneho stanoviska krajského úradu napomohlo dotknutým občanom brániť svoje práva.

Ďalším z inštitútov je odpis zásob výhradného ložiska. K jeho návrhu je potrebné priložiť stanovené dokumenty, z ktorých niektoré má k dispozícii iba banská organizácia, pričom zákon jej nestanovuje povinnosť doplniť o ne návrh, v prípade že bol podaný príslušným orgánom ochrany životného prostredia. V niektorých prípadoch organizácia nemusí mať záujem na odpise zásob, keďže dôjde k zásahu do jej už určeného práva, a preto by bolo vhodné povinnosť doplnenia návrhu stanoviť zákonom, resp. umožniť uloženie sankcie organizácii, v prípade že podaný návrh nedoplní.

Povinnosť úhrad z dobývacieho priestoru a z vydobytých vyhradených nerastov poskytuje ďalšiu možnosť ochrany životného prostredia. Časť z úhrad je príjmom štátneho rozpočtu, pričom sa jedná o čiastku, ktorá je účelovo viazaná a mala by slúžiť na náhradu škôd spôsobených dobývaním ložísk. Je otázne, či výška úhrady zodpovedá prínosu, ktorý má z dobývania súkromná organizácia a či tento ekonomický nástroj dostatočne plní svoj účel. V prípade zvýšenia úhrad, by tieto prostriedky mohli byť použité na ochranu hodnôt ohrozených alebo poškodených v súvislosti s ťažbou. Na Slovensku došlo k relatívne veľkému zvýšeniu týchto úhrad, čo vyvolalo nesúhlas organizácii, ale myslím si, že im týmto neboli spôsobené nijaké zásadné existenčné problémy, a preto považujem zvýšenie úhrad v Čechách za možné.

Povinnosť sanácie a rekultivácie je ďalšou z povinností banskej organizácie, ktorá prispieva k zvýšeniu úrovne ochrany životného prostredia v súvislosti s dobývaním. Táto povinnosť sa týka všetkých pozemkov priamo dotknutých ťažbou. Pozitívom je, že táto môže byť vykonávaná už v priebehu ťažby, a to na uvoľnených pozemkoch. Zníži sa tým riziko, že organizácia zanikne bez uskutočnenia týchto prác, a prenechá tak zodpovednosť štátu.

Organizácia je povinná vytvárať finančnú rezervu na vysporiadanie sa s bankskými škodami a na sanáciu a rekultiváciu pozemkov dotknutých ťažbou, čo je veľkou výhodou českej právnej úpravy, keďže táto úprava úplne absentuje v slovenskom zákone.

V rámci úpravy likvidácie a zaistenia bankských diel a lomov absentuje úprava niekoľkých dôležitých otázok, o ktoré by bolo vhodné zákon doplniť. Jedná sa napríklad o stanovenie dôvodov, pre ktoré je možné prerušiť dobývanie, resp. na akú dlhú dobu tak je možné urobiť, keďže nie je isté, že OBÚ môže časovo obmedziť platnosť tohto povolenia, ako ani možnosť žiadosť zamietnuť, najmä ak boli predložené všetky nevyhnutné dokumenty.

V rámci činností vykonávaných bankským spôsobom je špeciálna pozornosť venovaná dobývaniu ložísk nevyhradených nerastov. Jedným z predpokladov tejto činnosti je vydanie územného rozhodnutia o zmene využitia územia, ktoré vydáva príslušný stavebný úrad. Je to jeden z prostriedkov, prostredníctvom ktorého môže byť uskutočňovaná ochrana životného prostredia pri tejto činnosti. Jednou z medzier súčasnej úpravy je absencia povinnosti organizácie vytvárať finančnú rezervu na sanáciu a rekultiváciu pozemkov dotknutých ťažbou. Táto povinnosť by mala byť v zákone stanovená, keďže dobývaním aj keď nevýhradných ložísk dochádza k poškodzovaniu životného prostredia, napríklad k nenávratnej zmene na povrchu krajiny. Vo Francúzsku je dobývanie nevyhradených nerastov upravené samostatným právnym predpisom a podlieha rozhodovaniu odlišných orgánov, ako dobývanie vyhradených nerastov, čo považujem v istom smere za výhodné, aj keď u nás ťažko uskutočniteľné.

Samostatná kapitola sa zaoberá orgánmi štátnej správy v oblasti baníctva. Tá je vykonávaná prostredníctvom štyroch orgánov, a to ministerstvom životného prostredia, ministerstvom priemyslu a obchodu, krajskými úradmi a orgánmi štátnej banskej správy. Právomoci sú teda rozdelené medzi všeobecné a špeciálne orgány štátnej správy. Je otáznosť, že či takáto roztrieštenosť právomocí medzi jednotlivé orgány zbytočne nezaťažuje administratívu a nespôsobuje neprehľadnosť a komplikácie jednotlivým zainteresovaným subjektom.

Zákonu o nakladaní s ťažobným odpadom, prostredníctvom ktorého je transponovaná do nášho právneho poriadku európska úprava danej problematiky, je

venovaná samostatná kapitola zameraná na jeho možnú nekompatibilitu, keďže obsahuje viacero ustanovení, pre ktoré môže byť Česká republika vystavená postihu zo strany Európskej komisie z dôvodu nesprávnej, resp. neúplnej transpozície smernice do národného práva. Dotknuté ustanovenia sú porovnané s príslušnými ustanoveniami slovenskej úpravy, s konštatovaním, že ich transpozícia do slovenského práva prebehla korektnejšie.

Najproblematickejšou oblasťou banského práva je vlastníctvo, v rámci ktorého existujú tri základné problémy, a to oddelenie vlastníctva k pozemku a k nerastnému bohatstvu, prechod vlastníckeho práva zo štátu na oprávnený subjekt a otázka vyvlastnenia. Jedná sa o problémy, ktorý je potrebné vyriešiť v čo najkratšom čase, pretože sa jedná o oblasť, ktorá zasahuje nielen do záujmov zainteresovaných subjektov, ale aj širokej verejnosti. Istý spôsob riešenia môže ponúknuť slovenská úprava, aj keď podľa môjho názoru sa nejedná o najvhodnejšiu možnosť. Ide o uplatnenie inštitútu všeobecného hospodárskeho záujmu štátu, prostredníctvom ktorého však môže dôjsť k zásadnému zásahu do majetkových práv dotknutých vlastníkov pozemkov.

V rámci banského práva existuje niekoľko okruhov problémov. Napríklad nástroje obsiahnuté v banskom práve nie vždy plnia riadne svoju funkciu, najmä čo sa týka ekonomických a administratívnych nástrojov. Ich použitie nie je prispôsobené súčasnej dobe. Ďalej výkon ochrany životného prostredia pri dobývaní nie je dostatočne upravený bankskými predpismi, a preto musí byť táto ochrana vykonávaná prostredníctvom iných právnych predpisov, ktoré svojimi ustanoveniami zasahujú do dobývacej činnosti. Ďalšou problematickou oblasťou je úprava právomocí a ich rozdelenie medzi jednotlivé orgány všeobecnej a špecializovanej štátnej správy. Úprava vlastníctva a účastnenstva taktiež neodpovedá súčasnej potrebe spoločnosti. Mnohé problémy vyplývajú zo zastaralosti právnych predpisov, ktoré reflektujú na aktuálny vývoj iba prostredníctvom množstva noviel, ktoré pôvodnú úpravu mnohokrát činia ešte neprehľadnejšou.

Táto práca mi dopomohla k poznaniu, že banské právo je uceleným právnym systémom. Jedná sa o nesmierne rozsiahlu úpravu, ktorú nie je možné v rámci tejto práce postihnúť celú. Snažila som sa vybrať najdôležitejšie ustanovenia súvisiace s dobývaním a ochranou životného prostredia, pričom som nemohla opomenúť časti, bez ktorých by táto práca nedávala ucelenú predstavu o banskom práve ako takom.

Zoznam skratiek

h.z.	- zákon č. 44/1988 Sb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov
z.h.č.	- zákon č. 61/1988 Sb. o banskej činnosti, výbušninách a štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov
g.z.	- zákon č. 62/1988 Sb., o geologických prácach, v znení neskorších predpisov
z.n.ř.o.	- zákon č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom
z.o.p.k.	- zákon č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov
b.z.	- zákon č. 44/1988 Zb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov
z.b.č.	- zákon č. 51/1988 Zb., o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov
z.g.p.	- zákon č. 569/2007 Z.z., o geologických prácach (geologický zákon), v znení neskorších predpisov
z.n.o.ř.p.	- zákon č. 514/2008 Z.z., o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu.
MŽP	- Ministerstvo životného prostredia Českej republiky
MPO	- Ministerstvo priemyslu a obchodu Českej republiky
ČBÚ	- Česká banský úrad
OBÚ	- Obvodný banský úrad
CMin	- Code minier

Použitá literatúra

Pramene

Ústavný zákon č. 1/1993 Sb., Ústava Českej republiky, v znení neskorších predpisov

Ústavný zákon č. 2/1993 Sb., Listina základných práv a slobôd, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 44/1988 Sb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 61/1988 Sb., o banskej činnosti, výbušninách a štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických prácach a o Českom geologickom úrade, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 157/2009 Sb., o nakladaní s ťažobným odpadom

Zákon č. 2/1969 Sb., o zriadení ministerstiev a iných ústredných orgánov štátnej správy Českej republiky, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 123/1998 Sb., o práve na informácie o životnom prostredí, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodný zákon), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadoch, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 183/2006 Sb., o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon),
v znení neskorších predpisov

Zákon č. 86/2002 Sb., o ochrane ovzdušia, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrovanej prevencii a obmedzovaní znečistenia, o
integrovanom registri (zákon o integrovanej prevencii), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 337/1992 Sb., o správe daní a poplatkov, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 100/2001 Sb., o posudzovaní vplyvu na životné prostredie (zákon o
posudzovaní vplyvov na životné prostredie), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 128/2000 Sb., o obciach (obecné zriadenie) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 20/1987 Sb., o štátnej pamiatkovej starostlivosti, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 500/2004 Sb., správny poriadok, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 184/2006 Sb., o odňatí alebo obmedzení vlastníckeho práva k pozemku alebo
ku stavbe (zákon o vyvlastnení)

Zákon č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, v znení
neskorších predpisov

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesoch (lesný zákon), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 593/1992 Sb., o daniach z príjmu, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 44/1988 Zb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 51/1988 Zb., o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskej správe, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 569/2007 Z.z., o geologických prácach (geologický zákon), v znení neskorších predpisov

Zákon č. 514/2008 Z.z., o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu

Charte de l'environnement de 2004

Code minier

Code de l'Environnement

Vyhláška MŽP č. 364/1992 Sb., o chránených ložiskových územiach, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 104/1988 Sb., o hospodárnom využívaní ložísk, o povoľovaní a ohlasovaní banskej činnosti a ohlasovaní činnosti vykonávanej banským spôsobom, v znení neskorších predpisov

Vyhláška MŽP č. 369/2004 Sb., o projektovaní, vykonávaní a vyhodnocovaní geologických prác, oznamovaní rizikových geofaktorov a o postupe pri výpočte zásob výhradných ložísk, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 172/1992 Sb., o dobývacích priestoroch, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 72/1988 Sb., o používaní výbušnín, v znení neskorších predpisov

Vyhláška č. 617/1992 ministerstva hospodárstva Českej republiky o podrobnostiach platenia úhrad z dobývacích priestorov a z vydobytých vyhradených nerastov

Vyhláška ČBÚ č. 52/1997 Sb., požiadavky k zaisteniu bezpečnosti a ochrany pri likvidácii bankých diel, v znení neskorších predpisov

Vyhláška MŽP č. 363/1992 Sb., o zisťovaní starých bankých diel a vedení ich registru, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 175/1992 Sb., o podmienkach využívania ložísk nevyhradených nerastov, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 298/2005 Sb., o požiadavkách na odbornú kvalifikáciu a odbornú spôsobilosť pri banskej činnosti alebo činnosti vykonávanej bankým spôsobom, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 435/1992 Sb., o banko - meračskej činnosti a niektorých činnostiach vykonávaných bankým spôsobom, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 368/2004 Sb., o geologickej dokumentácii

Vyhláška ČBÚ č. 239/1998 Sb., o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri ťažbe a úprave ropy a zemného plynu a pri vrtných a geofyzikálnych prácach a o zmene niektorých predpisov k zaisteniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a bezpečnosť prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankých spôsobom, v znení neskorších predpisov

Vyhláška ČBÚ č. 99/1992 Sb., o zriaďovaní, prevádzke, zaistení a likvidácii zariadení pre ukládanie odpadov v podzemných priestoroch, v znení neskorších predpisov

Dôvodová správa k snemovej tlači č. 548

Metodický pokyn odboru geologickej správy MŽP k obsahu žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu k podaniu návrhu na stanovenie dobývacieho priestoru podľa § 24 zákona č. 44/1988 Sb.

Stanovisko ČBÚ č. 3285/05 vo veci prechodu vlastníctva zo štátu na skromný subjekt

Stanovisko ČBÚ č.j. 4053/93 zo dňa 3. januára 1993

Stanovisko ČBÚ č.j. 2917/92 zo dňa 13. júla 1992

Stanovisko ČBÚ č.j. 266/1998 zo dňa 12. decembra 1998

Stanovisko ČBÚ č.j. 3485/98 zo dňa 6. októbra 1998

Odborná literatúra

Monografie:

DAMOHOŘSKÝ Milan a kol.: Právo životného prostredia, 2. vydanie, C. H. Beck, Praha, 2007

DROBNÍK Jaroslav: Základy pozemkového práva, 2. vydanie, IFEC, Praha, 2007

MIKEŠ Jiří: Občianske právo hmotné, 4. vydanie, ASPI, Praha, 2007.

MAKARIUS Roman: České horní právo díel I, MONTANEX, Ostrava, 1999

MAKARIUS Roman: České horní právo díel II, MONTANEX, Ostrava 2000

MAKARIUS R., Z dejín kráľovskej, cisárskej a štátnej banskej správy, MONTANEX, Ostrava 2004

ŠPONAR Petr, VÍCHA Ondřej: Zákon o geologických prácach a jeho prevádzacie predpisy s komentárom, ABF, Praha 2005

PAVLÍČEK Václav, HŘEBEJK Jiří: Ústava a ústavný poriadok Českej republiky – komentár, 1 diel, LINDE Praha a.s., Praha 1998

PAVLÍČEK Václav a kolektív: Ústava a ústavný poriadok – komentár, 2 diel: Práva a slobody, LINDE Praha a.s., Praha 1999

SLÁDEČEK Vladimír, MIKULE Vladimír, SYLLOVÁ Jindřiška: Ústava Českej republiky – Komentár, C.H.BECK, Praha 2007

BLAŽEK Jiří: Stavebný zákon s komentárom, ANAG, Olomouc 2009

HAGENBART Miroslav, SAKAŘ Bedřich a kolektív: Stavebný zákon – komentár, C. H. Beck, Praha 2008

DVOŘÁK Libor: Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie s komentárom, ABF, Praha 2005

HENDRYCH Dušan a kol.: Správne právo, Obecná časť, 6 vydanie, C.H. Beck, Praha 2006

ONŘEJ Jan: Právne režimy medzinárodných priestorov, Vydavateľstvo a nakladateľstvo Aleš Čeněk, 1. vydanie, Plzeň 2004

SVOBODA Pavel: Úvod do európskeho práva, C.H.BECK, prvé vydanie, Praha 2004

MAKARIUS Roman, LUKS Josef: Banské právo – stanoviská k zákonu č. 44/1988 Sb., o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) a k zákonu ČNR č. 61/1988 Sb., o banskej činnosti, výbušninách a o štátnej banskom správe, MONTANEX, Ostrava 1999

Ottov náučný slovník: diel XI., Paseka, Praha 1998 a diel VII., Paseka, Praha 1997

Periodiká:

DAMOHOŘSKÝ Milan: Energetika, ťažba nerastných surovín a doprava vo vzťahu o ochrane životného prostredia z pohľadu českého práva, České právo životného prostredia, 1/2001

DAMOHOŘSKÝ Milan: Účast' verejnosti vo veciach ochrany životného prostredia, České právo životného prostredia, 4/2004

KUSÁK Martin: Obmedzenie vlastníckeho práva z dôvodu ochrany životného prostredia a prírodných zdrojov, České právo životného prostredia, 1/2005

TOŠNER Ondřej: Štát ako vlastník vyhradených nerastov, České právo životného prostredia, 1/2007

DVOŘÁK Pavel: K niektorým problémom súčasného banského práva, Hornická Příbram, rok 2006

MAKARIUS Roman: Postavenie obci v procese povoľovania banskej činnosti, Hornická Příbram 16. – 17. októbra 2007

MARKO Filip: Horní zákonník krále Václava II. – Ius regale montanorum, Všehrd 2007

PEKÁREK Milan: Vlastníctvo a životné prostredie, Zborník z konferencie „Právo životného prostredia“

URBANEC Vítězslav: Správne konanie v pôsobnosti štátnej banskej správy po účinnosti zákona č. 500/2004 Sb., správny poriadok, Hornická Příbram, 16. – 17. októbra 2008

URBANEC Vítězslav: České banské právo v kontexte európskej legislatívy, Hornická Příbram 16. – 17. októbra 2008

VILIM Dušan: Banské právo zajtra a dnes, Kongresové centrum academia Stará Lesná– zborník prednášok, rok 2007

VÍCHA Ondřej: Antarktické právo: Medzinárodnoprávne a vnútroštátne aspekty ochrany životného prostredia Antarktídy, České právo životného prostredia, 9/2003

VÍCHA Ondřej: Ochrana životného prostredia pri vykonávaní geologických prác, České právo životného prostredia, 1/2005

BERNARD Michal: Právna ochrana životného prostredia v baníctve, České právo životného prostredia, 2/2007

VILIM Dušan: Banské právo zajtra a dnes, Kongresové centrum academia Stará Lesná – zborník prednášok, 2007

ČELLÁR Dušan: Novela banského zákona a jej aplikácia v praxi, Seminár slovenskej baníckej spoločnosti pri OBÚ v Košiciach, 2007

CECCALDI Michel: Aspects Juridiques de l'exploitation du pétrole en mer, Revue Juridique NEPTUNUS

Internetové zdroje

<http://www.cbusbs.cz/historie.aspx>

http://www.diamo.cz/hpvt/2006/legislativa/1_02.htm

http://www.seitlova.cz/tiskove_zpravy_a_nazory.php?clanek=61&kdo=tiskove_zpravy

<http://www.hornicky-klub.info/view.php?cislocianku=2007080011>

<http://www.geofond.cz>

<http://www.geology.cz/extranet>

<http://www.mmr.cz>

<http://www.mzp.cz>

<http://mpo.cz>

www.hbp.sk/sbk/

<http://www.hbu.sk/>

<http://www.legifrance.gouv.fr/html/constitution/constitution.htm>

<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/charte-de-l-environnement-de-2004.5078.html>

http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=8EA10342AA9C5CC97E0A4861C5D165C7.tpdjo08v_2?cidTexte=LEGITEXT000006071785&dateTexte=20090729

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006074220&dateTexte=20090729>

<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000178298&fastPos=1&fastReqId=340435047&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte>

Abstrakt - Abstract

Táto práca sa komplexne zaoberá problematikou banského práva v Českej republike a ochranou životného prostredia pri tejto činnosti. V tejto práci popisujem proces dobývania nerastov od jeho počiatku, až po jeho ukončenie. Dobývanie nerastného bohatstva je dlhodobým procesom, ktorý býva spravidla započatý vyhl'adaním a prieskumom ložiska nerastu. Ďalšiu fázu tohto procesu tvorí samotné dobývanie nerastu, ku ktorému banská organizácia potrebuje rozdielne povolenia, ako napríklad určenie dobývacieho priestoru alebo povolenie banskej činnosti. Záverečným štádiom dobývania je likvidácia bane alebo lomu. Táto práca popisuje jednotlivé ochranné nástroje vo vzťahu k životnému prostrediu, ktoré sú uplatňované v priebehu celého procesu. V práci sa zaoberám taktiež aj pohľadom na možný budúci vývoj banského práva vo vzťahu k zaisteniu vyššej ochrany životného prostredia.

„Environmental protection in mining law“

This graduate theses deals in details with issues of mining law in the Czech Republic along with a process of environmental protection that occurs during such activity. This theses further describes the actual process of mineral mining since it's very initial stage up until it's final phase. Mineral mining is a long term process that usually is being initiated by a research and recognition of mineral deposit. The next phase of the process is represented by the actual mineral mining. That is being authorized by issuing of various licenses to a mining corporation such as deposit location assessment or mining operation license. The final stage of a mining process is a liquidation of a mine or alternatively quarry. This theses furthermore specifies individual protection measures with regard to an environment that are being applied throughout the entire process. The theses furthermore deals with an eventual outlook on future mining law development with regard to providing higher level of environmental protection.

Résumé

Le droit minier est l'ensemble des règles qui régissent l'exploitation de la richesse naturelle. Ce droit a une longue histoire qui date de 13e siècle. A cette époque l'or et l'argent avaient une place primordiale. Cependant au cours des siècles, ces richesses ont évoluées et maintenant c'est le pétrole qui a le plus grand rôle économique. La possession de richesses naturelles donne toute son importance économique et politique à l'état, et ce sont les gouvernements qui gèrent ces ressources en général par le biais de compagnie minière. Et comme ces énergies ne sont pas renouvelables, ils se doivent d'en assumer la gestion pour le bien de tous.

Le droit minier repose sur plusieurs origines juridiques, dont la plus importante est le code minier. Chaque Etat dispose de son propre code minier parce qu'il s'agit d'un droit national. Le droit international et le droit européen n'ont créé presque aucun règlement dans ce domaine et laissent aux états, dans le cadre de l'application du leur, le soin de gérer par eux mêmes les diverses situations.

Dans ce document je suis partie du droit minier tchèque au sein duquel j'ai choisi les institutions juridiques les plus importantes; en effet, il est difficile de décrire le droit minier dans toute sa complexité. La base de ce droit est crée par le code minier, le code d'activité des mines, le code géologique et par la loi sur la gestion des déchets de l'industrie extractive. Ces lois sont complétées par des avis au public qui sont produits par les autorités minières compétentes comme par exemple le ministère de l'environnement. Ce travail est encore complété par certains instituts du droit minier français et slovaque lesquels peuvent devenir une source d'inspiration pour le droit minier tchèque.

L'ensemble des règles juridiques du droit minier doit permettre de résoudre tout problème qui surgit. Le code minier régleme donc: la recherche de ces ressources, leur exploitation, l'octroi et le retrait des concessions, le permis d'exploitation ainsi que les relations des chercheurs et exploitants entre eux ou avec les propriétaires du sol. Ces relations peuvent alors entraîner des conflits d'ordres très variés, et ce dans des domaines tout aussi divers.

En revanche, il me semble bien que le droit minier ne couvre pas suffisamment le champ de la protection de l'environnement. Cette prise en compte doit être réalisée en

s'appuyant ou en s'inspirant de lois qui protègent déjà efficacement d'autres ressources. Je pense par exemple à la législation sur les constructions, à celle sur la protection de la nature et des paysages, ou bien encore à celle sur l'évaluation des impacts sur l'environnement.

Kľúčové slova – Keywords

- banské právo – mining law – droit minier
- ochrana životného prostredia – environmental protection – protection de l'environnement
- štátna banská správa - state mining administration – administration minière de l'état